

A man with curly brown hair, wearing a grey suit jacket, a white checkered shirt, and a dark blue tie, is leaning forward with his hands clasped on a metal railing. He is looking directly at the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus, showing what appears to be a building with windows at night.

DEMO

JANUARI
2005

Jonge
Democraten

Boris Dittrich: "De JD
verloochent haar identiteit"
Weg met bijzonder onderwijs!
Hard door de bocht
LB-Paternotte stelt zich voor
Het Christelijke Gras

Redactioneel

Door de hoofdredacteur

Aan hen die vrijzinnig zijn! Sorry, maar dat heb ik nou altijd met kerst, dan ga ik te officieel doen. Dan ga ik naar mijn moeder. Graag wil ik jullie aandacht vragen voor de wederom vernieuwde DEMO! Ditmaal danken wij de penningmeester

van het Landelijk Bestuur, Marco, voor het vinden van een nieuwe drukker. Alles wat daar voor nodig was, was een offerte die veel te hoog uit viel. Wij eindigden daardoor met meer pagina's! En dat voor de begrote prijs! Hulde!

In deze verdikte DEMO kunnen jullie weer van alles tegenkomen. Zo vind fractievoorzitter Dittrich dat wij onze moederpartij verraden. Om uit te zoeken welke kleur het gras heeft bij de burens kwamen we dit keer bij het CDJA uit. Ronald van Bruchem, hun voorzitter, blijkt hun idealen moreler te vinden dan die van ons. Die idealen van ons ook! Nu ik het daar toch over heb, je kunt je égen idealen in deze DEMO direct botvieren op onderwerpen als het bijzonder onderwijs, de rechten van de mens en de legalisering van harddrugs. Ook de vaste onderdelen als het interview met een van onze leden en de voorzittershamer komen terug. Denk maar niet dat dit alles is, maar aangezien ik denk dat jullie uitstekend in staat zijn om zelf verder te kijken, zal ik het hierbij laten. Wel wil ik jullie vragen om ook je oog op de oproep hieronder te laten vallen. Zoals jullie

vast wel begrijpen kunnen we altijd meer mensen gebruiken binnen de redactie. Interesse? Stuur een mailtje naar:
demo@jongedemocraten.nl

Verder hoop ik dat we er met zijn allen een mooi jaar van kunnen maken. Dit ondanks de slechte start voor onze moederpartij, die te maken heeft met afvallige afdelingen. In Veenendaal zijn ze al hun eigen weg in geslagen en gaan ze verder als Lokaal Veenendaal. Ook schijnt men in Rozenburg zich in oktober al afgescheiden te hebben. Tevens is er een 'rebellclub' opgericht en zelfs in mijn eigen afdeling Haarlem zijn er stemmen opgegaan om van naam te veranderen om zo niet meer met D66 geassocieerd te worden. Verbazingwekkend. Stel je voor dat we binnen de JD het zelfde zouden doen. Afdeling Nijmegen schijnt erg gezellig te zijn. Misschien kunnen ze doorgaan als de 'Landelijke Jongeren Borrelpartij' of iets dergelijks. Of gewoon de JB. Zo hou je de verwarring tenminste groot. Het is toch van de zotte dat leden van een partij die zeggen democratie hoog in het vaandel te hebben niet de democratische middelen hanteren om de koers van hun partij te beïnvloeden. Als ze het werkelijk zo erg hadden gevonden dat D66 met dit kabinet in zee ging, dan hadden ze direct na de formatie uit de partij moeten stappen. Niet nu. Zoals ik al zei, laten we hopen dat het een mooi jaar wordt.

Proost!

Lourens Dinger

Colofon

21^e Jaargang - nummer 1
januari 2005

DEMO is een uitgave van de **Jonge Democraten**, onafhankelijke politieke jongerenorganisatie sinds 1984.

Oplage:
2000 exemplaren

DEMO redactie:
Lourens Dinger
Hugo van Haastert
Charlotte Meindersma
Michiel Kellner

demo@jongedemocraten.nl

Deadline DEMO 2:
3 april 2005

Aan deze DEMO werkten mee:
Het Landelijk Bestuur
Ton Monasso
Jelmer Alberts
Frederique Petit

Fotografie:
Pagina's 1, 3, 8, 13, 14, 15
Sebastiaan ter Burg
www.ter-burg.nl

Cartoons:
Pagina's 7 & 9
Stephen van Waert

Landelijk Bestuur JD
Postbus 660
2501 CR Den Haag
fax: 070 - 364 19 17
info@jongedemocraten.nl
www.jongedemocraten.nl

Drukker:
Drukkerij Uleman
Goudstraat 6
2718 RC Zoetermeer.
tel: 079 - 361 40 26
info@drukkerijuleman.nl
www.drukkerijuleman.nl

Help de DEMO de winter door!

De redactie van de DEMO is naarstig op zoek naar nieuwe redacteurs om ons team te versterken. Vind je het leuk om te bepalen wat er geplaatst wordt, mensen op hun spelfouten te wijzen of bekende politici de kleren van het lijf te vragen? Stuur een mailtje naar demo@jongedemocraten.nl. Denk overigens niet dat je direct een held in spellen moet zijn om een goed redacteur te worden. We hebben woordenboeken en al doende leert men.

Tevens willen we weten of er interesse is voor een cursus 'redacteren', waarbij alle aspecten van het redacteur-zijn aan bod zullen komen. Heb je eventueel interesse voor een dergelijke cursus, laat het dan weten door een mailtje te sturen naar (je raad het al) demo@jongedemocraten.nl.

Even voorstellen: het nieuwe Landelijk Bestuur

Door Hugo van Haastert

Sinds het najaarscongres is het bestuur-Verkoelen opgevolgd door het bestuur-Paternotte. Voorzitter Jan Paternotte kreeg een nipte meerderheid van het congres achter zijn kandidatuur en versloeg daarmee Thomas Pols. Met Jan zijn nog vijf andere bestuursleden gekozen, waardoor het LB nu negen leden telt. Op de foto presenteren zij zich van links naar rechts: Michiel Uitdehaag (promotie), Reinout de Vries (scholing en vorming), Martine van Schoor (organisatie), Irene van den Broek (secretaris), Jan Paternotte (voorzitter) Alexander Scholtes (politiek), Marco Brandt (penningmeester), Bart Woord (internationaal) en Bart Luijckx (pers). Een hele waslijst aan namen, maar gelukkig hebben we altijd de foto's nog. Daarmee kunnen we de namen en de gezichten bij elkaar brengen. Maar goed, bij de JD gaat het om de inhoud, dus is het tijd om de nieuwe voorzitter het hemd van het lijf te vragen.

Wie is eigenlijk Jan Paternotte?

Naast de politiek aanvoerder van de talentvolle groep mensen op de foto ben ik ook derdejaars politicologie in Amsterdam (specialisatie Internationale Betrekkingen). Mijn roots liggen in de Waalstreek (Brabant) en ik ben opgegroeid in de buurt van Utrecht. Daarnaast heb ik twee hobby's: tennis en reizen. In dat laatste komt ook de JD terug, want afgelopen zomer heb ik met de JD een reis naar Oekraïne gemaakt.

Wat zijn de ambities van jou en het LB?

We willen in 2005 niet alleen de grootste blijven, maar ook de meest actieve vereniging worden. Ons doel is om zo veel mogelijk leden de mogelijkheid te bieden om zowel zichzelf als de vereniging te ontwikkelen. Iedereen kan daarom altijd bij mij terecht met eigen ideeën, plannen of gewoon als je zin hebt om actief te worden. (mail Jan op jan@jongedemocraten.nl) De vereniging barst van het talent, maar dat talent komt nog niet altijd goed genoeg naar voren. Daarnaast willen we met die activiteit de JD politiek actief maken en houden. De motie 'sociaal akkoord' die de JD op het D66-congres

er ternauwernood niet doorkreeg is hier een voorbeeld van.

De JD moet volgens jou een factor van belang worden? Hoe doen we dat?

Door op te vallen met zinnige ideeën. De JD heeft zinnige kritiek op bijvoorbeeld het studiefinancieringsstelsel, of de totstandkoming van het 'sociaal' akkoord. Maar naast die kritiek hebben we ook alternatieven. Zodra je niet alleen kritiek hebt, maar ook weet hoe het beter moet mag je dat van de daken schreeuwen. En dat doen we dan ook! De afgelopen tijd zijn we bijvoorbeeld veel in het nieuws geweest wanneer het belang van jongeren in het sociaal overleg de revue passeerde. Het SER-advies over hervorming van de AOW lijkt in ieder geval sterk op dat wat wij voorstelden. Dat smaakt naar meer!

Heb je een paar leuke anekdotes over je nieuwe medebestuurleden?

Bart Luijckx, de nieuwste Bart in het LB, heeft de leuke gewoonte het met iedereen oneens te zijn, om zodoende de discussie te stimuleren. Dat was voor ons in het begin behoorlijk wennen, omdat we zijn standpunten altijd serieus namen maar nooit wisten of hij er nu daadwerkelijk achter staat. Onlangs zei hij een keer daarover: "Ik vind het altijd jammer als mensen mij serieus gaan nemen." Ik blijf hem toch serieus nemen, want Bart is een politiek dier

die werkelijk overal verstand van heeft. Alexander is onlangs afgestudeerd aan het conservatorium (piano). Bij de tweede poging. Niet omdat hij de vorige keer slecht speelde, maar zijn optreden kon niet doorgaan nadat hij z'n hand had geblesseerd bij een JD-borrel. Desondanks mocht hij onlangs optreden op de Nederlandse ambassade in Belgrado, dus het is allemaal goed gekomen.

De actie tegen de FNV gaf duidelijk aan dat wij geen onderdeel zijn van conservatief links. Ondertussen is het in het kabinet Balkenende een beetje té knus geworden. Werk je al aan een actie tegen conservatief rechts?

Alsof we dat niet al doen! De JD is sowieso tegen conservatisme, omdat wij geloven dat er veel veranderd moet worden. Actie tegen conservatief rechts heb je al gezien toen wij censuur van homoseksualiteit op middelbare scholen aan de kaak stelden. Daar zijn kamervragen over gesteld. Actie kun je zeker ook verwachten als VVD en CDA op milieubescherming verder willen bezuinigen.

Dittrich is niet gelukkig met de afvallige JD. Komt dat nog wel goed?

Ik ga er alles aan doen om Boris te overtuigen van ons standpunt. We zijn namelijk niet afvallig, maar onafhankelijk.

“De Jonge Democraten verloochenen hun identiteit” **Interview met fractievoorzitter Boris Dittrich**

Door Hugo van Haastert

D66 besloot in 2003 in Rotterdam om mee te doen aan Balkenende II. Voor het eerst zit D66 in een rechtse regering zonder de PvdA. Tijd om te vragen aan onze fractievoorzitter in het Haagse hoe dat tot nu toe bevalt. Hoe moet het verder met de partij? Gaan we het roer omgooien om de dalende trend in de verkiezingen en peilingen te keren?

Ik tref Boris Dittrich in zijn werkkamer in het Tweede Kamer gebouw, op een steenworp afstand van mijn eigen woning. Het doel is om Dittrich verantwoording te laten afleggen voor het leiden van de D66-fractie, dus ik val meteen met de deur in huis.

Veel mensen en organisaties zijn over het beleid van Balkenende gevallen. Het wordt asociaal genoemd omdat de bezuinigingen vooral hard aankomen bij de lagere inkomens. Moet een sociaal-liberaal wel zijn steun toezeggen aan dit kabinet?

Daar heb ik een heel mooi JD antwoord op. Wie betaalt nu welke prijs? Ik vind het heel asociaal van de vakbeweging om in te spelen op de portemonnee van de huidige generatie en niet te denken aan jongere generaties die straks de rekening van de ouderen zullen moeten betalen. Ik ben overigens blij dat er nu een sociaal akkoord is waar die VUT en prepensioenplannen voor het grootste deel intact zijn gebleven. Als mensen zeggen dat er een sociale afbraak gaande is kan ik mij daar niet in vinden. Er zou pas een afbraak zijn als we niks zouden doen of als we naar de vakbeweging zouden luisteren, want dat zou betekenen dat de babyboomers van nu over 10 jaar er nog lekker bij zitten maar de rest dan geen aanspraak meer kan maken op de verzorgingsstaat.

Deze maatregelen zijn nodig zodat we kunnen garanderen dat over 20, 30 jaar mensen ook nog steeds aanspraak kunnen doen op sociale voorzieningen. Maar hoezeer staat dat onder druk. Als we tegen die tijd te maken hebben met hogere kosten kunnen we toch de belastingen verhogen?

Maar je hebt dan veel minder mensen die belasting kunnen betalen. Het is allemaal uitgerekend door allerlei bureaus dat er over 15 jaar ruim 17 miljoen Nederlanders zijn waarvan vier miljoen 65 plus. Die hebben recht op

een goede en wat mij betreft betaalbare gezondheidszorg. Dat betekent dat dat wel opgebracht moet worden door de mensen die dan werken en dat zijn er dan minder.

Dus in feite is het een keuze voor lagere belastingdruk in de toekomst?

Ja. Ik vind dat het belangrijk is dat wij nu niet feest vieren en de rekening over 15 jaar laten betalen maar dat we dat ook zelf proberen op te lossen. Dus door bijvoorbeeld de staatsschuld niet groter te laten worden.

Dit beleid is ingezet om die lasten voor later nu alvast te gaan dragen. Maar het sociaal akkoord dat er nu ligt draait dat weer gedeeltelijk terug en de JD heeft zich er op het laatste D66 congres voor uitgesproken om dat akkoord eigenlijk maar gewoon af te wijzen.

Wij hebben ook wel kritiek op sommige aspecten van het sociaal akkoord, maar we kunnen beter een sociaal akkoord hebben waarbij de sociale partners voor twee jaar gebonden zijn dan dat de economie steeds verdere schade leidt en er steeds maar weer discussies zijn over hoe asociaal het beleid is.

De verschillen tussen D66 en CDA en VVD lijken door dit kabinet kleiner te zijn geworden.

Dat is kritiek die je altijd hebt. Maar er blijven fundamentele verschillen. Als het om immateriële aspecten gaat tussen bijvoorbeeld CDA en D66. Daar hebben we laatst weer even iets van gezien toen Balkenende en Donner vonden dat satire niet mocht en nu laatst weer met de godslastering. Maar we hebben natuurlijk een hoofdlijnenakkoord gesloten en dat zijn ook onze hoofdlijnen. Maar er zijn dingen die niet geregeld zijn in het hoofdlijnenakkoord, bijvoorbeeld het huurbeleid, waarbij wij het gewoon niet eens zijn met het kabinet. Wij vinden het niet goed doordacht dat over tien jaar 25

procent van de huurwoningmarkt geliberaliseerd moet zijn. Op zichzelf zijn wij voor liberalisering daarvan, alleen de minister verwacht dat er in de tussentijd allerlei woningen zullen worden gebouwd en dat er dan ook een soort natuurlijke doorstroming plaatsvindt, terwijl we daar concreet niets van terugzien. Dus ons standpunt is eerst woningen bouwen. Dan kun je altijd nog liberaliseren.

D66 werd door Wiegel wel de bijwonen van de PvdA genoemd. Ondertussen lijkt het wel alsof we ons stevig tegen de PvdA hebben gekeerd. Zijn we echt zo ver uit elkaar gegroeid?

Die band met de PvdA, daar zijn wij eigenlijk aan vast blijven zitten. Dat komt omdat wij nooit zonder de PvdA wilden regeren. De PvdA liet ons vallen waar we bij stonden als zij de kans hadden zonder ons te regeren. Maar ik heb dus doelbewust daar afstand van genomen door te zeggen: 'oké, ik wil gaan onderhandelen en als het een goed resultaat is wil ik zonder de PvdA regeren, want we zitten niet voor niets in de kamer'. Als wij veel invloed hebben dan vind ik dat de moeite waard. Maar ik moet eerlijk zeggen dat we het inhoudelijk vaak heel goed met de PvdA kunnen vinden dus er is helemaal geen sfeer van melaatsheid.

D66 concentreert zich nu op bestuurlijke vernieuwing, onderwijs en milieu. Maar je moet constateren dat het onderwerpen zijn die niet leven onder de bevolking.

Nee, dat is ook de reden waarom ik in mijn congres toespraak een nieuw speerpunt naar voren heb gebracht. Ik noem dat een sociaal contract met de bevolking. Daarin komt naar voren dat we een pluralistische samenleving zijn geworden van groepen die langs elkaar heen leven en er allerlei verschillende waarden en normen op na houden. Zo'n samenleving kan alleen overeind blijven als er samenhang is en die komt voor een deel tot stand door een sterke overheid. Wij vinden dat de overheid op een hele andere manier moet functioneren. Als die overheid sterk functioneert en doet wat hij moet doen en niet weggijkt krijgen burgers ook meer

vertrouwen in hun eigen rol en hun eigen verantwoordelijkheid. In dat sociaal contract spreken we heel helder af wat we in het publieke domein accepteren. Dat is zo'n beetje het grootste punt wat er op het verlanglijstje van mensen staat. Als je het hebt over veiligheid willen ze gewoon dat politie en openbaar ministerie het werk goed doen. Dat doen ze nu nog steeds niet.

Veiligheid is veel belangrijker geworden. Je ziet dat er na de moord op Van Gogh een verrechtsing optreedt, dat mensen steeds meer gaan roepen om hardere maatregelen. Zelfs Wouter Bos wil af van de softe aanpak van veiligheid en integratie binnen zijn partij. Hoe moet D66 hierop reageren?

Als we echt een sterke overheid willen dan betekent dat bijvoorbeeld dat het optreden zoals van Cohen in de Diamantbuurt in Amsterdam niet meer kan. Hij is veel te soft geweest en heeft weggekeken en niet opgetreden tegen groepen die daar de beest uithingen. Dat geeft mensen een onveilig gevoel en daarom is wat ons betreft die tijd voorbij. De overheid moet die dingen doen waar ze voor is. Dat moet ze consequent doen en dus niet conflictmijdend zoals in Amsterdam is gebeurd. Ik zou dat geen verrechtsing willen noemen maar meer consequent optreden van de overheid. Waar ik geen voorstander van ben is dat allerlei vrijheidsrechten zomaar worden ingeperkt. Wij vinden juist dat wij de grote vrijheid die we de afgelopen 50 jaar hebben bevochten moeten behouden. Als het gaat over terrorismebestrijding is dat natuurlijk iets anders. Maar als het gaat over het beperken van de vrijheid van meningsuiting? Nee, hoezo? Ik vind overigens wel dat mensen zichzelf beperkingen mogen opleggen. Maar dat is aan mensen zelf of aan de journalistiek of ze mensen een podium geven of niet. Maar niet voor de overheid om de politie daarop af te sturen. Daar wijken wij dus af van CDA en PvdA.

Bij de VVD zie je dat de verdraagzaamheid ten opzichte van minderheden steeds minder wordt en de VVD lijkt meer verzet te willen gaan bieden tegen het incorporeren van andere culturen in de Nederlandse samenleving.

De VVD heeft natuurlijk een apart probleem want Wilders is uitgetreden en hij doet het in de peilingen heel goed.

Dus je ziet de tendens dat de VVD heel hard aan het schreeuwen is om die groep kiezers maar zoveel mogelijk bij zich te houden, wat niet lijkt te lukken. Wij staan daar anders in want verdraagzaamheid is een groot goed. Maar tolerantie is een actieve keuze van iemand om de ander ruimte te geven en wat in het verleden tolerantie is genoemd was vaak passieve gemakzucht en onverschilligheid. Dat is ook de reden dat wij een enthousiast voorstander zijn van de inburgeringcursussen waarin je mensen ook maatschappelijke oriëntatie aanreikt zodat ze in ieder geval snappen dat we vrouwen hier gelijk behandelen en dat we homo's hier niet van gebouwen gooien. Daar zal iedereen zich echt aan moeten houden.

Een tijdje geleden woedde er binnen de JD de discussie over een fusie met de VVD. Die discussie is weer een beetje geluwd. Maar je kunt je afvragen waarom er eigenlijk twee verschillende liberale partijen nodig zijn. Kun je uitleggen waarom we niet zouden moeten fuseren met de VVD?

Er zijn naast heel veel punten waar we gemeenschappelijk optrekken wel grote verschillen tussen de partijen. Je noemde net al de verdraagzaamheid ten opzichte van minderheden. Maar een veel groter verschilpunt is eigenlijk dat wij al onze beslissingen nemen met in het achterhoofd de duurzaamheid. Daar lijkt bij de VVD weinig aanhang voor te zijn. Bijvoorbeeld het openbaar vervoer en de aandacht van de VVD voor de hogere inkomens. Dat terwijl wij juist ook oog hebben voor de middeninkomens. Er zijn natuurlijk grote verschillen. In het buitenland zie je dat die zich in één partij afspelen, een partij met een aantal vleugels. Nu zijn wij nog steeds verschillende partijen. Maar ik zou mij heel goed kunnen voorstellen dat de JD samenwerking zoekt met de JOVD en misschien wel met de JS om te kijken naar wat wij gemeenschappelijk hebben en hoe we de sociaal liberalen die in allerlei partijen zitten meer tot elkaar kunnen brengen.

Als we een grotere partij willen worden dan moeten er misschien dingen veranderen? Moet het roer niet om?

Ik vind dat je constant moet veranderen. Je moet natuurlijk niet altijd maar dingen blijven zeggen omdat je die altijd gezegd hebt. Maar je moet ze

ook werkelijk voelen en doorleven. Als ik naar de partij kijk zie ik dat de partij ook verandert. Er zijn veel meer jongere leden en die brengen natuurlijk ook hun eigen input mee. In die zin ben ik op zich helemaal niet tegen veranderingen. Maar je moet natuurlijk niet je eigen identiteit verloochenen. Als je nu opeens zoals de JD zou zeggen: van al die democratiseringsvoorstellen, 'wat hebben we er eigenlijk aan, hup weg ermee'. Dat zou natuurlijk volstrekt ongelooftwaardig zijn.

Heeft de JD haar identiteit verloochend door af te stappen van de radicale democratisering?

Ja, want dat is zo herkenbaar. Als je iemand wakker maakt en je roept D66 dan zal die al gauw iets over staatkundige vernieuwing zeggen. Die voorstellen weggooien is hetzelfde als dat het CDA zou zeggen: nou gaan we niet meer op basis van religie politiek bedrijven. Het is misschien een zinvolle keuze maar wat maakt jou als partij dan nog bijzonder? We zullen wat mij betreft altijd die directe democratie moeten blijven voorstaan.

Er wordt binnen de JD gezegd dat door ook juist die beginselen over de democratie in twijfel te trekken wij ook echt vrijzinnig zijn. Dat we ook daar kritiek op kunnen hebben.

Oh, maar je mag er best kritiek op hebben.

Maar je mag het niet wegdoen?

Maar het is een verschil of je ergens kritiek op hebt en zegt van nou kunnen we misschien inhoudelijk zo'n voorstel aanpassen. Prima, want elk voorstel waardoor het beter wordt heeft mijn zegen. Maar het voorstel om te zeggen 'daarom praten we er niet meer over', daar word ik niet warm van.

Op zich is er natuurlijk niet voor gekozen om er niet over te praten. Er is op het JD congres discussie over geweest en er zijn bewuste keuzes gemaakt om niet te kiezen voor radicale democratisering.

Nee, maar dat vind ik ook prima dat de JD dat doet maar ik denk daar anders over. Dat is het vrijzinnige van D66 dat ze niet aan de leiband van de JD meeloopt. Dus dat we daarover met de JD in discussie kunnen gaan.

Progressief puberaal

Door Michiel Kellner

Waar staat de JD nu? In 2004 was de JD net twintig jaar jong, en "de grootste niet confessionele politieke jongerenorganisatie van Nederland" geworden. Ik heb in die twintig jaar een tijdje meegedraaid en genoeg van de organisatie gezien om nu de onheilsprofeet te mogen spelen.

In het lustrumboek "De JD steekt al 20 jaar haar nek uit" (te bestellen bij de merchandise-sectie op de JD-site) worden de verschillende voorzitters van de JD in chronologische volgorde aan het woord gelaten. De oplettende lezer kan tussen de stukken door de bevlogenheidsgolven ontdekken die de JD beva- ren heeft.

Zo'n golf van bevlogenheid begint natuurlijk altijd bij een paar idealisten. Deze mensen inspireren anderen en de vereniging groeit en bloeit op creativiteit en bevlogenheid, zij het nog wat chaotisch georganiseerd.

Langzaam worden deze idealisten opgevolgd door diegenen die ze geïnspireerd hebben. Deze geïnspireerden bouwen voort op de eerste ideeën van de idealisten en proberen deze ideeën vast te leggen en te behouden voor de generaties na hen. De actieve vereniging groeit steeds sneller en de nieuwe leden moeten steeds professioneler opgevangen en begeleid worden.

En zoals in zoveel gevallen geldt ook hier dat in het succes de kiem van de ondergang zit. Naarmate de vereniging professionaliseert stagneren de impulsen voor vernieuwing. Steeds meer gaat op routine, in plaats van op innovatieve gedachtesprongen. En naarmate de vereniging groeit, groeit ook de neiging zich meer extern te willen profileren. Het imago gaat het leerproces in de weg zitten. Fouten moeten voorkomen worden, terwijl men vergeet dat je juist van fouten leert, en dat dit leerproces hetgeen is dat de JD zo aantrekkelijk maakt.

Zo sijpelt langzaam de passie weg en zal het geheel inslapen en afbrokkelen. Totdat uiteindelijk enkele nieuwe leden opstaan en gaan rebelleren tegen deze ingeslapen boel. Ze ontdekken het plezier van het leerproces, de inspiratie van de vernieuwing en willen dat weer opbouwen. En zo begint een nieuwe golf; een cirkel die de JD nu al enkele keren doorlopen heeft.

Misschien is die cirkel juist de charme van de JD, maar wat als die cirkel eens doorbroken wordt? Wat als een volgende club rebellen op staat nog voordat het geheel ingeslapen is?

Aan het begin van dit stuk vroeg ik waar de JD als organisatie momenteel staat. Volgens mij zijn we momenteel

de top van de huidige golf al weer gepasseerd.

Het wordt weer tijd voor nieuwe idealisten! In de afgelopen twee, drie jaar is heel veel bereikt, en is de vereniging vervijfvoudigd in ledenaantal. Maar beste JD'ers, vergeet niet dat wat er in die drie jaar is opgebouwd niet is opgebouwd door mensen die afgestudeerd zijn op JeeDeologie, maar door gewone leden als jullie zelf. Actieve leden die alleen maar elkaar aanstaken met vernieuwingsdrang en wilde ideeën over hoe alles nog mooier en beter kon. Dat proces heeft geen eindpunt, en wat bereikt is, is niet heilig. Het is juist dat proces *zelf* dat heilig is. Dat maakt dat je kan leren en groeien binnen deze vereniging. Dat maakt dat de vereniging blijft groeien.

Dus kom op, gooi eens iets in de prullenbak en begin opnieuw. Het kan altijd mooier en beter. Je zit toch niet bij een PJO om alles voorgedraaid te laten worden?

Iedereen die commentaar heeft daag ik bij deze uit om met mij in discussie te gaan op het komende P.I.-weekend!

(Waarbij en passant volledig nieuwe generaties idealisten en geïnspireerden gelaanceerd kunnen worden opdat de neerwaartse beweging van de huidige bevlogenheidsgolf tot na een volgend lustrum buiten de deur gehouden kan worden.)

Décharge commissie

Officiële mededeling van het Landelijk Bestuur

Naar aanleiding van twee organimo's die zijn aangenomen tijdens het congres in Rotterdam op 24 en 25 oktober 2004, heeft het Landelijk Bestuur, conform artikel 30 van het Huishoudelijk Reglement, een commissie ad hoc in het leven geroepen. De commissie draagt de naam 'Commissie Financiële huishouding en Decharge'.

Het doel van de commissie is tweeledig:

1. Uitzoeken wat de juridische betekenis is van de term 'decharge' en op basis daarvan de huidige wijze waarop de formele overdracht van verantwoordelijkheden tussen bestuursleden van de Jonge Democraten en de ALV is georganiseerd te evalueren.

2. De mogelijkheden bestuderen om de controlemogelijkheden van de leden op de financiële huishouding van de Jonge Democraten te verruimen, teneinde financieel wanbeleid te voorkomen.

De commissie zal tijdens het volgende congres in april 2005 verslag doen van haar werkzaamheden en waar zij dat nodig acht voorstellen doen tot aanpassing van statuten, huishoudelijk reglement of anderszins.

De commissie kent de volgende samenstelling: Jasper Hörmann (voorzitter), Arnout Huijnink, Thijs Brandenbrug, Annemarie Frissen, Michiel Hazen, Marco Brandt (toehoorder namens LB)

Keuzevrijheid van ouders is onliberaal De gruwel van het bijzonder onderwijs

Door Ton Monasso

Geef ouders meer zeggenschap over het onderwijs van hun kinderen. En laat scholen zoveel mogelijk zelf bepalen hoe zij hun onderwijs inrichten. Kreten die de afgelopen jaren herhaaldelijk te horen waren, en vanuit liberale hoek vaak met gejuich werden begroet. Maar vrijheid van onderwijs, in ieder geval voor zover het gaat om basisonderwijs, is helemaal niet liberaal. Weg dus met het bijzonder onderwijs!

Voor een liberaal staat voorop dat elk individu zoveel mogelijk in staat wordt gesteld zijn eigen geluk te maximaliseren. Daarbij doet een liberaal geen uitspraken over hoe dat geluk nagestreefd kan worden, dat wordt overgelaten aan mensen zelf. Maar iedereen zal ook goed geïnformeerd moeten zijn om de mogelijkheid te hebben zijn leven echt naar eigen voorkeur in te richten. Eén van de belangrijke instrumenten daarvoor is het onderwijs. Kinderen wordt niet geleerd welk wereldbeeld goed of fout is, maar krijgen feitelijke informatie aangereikt over de verschillende opvattingen die er zijn. Die moeten het kind in staat stellen om, als het eenmaal op een leeftijd is dat het zelf keuzes kan maken, ook daadwerkelijk en onbevooroordeeld te kunnen kiezen uit alles wat er al is, of wat het daar zelf aan toevoegt.

Tegenover het liberalisme staat hier het conservatisme, dat niet het individu, maar de gemeenschap waarin hij zich bevindt centraal stelt. Die gemeenschap kan een maatschappelijke zuil zijn, maar ook een kerkgenootschap of een gezin. Deze 'sterke gemeenschappen' zorgen voor stabiliteit in de samenleving, en zouden daarmee het individu behoeden voor morele fouten. Hierbij wordt duidelijk aangegeven welk wereldbeeld, inclusief normen en waarden, het goede is. Binnen het onderwijs dient kinderen dit beeld bijgebracht te worden.

Het is ook deze conservatieve ideologie die aan het begin van de vorige eeuw het bijzonder onderwijs heeft voortgebracht. Als onderdeel van een pact met de socialisten, waarin deze laatste groep het algemeen kiesrecht binnenhaalde, werd de schoolstrijd beslecht. Bijzondere lagere scholen, dat wil zeggen: scholen die vrij zijn hun eigen richting te kiezen, kregen vanaf toen dezelfde behandeling als openbare scholen, die door de overheid zelf waren opgericht. De kern van deze on-

derwijsvrijheid is te vinden in artikel 23, lid 5 van de Grondwet: "De eisen van deugdelijkheid aan het geheel of ten dele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de wet geregeld, met inachtneming, voor zover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting."

Het lijkt verleidelijk aan te nemen dat deze vorm van vrijheid van onderwijs liberalen kan bekoren. Men zou kunnen bedenken dat er op deze manier keuzevrijheid is, doordat scholen ver-

schillende richtingen kiezen en concurreren op de aantrekkelijkheid daarvan. Het gaat hier echter om een schijnvrijheid. In feite worden keuzes van een gemeenschap – zuilen of ouders – opgelegd aan kinderen. Het is immers niet een kind dat kiest naar welke basisschool hij wil, dat doen de ouders. Als deze ouders hun kind naar een bijzondere school sturen, waar het eenzijdig wordt gevormd in de leer van een bepaald wereldbeeld, beperken zij in feite de mogelijkheden van het kind om later een eigen keuze te maken. Kinderen zijn uitermate gevoelig voor beïnvloeding; eenzijdig onderwijs is dan ook een vorm van indoctrinatie. Vanuit liberaal oogpunt is het dan ook onaanvaardbaar om als overheid de instandhouding van scholen die een expliciete keus voor een mensbeeld maken en dat uitdragen te ondersteunen. De samenleving heeft juist een verantwoordelijkheid om iedereen te laten proeven van de verschillende levensbeschouwelijke smaken die er zijn,

zonder daar een waardeoordeel aan mee te geven. In plaats van eenzijdige gewoontes of lessen zou feitelijke informatie moeten worden verschaft, die kinderen helpt de wereld beter te begrijpen. In die zin kan levensbeschouwing net zo worden gedoceerd als bijvoorbeeld geschiedenis.

Daarmee hebben scholen niet langer de mogelijkheid hun mogelijk religieuze identiteit te uiten. Het verbieden van eenzijdig religieus onderwijs kan echter strijdig zijn met de gedachte om scholen veel vrijheid te geven hun onderwijs in te richten; het zijn toch de professionals die het beste weten hoe je onderwijs geeft, en ouders die weten wat het beste voor hun kind is?

Toch is die gedachtegang ook contraliberaal. Waarom zou een ouder een keus moeten maken voor een lesprogramma? Het is aan de samenleving om te bepalen wat ze ieder kind mee wil geven om zijn eigen keus te kunnen maken. Er is geen enkel voordeel te verzinnen voor een situatie waarin de ene school meer aan politiek doet, terwijl de andere zich toelegt op cultuur. De samenleving moet zich uitspreken over hoeveel politiek en cultuur we iedereen tenminste bij willen brengen.

Naast de onderwijsprogramma's zijn ook de huidige mogelijkheden voor scholen om eisen te stellen aan de toelating van leerlingen een reden om bijzonder onderwijs af te schaffen. Het is nu mogelijk om leerlingen te weigeren omdat de school vermoedt dat zij de grondslag niet zouden onderschrijven. Daarmee wordt binnen een school een homogene leerlingengroep gecreëerd, die een slechte afspiegeling is van de omgeving waarin wij allen moeten werken: de maatschappij. Tevens worden probleemleerlingen op deze manier afgeschoven naar het openbaar onderwijs. Het is de hoogste tijd om basisscholen open te gooien voor iedereen. Gelijkheid in de eerste jaren van het onderwijs is daarbij geen slechte zaak. Dat wordt alleen bereikt door het bijzonder onderwijs af te schaffen. Een goede, liberale daad. Want het gaat om de vrijheid van het kind, niet die van zijn ouders!

Interview Lid: Irene van den Broek

Door Charlotte Meindersma

Irene is 23 jaar, studeert Sociale Geografie in Utrecht en is Algemeen Secretaris in het Landelijk Bestuur van de Jonge Democraten. Geweldig natuurlijk dat ze zich zo inzet voor de vereniging, maar hoe is dat zo gekomen? Een D66 geschiedenis ging hieraan vooraf. Het D66 gedachtegoed sprak haar aan. De doordachte standpunten, het niet alleen maar kiezers willen trekken en standpunten decennia lang behouden, maar juist het blijven vernieuwen was voor haar belangrijk. Actief zijn binnen D66 Bilthoven bleek echter toch niet helemaal haar ding. Ze had op meer gezelligheid gehoopt, gecombineerd met politieke inhoud.

Later, als student in Utrecht, vermaakte ze zich uitstekend. Ze hield er een druk studentenleven vol met besturen en commissies op na, waaronder een functie bij USF studentenbelangen. Dat is een vereniging die opkomt voor de studenten in Utrecht. Hierdoor werd politiek opeens een stuk interessanter: "Als je opkomt voor studenten ben je ook actief voor de politiek en politieke lobby".

Van de JD werd ze pas lid toen ze de tijd had om ook echt actief te worden. Dat ging hard: nadat ze naar het introweekend was geweest, iets wat ze fantastisch en gezellig vond, ging ze direct de webredactie in, al noemde ze zichzelf de digibeet van de vereniging. Het leuke aan de webredactie vond ze dat ze alle activiteiten langs zag komen en kon zien wat er speelde in de vereniging. Twee weken later zat ze in het bestuur van Utrecht, weliswaar ad interim, maar algemeen secretaris is toch niet de minste functie. Ze vond het leuk en leerzaam, een goede manier om zo de JD in te rollen. Na een jaar stelde ze zich verkiesbaar voor algemeen secretaris van het Landelijk Bestuur. Het kernwoord van haar speech was 'communicatie'. Ze werd verkozen.

Maar waarom nou eigenlijk het Landelijk Bestuur? Je zou toch denken dat ze het daar veel te druk voor heeft nu ze stage loopt? Ze vindt het echter veel te leuk om te zien wat er door het hele land georganiseerd wordt en om hieraan een bijdrage te kunnen leveren.

Het is pittig, maar goed te combineren, vindt ze. Het is tenslotte zeer gezellig en zeker geen 'vreselijk iets'!

Op de vraag of haar sociale leven hier niet onder leidt antwoordde ze dat "Het JD-leven mijn privé-leven is geworden". Ze ziet vrienden misschien wel wat minder dan eerst, maar gezelligheid en sociale contacten heeft ze binnen de JD ruimschoots. Gesprekken met vrienden verzanden toch ook altijd al in politieke discussies. Als Algemeen Secretaris wil ze graag van leden horen wat zij belangrijk vinden, zowel binnen de JD als binnen de Nederlandse politiek, zodat de JD daar wat mee kan doen. Er zijn veel leden, maar weinig reacties. Om leden meer bij de JD te betrekken wil ze echter zeker geen JD lied. Daarmee zou de JD teveel een studentikoos imago krijgen, wat potentiële leden zou kunnen afschrikken.

Over een jaar is ze weer Algemeen Secretaris LB af en is haar studie hopelijk afgerond. En wat dan? Ze wil een leuke baan vinden. Ze wil niet vierentwintig uur per dag, zeven dagen in de week met politiek bezig zijn, maar wel met haar idealen. Ze blijft echter realistisch. "Zeg nooit nooit, een bestuursfunctie is wel verslavend".

Om nog eens wat verder in de toekomst te kijken: Welke publicatie kunnen we verwachten na haar dood?

Ze verwacht geen schandalen te veroorzaken. Dat vindt ze toch 'niet zo prettig'. Ze hoopt wel dat wanneer haar rol binnen de JD wordt beschreven er dan zal staan dat de JD nieuwe onderwerpen op de kaart zette en dat deze grote veranderingen teweeg brachten. Het zullen nooit legendarische dingen zijn maar altijd kleine belangrijke stapjes waarvan ze hoopt dat mensen wel degelijk doorhebben dat deze gezet worden.

Ze vindt het prachtig dat er zo veel verschillende mensen binnen de JD rondlopen, ieder met een eigen mening en toch die vrijzinnigheid die ons bindt. Als ze nou maar meer van die leden zou vernemen...

Hard door de bocht

Door Jelmer Alberts

Laat ik maar gelijk met de deur in huis vallen: het is een farce dat wij ons als Jonge Democraten in ons politiek programma uitspreken vóór de legalisatie van harddrugs. Ik kan niet begrijpen dat juist de Jonge Democraten zo'n kortzichtige oplossing aandragen voor een precaire zaak als het harddrugsbeleid.

Persoonlijk ben ik mordicus tegen legalisatie, zoals ik ook heb laten merken tijdens de behandeling op het najaarscongres. Als mensen er anders over denken: graag, een goede discussie scherpt de geest. Harddrugs vormen een ernstig gevaar voor de Volksgezondheid. De gevolgen van het gebruik van deze middelen zijn namelijk niet slechts de tijdelijke kick die de gebruiker ervaart maar hebben op de langere termijn veel ernstiger effecten. Lichaamelijk verval, verwaarlozing en psychische stoornissen zijn slechts enkele van de gevolgen die de afhankelijkheid met zich meebrengt. Veel van de middelen die op de lijst van de Opiumwet staan zijn namelijk extreem verslavend. Het gros van de gebruikers ziet zich door de te hoge kosten genoodzaakt om via andere wegen aan geld te komen. Ze kunnen immers niet even een weekje overslaan als ze hun shot niet kunnen

betalen. De bedragen die dagelijks door de verslaafden moeten worden opgebracht overstijgen vaak ver de financiële draagkracht van een persoon, die vervolgens geen andere oplossing ziet dan zich door middel van diefstal een aanvulling op het inkomen te genereren. Het argument dat legalisatie nu juist deze criminaliteitsproblemen oplost is mijns inziens onjuist. Als de handel wordt toegestaan zal een enorme hoeveelheid drugs de markt binnenkomen. De drugs worden eenvoudig verkrijgbaar en goedkoop. Het grote gevaar ontstaat dan ook dat het aantal gebruikers explosief zal toenemen. Zij zullen weliswaar minder snel op een illegale wijze aan geld hoeven te komen omdat de prijs immers vele malen lager ligt, maar de lichamelijke en geestelijke effecten blijven bestaan. Mensen zijn niet meer in staat normaal te functioneren, verliezen hun baan, voldoen door algehele lamelendigheid niet aan hun sollicitatieplicht en raken hun uitkering kwijt. Gevolg: geen geld meer en dus op illegale wijze aan je geld komen.

Het beroep op de eigen verantwoordelijkheid dat enkele congresgangers deden gaat niet op. Natuurlijk, ieder mens is verstandig en moet in staat gesteld worden zijn of haar eigen keu-

zes te maken. Maar zo makkelijk is dat niet met harddrugs. Wanneer iemand in een onbezonnen bui bijvoorbeeld een shot heroïne neemt kan hij nauwelijks nog terug. Veel harddrugs werken als een 'one-way-street': als je er eenmaal in bent gelopen kom je er niet meer uit, zelfs als je het 'alleen maar even wilde proberen'. Mensen moeten dan ook tegen deze levensgevaarlijke middelen beschermd worden. Ter vergelijking zou je dan namelijk ook kunnen zeggen dat het vrije wapenbezit zou moeten worden ingevoerd. Iedereen heeft toch immers zijn eigen verantwoordelijkheid? We voelen echter allemaal aan dat de gevolgen van zo'n maatregel niet te overzien zijn.

Wat de overheid zou moeten doen om de problemen rond harddrugs op te lossen is een actief afkickbeleid. Voor verslaafden die niet meer te redden zijn zou de drugs op medische indicatie moeten worden verstrekt. Hiermee zou wederom een groot deel van de drugsgerelateerde criminaliteit verdwijnen. Tot slot moet de handel in harddrugs actief worden bestreden, zodat de mensonwaardige manier waarop veel verslaafden leven niet voor meer mensen de dagelijkse realiteit zal worden.

Verder zonder veren

Door Hugo van Haastert

Het is een historische ontwikkeling die redelijk geruisloos aan ons voorbij is gegaan. Maar tóch is het wel even interessant om er bij stil te staan. Dan heb ik het natuurlijk over het afschudden van onze eigen ideologische veren. De kroonjuwelen zijn de deur gewezen op het laatste congres in Rotterdam. Maar is de term 'ideologische veren' niet iets te ver gezocht? We waren toch altijd al vrijzinnig en pragmatisch en niet ideologisch. Het tegendeel bewijst Boris Dittrich in het interview dat in deze DEMO is terug te vinden.

De vraag is: hoe nu verder? Hoe moeten we deze ontwikkeling plaatsen? Het feit dat het referendum, het districtenstelsel en de gekozen minister-president in het hoofdstuk Bestuurlijke Vernieuwing zijn gesneuveld kan niet zonder gevolgen blijven. Moeten we nu snel alsnog proberen bij een volgend congres de 'schade' zoveel mogelijk te herstellen? Moeten we een nieuwe werkgroep bestuurlijke vernieuwing met een frisse blik opnieuw laten kijken naar dit hoofdstuk? Of moeten we de nieuwe realiteit accepteren en zelfs gaan lob-

byen bij D66 dat ook zij haar democratische veren moet afschudden?

Wat ook opmerkelijk is, is dat we door ons nieuwe hoofdstuk bestuurlijke vernieuwing een radicale scheidslijn met de andere politieke jongerenorganisaties hebben neergehaald. Betekent dat nu dat we meer kunnen gaan samenwerken met de JOVD of de JS? Zou onze nieuwe positie consequenties kunnen hebben voor de inrichting van het politieke (jongeren)landschap? Een heleboel vragen; de antwoorden moeten we samen gaan geven. JD'ers, we gaan een interessante tijd tegemoet!

“Wij scoren het beste op het thema normen en waarden” Interview met CDJA voorzitter Ronald van Bruchem

Door Hugo van Haastert

Het is een grauwe woensdagmiddag als ik me begeef naar het hart van de christen-democratie, de Nederlandse Grand Old Party. In de ontvangstruimte hangt een staatsieportret van koningin Beatrix en ik krijg meteen het TROSGEVOEL over me heen. Het CDA is weer terug van weggeweest in het midden van de Nederlandse politiek: de machtigste familie van Nederland. De macht die D66 sinds haar oprichting omver wilde werpen. En dankzij 8 jaar Paars is die macht bepaald niet vanzelfsprekend meer. Ik word ontvangen door de voorzitter van de CDA-jongeren, Ronald van Bruchem. Ronald is vijfdejaars student rechten en bedrijfskunde in Nijmegen. Hij is in mei 2004 gekozen tot voorzitter.

Waarom heb je destijds gekozen om lid te worden van het CDJA?

Ik heb gekozen voor de christen-democratie omdat ik ervan overtuigd ben dat je in een samenleving gemeenschappen nodig hebt om dingen te doen. Dat zie ik in weinig andere partijen terugkomen. Een tweede factor is dat er aandacht is voor meer dan alleen maar werk en geld. Dat je niet moet vergeten dat mensen ook nog een morele kant hebben. Mensen hebben behoefte aan bepaalde zingeving in het leven. Mensen willen zich in een gemeenschap geborgen voelen.

Waar ligt voor het CDJA nu prioriteit?

Sociaal-economisch moeten er hervormingen komen. Wil je zorgen dat we over twintig jaar nog goede ziekenhuizen hebben dan zul je nu de economie moeten hervormen. Het tweede terrein is onderwijs en dan vooral het VMBO. Het derde gebied is het gebied van de hypotheekrenteaftrek en de huizenmarkt. Dat is iets wat we in Nederland hebben opgebouwd en waarvan we ook zien dat dat over twintig jaar niet meer betaalbaar is.

Is dat een aanval op de verworvenheden van de babyboomgeneratie?

Ik denk dat je het niet als een aanval moet brengen. Je moet vooral bij die ouderen het besef laten doordringen dat als zij doorgaan op deze manier dat zij straks ook zelf niets overhou-

den. Als je nu niets doet zul je zien dat je over twintig jaar nog veel harder moet ingrijpen ten koste van iedereen, dus ook van die ouderen. Volgens mij zitten die ouderen daar ook niet op te wachten. Als we nu niet ingrijpen, zullen de lasten in de toekomst onnodig hoog worden. Meer ouderen en minder werkenden zal tot enorme kostenstijgingen leiden. Daar zal ons probleem komen qua betaalbaarheid. Dan kun je de belastingen verhogen maar daarmee rem je de economie enorm af. Met als gevolg dat dat weer allerlei nadelige effecten heeft. Dus je moet proberen die kosten op een of andere manier te drukken. Dat kan onder meer door mensen steeds meer zelf voor dingen te laten betalen.

Hoezo remmen hogere belastingen de economie?

Als je eenmaal belastingen in een land verhoogt, het model dat Nederland ook heeft geprobeerd onder Den Uyl (links kabinet uit de jaren '70, red.), dan zul je zien dat mensen minder netto inkomen overhouden en dus minder gaan uitgeven. Bij bedrijven werkt die factor nog veel sterker want die zullen dan minder gaan investeren. Daarnaast zul je zien dat bedrijven uit het buitenland minder hiernaartoe zullen komen en dat heeft een enorm remmende werking op een economie. Zeker als ook in de landen om je heen, wat je op dit moment ziet in de globaliserende wereld, eigenlijk de lasten alleen maar naar beneden gaan voor ondernemingen.

Christen-democratie: is dat politiek met de bijbel?

Nee, dan zit je meer in de ChristenUnie / SGP hoek. Onze politiek is geïnspi-

reerd op de bijbel, dat zeker, maar alles wat we concreet aan politiek doen wordt getoetst aan vier grondtonen en niet aan de bijbel. Onze vier grondtonen zijn gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit, rentmeesterschap en gerechtigheid. Bij de ChristenUnie en de SGP zeggen ze van "ik heb hier een bijbel, in de bijbel staat dit, dus we moeten dat doen".

Als je de bijbel gebruikt als inspiratiebron en daarmee beleid maakt moeten ook niet-christenen zich daar aan houden. Leg je daarmee niet je moraal op aan anderen?

Ieder mens handelt vanuit een bepaalde inspiratie. Waar jullie vanuit het liberalisme handelen, doen wij dat vanuit een iets moreel ideaal. Iedereen in de politiek handelt vanuit idealen. De ene keer zal dat meer geïnspireerd zijn richting de christen-democratie, de andere keer wat meer richting het liberalisme. Dat verwijt wordt heel vaak gemaakt, van jullie willen je moraal opleggen aan anderen. Maar andersom wil iedere politieke stroming zijn ideaal opleggen aan anderen, dus ook socialisten en liberalen.

Is het verschil niet dat wij juist een pluriformiteit van normen en waarden verkiezen boven de uniformiteit van de christelijke moraal. Liberalen zullen ook ruimte bieden voor de christelijke moraal en de socialistische moraal. Mensen mogen zich vrij daaromheen organiseren.

Dat denk ik dus juist niet. Want liberalen hebben vaak kritiek op de christelijke moraal en dus willen jullie dat opleggen aan anderen. De kritiek op bijzonder onderwijs is daar een goed voorbeeld van. Als je zegt dat je mensen vrij wilt laten dan is bijzonder onderwijs het beste voorbeeld. Dus het willen normeren van anderen zie je ook in het liberalisme terug. De kritiek die je vanuit liberale hoek, misschien iets meer bij de VVD, heel erg hoort op islamieten heeft niets met liberalisme te maken. Iedere politiek brengt zijn eigen waardenspectrum mee. In het maatschappelijke debat zijn er ook een aantal partijen die zeggen dat ze niets meer met geloof of inspiratie te maken

willen hebben. Ze vinden dat alles maar vrij moet zijn en dat alles moet kunnen. Terwijl iedere Nederlander het normaal zal vinden dat je opstaat voor ouderen in de bus. Het is heel jammer dat andere partijen niet graag over dat soort zaken spreken. Normen en waarden is nog altijd het thema waar wij als CDA het beste op scoren en de meeste stemmers mee trekken.

Zijn jullie het wel eens oneens met jullie moederpartij?

Vorig jaar maart waren wij tegen de oorlog in Irak omdat internationaal ingrijpen via de Verenigde Naties moet. We willen dat landen via internationale organisaties werken en niet zomaar op eigen houtje ergens kunnen gaan ingrijpen. Wij zijn daarnaast al geruime tijd voor het legaliseren van softdrugs. Daarbij wijken wij heel erg nadrukkelijk af van het CDA. Het CDA wil softdrugs niet verbieden maar heeft de lijn dat ze het aantal coffeeshops probeert terug te dringen en weg te krijgen uit gevaarlijke gebieden zoals in de buurt bij scholen. Maar wij zijn altijd voor de liberalisering geweest. Daarmee is het probleem veel makkelijker aan te pakken. Camiel Eurlings heeft trouwens bij de laatste Europese verkiezingen gezegd dat we ons moeten aansluiten bij de Europese lijn en dat houdt in dat er een einde moet komen aan het gedogen. Dus de facto zit het CDA op de lijn van verbieden, maar dat is niet haalbaar binnen de Nederlandse politieke context.

Hoe wordt er bij het CDJA gedacht over de traditionele ethische kwesties?

Wij zijn al een lange tijd voor het homohuwelijk. Daarin zijn we een stuk liberaler dan het CDA. We zijn wel volgens mij tegen adoptie van kinderen bij homo en lesbostellen. De huidige wetgeving over abortus is best wel veilig en zorgvuldig. Euthanasie moet ook kunnen bij mensen die dat echt willen omdat ze heel erg ziek zijn. Maar we moeten oppassen dat euthanasie niet ook wordt toegepast bij mensen die levensmoe zijn. Op het gebied van medisch-ethisch zullen er nieuwe debatten komen over nieuwe thema's zoals stamcelonderzoek en genetische manipulatie. Daar moeten wij ons als CDJA nog over buigen.

Wat vind je van het voorstel van Rita Verdonk om artikel 23 van de Grondwet af te schaffen die bijzonder on-

derwijs voorziet van publieke financiën?

Ik kan daar niks mee. Als je mensen de vrijheid geeft om scholen zelf op te richten en die zelf te besturen, dan moet je heel erg gelukkig zijn dat mensen zo veel verantwoording nemen. Dan kun je moeite hebben met scholen die te fundamentalistisch worden. Daar zijn we het met z'n allen over eens, daar heb je de onderwijsinspectie voor. Op het moment dat daar verkeerde dingen gebeuren dan moet die school dicht.

Maar dat is wel de vrijheid van ouders maar je kunt het ook bekijken vanuit het perspectief van een kind. Die heeft natuurlijk niet de vrijheid om te kiezen naar welke school hij wordt gestuurd. Die wordt dan bijvoorbeeld naar een islamitische school gestuurd en dan wordt hij opgevoed met bepaalde opvattingen die een bepaalde richting opwijzen.

Maar als je naar een openbare school gaat word je even goed opgevoed met het idee dat er bijna geen religie meer is dan wat je daar krijgt. Dus zo wordt je ook in een bepaalde richting opgevoed en gevormd. Veel openbare scholen doen heel weinig met religie of levensbeschouwing. Natuurlijk worden kinderen als ze naar een bepaalde school gaan op een bepaalde manier gevormd. Ze worden op een katholieke school op een bepaalde manier gevormd en op een openbare school ook. Wat nou goed of fout is kan ik niet beoordelen. Ik zou juist die vrijheid aan iedereen geven om dat zelf in te vullen. Want anders wordt je door liberalen straks gedwongen dat je nog maar één keuze kunt maken, dat je alleen nog maar naar openbare scholen kunt. Dat is volgens mij ook niet echt liberaal. Want als je vanuit liberaal denken iets neer wilt zetten dan moet je juist meerdere keuzes bieden.

Kun je tussen CDJA en JD fundamentele verschillen noemen?

Er ligt een duidelijk verschil in denken op het gebied van politiek op basis van waarden. Daarin zijn we eigenlijk elkaars natuurlijke vijanden. Jullie zijn opgericht om het CDA weg te krijgen uit het centrum van de macht. Maar we kunnen goed samenwerken op sociaal-economisch terrein. Dus het zijn vooral immateriële kwesties die ons scheiden. Zoals het debat over normen en waarden en abortus en euthanasie. Hoe je met leven omgaat. Wij vinden het belangrijke onderwerpen en je moet oppassen dat dat beleid niet doorschiet. Als ik naar jullie kijk dan zeggen jullie van: hup, maak die pil van Drion beschikbaar en leg 'm in de schappen in de supermarkt.

Waar denk je aan bij het woord D66?

Hans van Mierlo! En als het CDA niet bestond zou ik best D66 kunnen stemmen. Bij D66 denk ik trouwens natuurlijk ook aan onderwijs.

Welke verschillen zie je tussen de twee liberale partijen in Nederland?

De VVD is meer de law en order partij die erop los slaat als mensen iets verkeerd doen terwijl D66 toch iets meer de socialere partij is met meer aandacht voor milieu en ontwikkelingssamenwerking.

Zijn jullie te spreken over het kabinet?

Er zijn wel wat kritiekpunten te plaatsen. Vooral de spanningen richting de VVD. Dat is soms beleid dat een beetje doorschiet. Als je naar de gezondheidszorg kijkt en naar wat Hoogervorst soms zegt over dat chronisch zieken nog meer moeten gaan betalen, dat is echt een drama. Maar we zijn ook niet helemaal gelukkig met het milieubeleid en onderwijsbeleid.

Dus er zit teveel een VVD stempel op?

Ja, absoluut. Maar dat is niet onlogisch, want er moet worden bezuinigd. Die bezuinigingen voeren nu dus de boventoon. En dan lijkt het voor de buitenwacht dat er alleen maar VVD plannen uit het kabinet komen. Terwijl je over twee jaar meer van het levensloopbeleid en lastenmaximering gaat horen. Zodoende hebben we nu de harde maatregelen gehad en moet het kabinet de draai gaan maken naar meer christen-democratisch georiënteerd beleid.

Mensenrechten

Door Frederique Petit

Mijn eerste versie betreffende mijn overpeinzingen over het vraagstuk van ontwikkelingsamenwerking en mensenrechten lag rustig op mijn herzieningen en op de op- of aanmerkingen van vrienden en vriendinnen te wachten. Nou moet ik eerlijk bekennen dat geen enkel al-dan-niet-gepubliceerd stuk van mij ooit het levenslicht heeft gezien zonder wijzigingen aan de eerste versie, maar dit keer heb ik besloten om alles radicaal om te gooien door het laatste nummer van Idee. Idee is een uitgave van het kenniscentrum van D66, waarin verschillende schrijvers, politici, filosofen en voorzitters hun mening soms mogen verkondigen. Ditmaal was het thema mensenrechten uitgekozen. Na het lezen van de gehele uitgave, een hele opgave kan ik u wel bekennen, viel mij een aantal dingen op waarover ik het hier even wil hebben.

Ten eerste werd mijns inziens in het nummer van Idee heel erg sterk de mening gewekt dat mensenrechten in de politiek nog verantwoord moeten worden. Alsof het nog niet duidelijk is dat de waarden van een mens boven die van een staat staan. Dat kan toch eigenlijk ook niet anders? De mensen maken toch de staat? De mensen komen toch eerst? Sommige mensen menen kennelijk van niet. Gelukkig denken veel mensen hier anders over, zelfs in het politieke domein, en stijgt de waarde van mensenrechten nog steeds. Bijvoorbeeld door de inspanningen van Kofi Annan, die met zijn twee raadgeepers – die hij heeft ingesteld om de staat van hoe de VN zich op bepaalde terreinen zou moeten hervormen te evalueren – veel heeft gedaan om mensenrechten als belangrijker dan soevereiniteitsprincipe te laten doen beschouwen.

Natuurlijk draagt ook de civiele en niet-gouvernementele wereld bij aan de gewaarwording van mensenrechten. Bijvoorbeeld door een nieuwe uitgave van BandAid 2004. Of door Ali B. en Marco B. die als twee homies rappen voor hetzelfde doel. (dat de Nederlandse kijker daarbij een trauma oploopt wanneer de hip/hop moves van Marco B. in beeld komen daargelaten) En dan natuurlijk nog recenter onze eigen radio 3FM DJ's. Kan het nog mooier? Ja, eigenlijk wel, want de JD zou denk ik ook meer moeten opkomen voor dit soort zaken. Kennelijk leeft dit onder de jongeren van tegenwoordig en misschien moeten wij dus onze luisteraars, namelijk de politici, aanspreken op hun beleid hierin. Dat is wat ik zou willen dat de JD in het nieuwe jaar zal gaan doen.

Een ander punt dat me evengoed stoorde was het feit dat de nadruk met name lag op politieke- en burgerrechten. De vrijheid van meningsuiting, mogelijkheid tot stemmen en nog meer van dat soort dingen. Begrijp me niet verkeerd, die dingen zijn zeker belangrijk. Maar belangrijker nog is dat voordat je die rechten eventueel zou willen waarborgen, je wel moet zorgen dat iedereen überhaupt kan leven. Dan bedoel ik nog niet eens vreedstroepen overall heen sturen om de vrede te stichten, maar: een einde maken aan de hongersnood en aan de erbarmelijke omstandigheden waarin sommige mensen zich staande moeten houden in deze wereld. Gewoon zorgen dat mensen kunnen ademen en om zich heen kunnen kijken.

Ik denk dat veel mensen vergeten dat je je tegen een zekere vorm van fysiek geweld, als je bijvoorbeeld aangevallen wordt, nog altijd kan verdedigen. In een zekere mate, hoe beperkt dan ook. Je kan terugvechten. Maar als je sterft van de honger, als je kinderen sterven van de honger, dan kun je toch niks meer. Helemaal niks. Dat is het eerste mensenrecht wat denk ik vervuld zou moeten worden. Recht op de primaire levensbehoeften zoals onderdak, eten en water. Natuurlijk werd er hier wel enigszins in het artikel naar verwezen en werd ook de link gelegd naar het bedrijfsleven en 'duurzame ontwikkeling' in ontwikkelingslanden gelegd. Dat was natuurlijk een beetje flauw.

Nog flauwer was eigenlijk dat ze onze eigen voorzitter gingen vragen om een mening. Waarom vroegen ze fractievoorzitter van D66, iemand met politieke invloed, niet om een mening?

Desalniettemin had onze voorzitter, Jan Paternotte, een ook zich voor deze discussie lenend citaat: "De Jonge Democraten zijn in principe niet in het leven geroepen om grote multinationale ondernemingen te prijzen, maar we zullen er niet voor terugdeinzen om dat wel te doen als dat gepast is." Zodoende denk ik ook dat het in de lijn valt om te zeggen dat de Jonge Democraten wel in het leven zijn geroepen om af en toe een kritische blik naar D66 en de politieke chaos daaromheen te werpen en punten aan te stippen waarop wij verandering wensen te zien. Waarin wij dus, zo het de situatie gevraagd zal zijn, ons ofwel positief, ofwel negatief uitlaten over het beleid van de regering, ofwel D66.

Dit leidt eigenlijk ook heel mooi toe naar mijn laatste punt, namelijk dat ik kritiek op de huidige ontwikkelingsamenwerking zoals de Nederlandse regering die nastreeft met betrekking tot mensenrechten en nog veel meer fundamentele zaken, eigenlijk helemaal mis in het nummer van Idee. Dat vind ik nou toch wel een beetje frappant. Helemaal als je je bedenkt dat er bijvoorbeeld een wijziging in het wapenembargo met China op het spel staat. Dat Nederland duidelijk niet haar veto-recht wil gebruiken om te zorgen dat handelsbelangen niet een grotere rol (gaan) spelen dan mensenrechten.

Of bijvoorbeeld als men kijkt naar het EU subsidiebeleid. De EU mag dan wel voor 55% aan het totaal aan Ontwikkelingshulp op tafel leggen, maar echt veel meer doet ze niet. Er zijn heel veel subsidies voor projecten die te doen hebben met tulpen, madeliefjes, aardappelen en nog veel meer agriculturele ongein (geen belediging voor de boeren onder ons, maar...) terwijl er welgeteld één, ja, inderdaad wel één subsidie te verkrijgen was voor een project in een ontwikkelingsland, zijnde Afrika, Latijns-Amerika, of Azië. Er zijn maar liefst vijf verschillende subsidies te verkrijgen voor projecten met Canada of de Verenigde Staten. Beetje raar, nietwaar? Verder is er ook tijdens de JD Grondwetdag van 18 december jl. opgemerkt dat de nieuwe Europese Grondwet betreffende Ontwikkelings-

samenwerking eigenlijk wel heel erg vaag was. Plotseling waren er maar vijf artikelen met betrekking tot dit onderwerp te vinden. Niet echt veel voor zo'n uitdagend veld. Ook de politiek inzake Afrika zou wel eens wat meer mogen veranderen. In plaats van steeds maar te leunen op NGO's die daarna nooit erkend worden, moet er ofwel oprecht worden samengewerkt met deze organisaties, of anders op z'n minst een gelijksoortig netwerk worden opgezet. Men kan niet alles van NGO's verwachten, daarvoor missen zij de middelen en de erkenning.

Ik denk dat de JD in dit debat een voorloper kan zijn met het opeisen van mensenrechten overal. De internationa-

le projecten die binnen de JD lopen en worden ontwikkeld streven allemaal de gelijke rechten van mensen na. Ik denk ook, zoals Lousewies van der Laan in haar artikel in de Idee al aanstipte, dat mensenrechten iets inherenten aan het sociaal-liberalisme zijn. De mens maakt de staat en de rechten van de mens moeten dus ook prevaleren boven alles wat daarop is gebouwd. Een JD'er zal dus met zijn lef, creativiteit en karakter moeten aantonen dat dit punt aandacht verdient te midden van de ongelukkige samenloop van omstandigheden op nationaal politiek niveau.

Marco B. en Ali B. mogen dan hetzelfde mooie doel nastreven als de Nederlandse overheid, maar vraag blijft ra-

tuurlijk of het ook echt constructieve ontwikkelingsamenwerking betreft als je, zoals Ali B. onlangs in Siëra Leone, met de oorlogsslachtoffers, die soms tegelijkertijd ook oorlogsmisdadigers kunnen zijn, even lekker wat gaat blowen. Daar zou je dan toch echt je vraagtekens bij mogen zetten. Zo ook denk ik het Nederlandse beleid om bepaalde regeringsleiders te erkennen, bepaalde ergernissen op mensenrechtengebied niet luid durven uit te spreken, en andere gebieden waarin actief de mensenrechten worden geschonden gewoon te regeren. Dat zal toch ook wel eens mogen bekritiseerd.

Burger stemt over wenselijkheid Europese Integratie

Door Bart Woord

Wie niet afweet van de hervormingen die het Grondwettelijk Verdrag, ook wel Grondwet genoemd, voor de Europese Unie in petto heeft, is niet gek. Het einde van het roulatiesysteem van het voorzitterschap van de Europese Raad; een ingekrompen Europese Commissie waarvan de vertegenwoordigers per toerbeurt door de lidstaten zullen worden afgevaardigd; de mogelijkheid om de eveneens nieuw gecreëerde Europese 'Minister van Buitenlandse Zaken' de EU te laten vertegenwoordigen in de VN-Veiligheidsraad: stuk voor stuk zijn het stappen op weg naar een meer democratische, meer efficiënte en een meer daadkrachtige Unie.

Toch legt de Unie hiermee vooral een institutionele basis voor de toekomst, die in de verbeelding van de Europese burger maar moeilijk teruggebracht kan worden tot werkelijke veranderingen in beleid en daarmee de hun omringende maatschappij. De Europese Grondwet is immers een technisch verhaal. Niettemin heeft Nederland net als een dozijn andere lidstaten haar burgers via een referendum om advies gevraagd betreffende de ratificatie van de Grondwet. Een goede zaak? Jazeker!

Wat is het geval? Zowel de voor- als de tegencampagne zullen er wel bij varen als de publieke discussie voorafgaand aan het referendum, niet zozeer over de technische Grondwet gaat, maar meer over de wenselijkheid van de supranationale Unie an sich en haar beleid voor de burger. Een pro- versus anti-Europa campagne, i.p.v. pro- versus anti-Grondwet, is het gevolg.

Eén van de redenen voor deze extrapolering van de discussie is het streven van beide partijen naar een hoge opkomst van het electoraat.

Met het CDA, PvdA, VVD en D66 (en een nog twijfelende GroenLinks) hebben de voorstanders een ruime meerderheid in de Tweede Kamer; het risico voor de tegenstanders is dat een negatief advies, maar uitgebracht door een relatief klein deel van het electoraat, door bovengenoemde partijen zal worden genegeerd. Zij zullen dus een overtuigende achterban moeten mobiliseren om geen risico te lopen niet gehoord te worden. De voorstanders, met name de regeringspartijen, kunnen op dit moment wel een oppepper van het volk gebrui-

ken; de mate van betrokkenheid die de burger heeft met Europa is hen daarnaast al langer een 'pain in the ass'. Zij zullen een positief advies, maar uitgebracht door een klein deel van het electoraat, moeilijk als een overwinning kunnen beschouwen. De thuisblijvers (door onwetendheid dan wel onverschilligheid – de grootste groep) zijn immers ook verkapte nee-stemmers. Deze mobilisering van de burger kan alleen plaatsvinden door de discussie van een academisch naar een meer 'aards' niveau te brengen, daar waar het grootste deel van het electoraat zich immers bevindt.

Dit lijkt in eerste instantie het makkelijkst te passen in de campagnestrategie van de tegenstanders. De rechtse stroming van de tegencampagne (Wilders, LPF) is immers principieel tegen het overhevelen van nationale soevereiniteit aan een supranationale actor als de EU. Zij zal hiervoor de roddige achterban gaan aanspreken door de discussie over de Grondwet te koppelen aan de onderbuikgevoelens van een groot deel van de bevolking over Europa: de dure Euro, de corruptie in de Europese instituties, de gevreesde toestroom van Poolse arbeiders en het verlies aan banen, de toetreding van Turkije, verlies van de eigen Nederlandse identiteit, etc. Omdat Europa de facto een project is van het politieke midden, en de Grondwet door deze zelfde gevestigde orde is geïnitieerd (de boze buitenwereld van de andere 24 lidstaten) of wordt gesteund (de 'middenpartijen': CDA, PvdA, VVD en

D66) kan de Grondwet bij voorbaat al niks goeds betekenen.

De linkse vleugel (SP, misschien GroenLinks) zullen de kapitalistische identiteit van de Unie hekelen. De steeds verdere totstandkoming van een Europese gemeenschappelijke markt staat lijnrecht tegenover hun eigen socialistische gedachtegoed. Zolang de 'neo-liberalen' het voor het zeggen hebben binnen Europa, zullen de linkse partijen er alles aan doen om Europa de voet dwars te zetten. De burgers die op de Dam stonden te demonstreren tegen de bezuinigingen van het kabinet, hebben in hun achterhoofd de herinnering aan de 3%-regel van het Europese 'Stabiliteitspact'. Daarnaast is door het langzaam maar zeker voortschrijden van de Unie richting een federale staat, in combinatie met de neo-liberalen, het schrikbeeld ontstaan van een toekomstig 'Verenigde Staten van Europa'. Zo kan het anti-Amerikanisme zelfs van pas komen bij de discussie over de Grondwet...

Een inhoudelijke discussie over de Grondwet zal je van de tegencampagne dus niet kunnen verwachten, of het moet het non-argument van linkerzijde zijn dat de Grondwet niet véér genoeg gaat in het democratischer, efficiënter en daadkrachtiger maken van de Unie, en dat we dáárom tegen de Grondwet moeten zijn.

De voorstanders van de Grondwet zullen hun kracht moeten vinden in een eenduidiger verhaal: de meerwaarde van de Europese integratie voor de

vrede, stabiliteit en welvaart in Europa. De feiten achter dit argument zijn onweerlegbaar. Dat dit eveneens niet direct over de Grondwet gaat en daarmee de discussie – net als het populisme van links en rechts – zou vervuilen, is onjuist: de Grondwet is inhoudelijk in feite niet heel veel meer dan de accumulatie van alle verdragen die vijftig jaar Europese samenwerking met zich mee heeft gebracht. Vanuit dit perspectief, krijgt het referendum wel een bijzondere lading: een positief advies van de burger flatteert in feite de Europese integratie tot nu toe en zegt: "Vanaf nu kunnen we niet meer terug, alleen maar verder."

De insteek van de tegenstanders, namelijk de aandacht vestigen op een aantal negatieve aspecten van de Unie om daarmee een negatief advies over de Grondwet uit te lokken, en de insteek van de voorstanders, namelijk de meerwaarde van de Europese Unie an sich onder de aandacht brengen, komt in de ogen van de burger hoe dan ook neer op een pro- versus anti-Europa campagne. Dit is geen slechte zaak want een dergelijke campagne heeft de potentie een levendig en bruisend debat op te leveren, in tegenstelling tot de niet aansprekende technische discussie over de inhoud van de Grondwet. Dat de Grondwet eigenlijk simpelweg de Europese samenwerking tot nu toe symboliseert, maakt het loslaten van de technische discussie eigenlijk alleen maar logischer.

Voorzittershamer

Jan Paternotte

De kogel kwam ditmaal niet van links, maar 'uit het oosten'. Hoewel Theo van Gogh geen enkele politieke pretenties had anders dan zo hard mogelijk tegen de politiek aanschoppen was er toch iemand die het de

moeite waard vond hem op een walgelijke manier om het leven te brengen. Persoonlijk heb ik Van Gogh altijd meer als een narrig figuur beschouwd, die door zijn polemische stijl interessante discussies aanwakkert maar zelf feitelijk niets interessants te melden heeft. We zijn nu twee maanden verder, en er wordt volop gediscussieerd over de moord. Eén ding is duidelijk: het is wij en zij – op meerdere breuklijnen in de samenleving. De geschiedenis leert dat een volk dat zo tot op het bot verdeeld is alleen verenigd wordt door een gemeenschappelijke vijand.

Ik zat van de week bij een cabaretvoorstelling waar cabaretier Micha Wertheim de allochtone medemens vaderlijk toesprak: "Dit was de laatste keer! Als jullie ook nog maar één keer iemand die volgens jullie teveel meningen heeft doodmaken dan gaan we de DIALOOG met jullie aan. Dus pas maar op!" Zeker wel een sterk dreigement, want je wilt het toch niet meemaken dat professor Balkenende de dialoog met je aan gaat.

'De Dialoog', zo'n geweldige term die vermoedelijk tegelijk met het poldermodel is ontstaan; de oplossing voor alle conflicten in de samenleving. Het leek de oplossing voor sociale conflicten tussen vakbonden en werkgevers (het poldermodel) en waarom zou het dan ook niet de oplossing zijn voor onbegrip tussen soepjurken en Samantha's? (uit te spreken als Semàntaaa). 'De Dialoog' valt mij echter een beetje tegen. De vakbonden willen alleen maar "Actie! Actie! VUT en prepensioen", de allochtone medemens bij monde van Ali B. wil alleen maar 'gerespecteerd worden', de autochtone medemens wil zich 'veilig voelen'. Het lijkt allemaal niet te stroken. Een hopeloze situatie.

Ik zie wel lichtpunten. Ik heb drie jaar een bijbaantje gehad in een supermarkt in Utrecht Overvecht, voornamelijk met Turken en Marokkanen. Gezellige werksfeer die ik ooit heb gekend. Ik werd daar liefkozend 'Pater' genoemd, omdat mijn naam (geassimileerde Hugenoot) zich nu eenmaal niet leent voor supermarktcommunicatie. De mix van een 55-jarige homo en een groep jonge Marokkanen op de groenteafdeling leek de arbeidsvreugd dankzij wederzijdse pesterijen alleen maar te versterken. Maar uiteindelijk denk ik ook aan de meisjes in die supermarkt die hun vwo-opleiding aan het afronden zijn, en onderwijl druk bezig hun toekomstige echtgenoot per brief te leren kennen, terwijl de trouwdatum al vast staat. Ik ben te weinig cultuurrelativist en te veel liberaal om daar gelukkig van te worden. Gelijkwaardigheid gaat wat mij betreft boven respect voor welke cultuur dan ook.

Ander lichtpunt: Er wordt een 'Moslim Democratische Partij' opgericht en de AEL gaat ook nog meedoen aan de verkiezingen. Dat vind ik uitermate positief! Van Mierlo zei eens: 'waar drie Engelsen bij elkaar komen wordt thee gedronken, waar drie Duitsers bij elkaar komen wordt bier gedronken, en waar drie Nederlanders bijeen komen ontstaan drie nieuwe politieke partijen'. De integratie begint dus eindelijk vrucht af te werpen! Deze MDP (Moslim Democratische Partij) heeft weliswaar Islamitisch getinte, maar heel bediscussieerbare opvattingen. Met het platform dat zij bieden ontstaat er misschien eindelijk een echte 'dialoog'. Niet alleen over Turks praten in de tram, maar ook over de politiek van het integratievraagstuk. Laten wij als Jonge Democraten zelf ook vooral die discussie opzoeken en eens kijken of er misschien grond is voor een 'Vrijzinnig-Islamitische Bond'. Ik hoop dat het nieuwe jaar een andere sfeer in de maatschappij gaat brengen dan gevechten tussen Lodewijk de Waal en de JD, of tussen autochtoon en allochtoon. Ik hoop hierop met jullie allemaal het glas te kunnen heffen op het PI-weekend van 12 en 13 februari. Graag tot dan!

DEMO

APRIL
2005

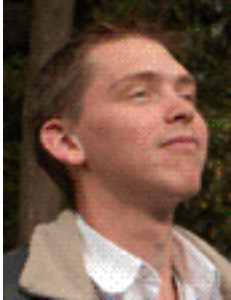
Jonge
Democraten

Mark Rutte: "Ik wil de
Begeistering terug!"
Fotoreportage: Introweekend
Groen licht voor Balkenende
9x Nee tegen de grondwet
Het Liberale Gras

Redactioneel

Door Lourens Dinger

Na alle commotie over de regering van de laatste dagen, heb ik ze nog maar één ding te zeggen: blijf van mijn lijf! Of eigenlijk, van de alcohol die ik er in wil gieten. Het blijft vreemd dat een regering met een liberale inslag de bevolking blijft betuttelen. Nu zijn de jongeren weer het slachtoffer.

Het zit namelijk zo. Men heeft besloten om wederom de accijns op alcohol te verhogen. Ditmaal zijn de breezers aan de beurt. De prijs gaat van overheidswege zestig eurocent omhoog. Met bier valt het mee, daar stijgt de prijs maar met zes cent. De bedoeling is om jongeren minder te laten drinken, want de alcohol consumptie onder tieners zou 'schrikbarend' hoog zijn. Frappant is dat de accijns op sterke drank omlaag gaat. De verkoop was zo geslonken dat de staat minder geld binnenkreeg dan met een lagere accijns. Was die maatregel niet ook bedoeld om mensen 'minder te laten drinken'? Ik verdenk de regering er toch sterk van dat ze het gewoon om de centen doen. Maar goed, als we de argumentatie wel serieus nemen, wat dan? Dan zien we dat jongeren niet meer naar het café gaan, maar in keten gaan feesten, alwaar ze door goedbedoelende ouders goedkoop aan drank kunnen komen. Als ze al naar de kroeg gaan, drinken ze zich thuis of in de keet in, en heeft de horeca niet meer de

lusten, maar alleen maar de lasten van dronken jongeren. In Engeland heeft een hoge-prijzen-beleid alleen maar geleid tot meer agressie op straat. Zweden zijn thuis drank gaan stoken en weten zich in het buitenland geen houding te vinden, daar ze constant dubbel zien.

Wellicht is het ook een idee om de onderzoeksmethoden eens goed door te lichten. Drinken jongeren écht zoveel. Uit eigen ervaring weet ik dat velen roepen dat ze dronken zijn als ze dat op zaterdag avond wordt gevraagd, en dat ze zeker al twintig bier op hebben. Dat is namelijk stoer. Dat ze vervolgens na vijf biertjes lichtelijk aangeschoten huiswaarts keren, mag dan de werkelijkheid zijn, niemand die het door schijnt te hebben. Natuurlijk gaat het ook wel eens mis, maar leren, ook je eigen grenzen leren kennen, doe je met vallen en opstaan. (in dit geval vaak letterlijk).

Stop het paternalisme en laat ons rustig onze biertjes en breezers voor een redelijke prijs drinken.

Ik stel voor dat je nu een drankje voor jezelf inschenkt en geniet van een interview met staatssecretaris Rutte, je nu de argumenten vóór legalisatie van harddrugs opsnuift zodat je een eigen mening kan vormen en geniet van de vele andere artikelen in deze DEMO.

Veel plezier!

Lourens Dinger

Colofon

21^e Jaargang – nummer 2
April 2005

DEMO is een uitgave van de **Jonge Democraten**, onafhankelijke politieke jongerenorganisatie sinds 1984.

Opplage: 2000 exemplaren

DEMO redactie:

Lourens Dinger
Hugo van Haastert
Charlotte Meindersma
Michiel Kellner

demo@jongedemocraten.nl

Deadline DEMO 3:

1 juni 2005

Aan deze DEMO werkten mee:

Het Landelijk Bestuur
Lise Lotte Kerkhof
Joost Mengerink
Ton Monasso
Jeroen Schrama
Rosa van der Tas

Fotografie pagina's 1,6,7,8:

Sebastiaan ter Burg
www.ter-burg.nl

Landelijk Bestuur JD

Postbus 660
2501 CR Den Haag
fax: 070 – 364 19 17
info@jongedemocraten.nl
www.jongedemocraten.nl

Drukker:

Drukkerij Uleman
Goudstraat 6
2718 RC Zoetermeer.
tel: 079 – 361 40 26
info@drukkerijuleman.nl
www.drukkerijuleman.nl

DEMO redactie 2004 – 2005

Voor deze redactie zit het er, in elk geval in deze samenstelling, weer op. We hebben een jaar enorm genoten van het redactiewerk, en hopen dat de DEMO nog vele glorierijke jaren tegemoet kan zien.

We zouden graag iedereen die een artikel, of meerdere, heeft ingestuurd willen bedanken. Ook gaat onze dank uit naar het Landelijk Bestuur en Drukkerij Uleman voor de goede samenwerking.

Lourens Dinger
Hugo van Haastert
Charlotte Meindersma
Michiel Kellner

Sticker-offensief!

De JD start met een STICKEROFFENSIEF! Doel van deze actie is op zo apart mogelijke plaatsen JD-stickers gaan plakken. Weet jij een echt coole plaats om een sticker op te plakken? Op de auto van je ouders? Op alle lantaarnpalen in je straat? Op de toegangspoort van het Witte Huis?

Plak een sticker, maak een foto als bewijs, en stuur die met je gegevens en een korte omschrijving van de plaats en de moeite voor 1 september op. Wij selecteren een winnaar, die op het najaarscongres een mooi cadeau in ontvangst kan nemen.

De stickers zijn te verkrijgen op het komende congres te Nijmegen, of stuur even een mailtje. Jullie hebben de hele zomer de tijd om de stickers te plakken, dus wees creatief en inventief. Leef je uit!

Michiel Uitdehaag, secretaris Promotie a.i.
promotie@jongedemocraten.nl

Mogelijke fysieke of financiële schade veroorzaakt door het plakken is voor eigen risico. Over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd...

DEMO

nummer 2, april 2005

Met dank aan alle deelnemers voor een zeer geslaagd weekend, met speciale dank voor Martine en haar onvolprezen introteam.

Wil jij ook de gemakkelijkste en gezelligste eerste stap zetten binnen de JD? Meld je dan nu alvast aan voor het volgende intro-weekend via martine@jongedemocraten.nl

Foto's: Alf Smolders & Michiel Kellner

Weg met de betutteling; legaliseer harddrugs!

Door Joost Mengerink

In de vorige aflevering van DEMO stond een vurig pleidooi om harddrugs niet te legaliseren zoals in het JD politiek programma staat, maar het zelfs extra hard aan te pakken. Het legaliseren wordt een kortzichtige oplossing genoemd, legalisering is misschien niet de meest voor de hand liggende oplossing, maar wel de beste. Alles behalve kortzichtig dus! Mensen beschermen tegen harddrugs lijkt een nobele zaak, toch zie ik liever geen betuttelende overheid.

Als liberaal wars van betutteling vind ik dat de overheid iemands individuele vrijheid niet moet beperken zolang diegene geen overlast veroorzaakt, de vraag die ik mij dus stel bij de discussie over het legaliseren van harddrugs is of het gebruik van harddrugs in alle gevallen leidt tot een onaanvaardbaar gedrag ten opzichte van de maatschappij. Ik kan uit eigen ervaring spreken als ik zeg dat dit niet zo is. Zoals zoveel jongeren heb ik wel eens wat uitgeprobeerd. Voorzover ik me dat nog kan herinneren heb ik een leuke ervaring beleefd en ben ik niemand tot last geweest. Van enige afhankelijkheid heb ik trouwens ook niets gemerkt. Natuurlijk ben ik niet de enige die verantwoordelijk met harddrugs om kan gaan, dit geldt voor de meerderheid van diegenen die het wel is gebruikt hebben. Als bijvoorbeeld drugs worden verboden omdat sommige mensen niet de verantwoordelijkheid hebben er zo mee om te gaan dat anderen er geen hinder van ondervinden, dan blijft er van individuele vrijheid weinig over. Het mensbeeld waar zo'n beleid op is gebaseerd, is ook niet de mijne, ik zie mensen niet als onverantwoordelijk, afhankelijk en onverstandig, maar als verantwoordelijk zelfbewust en in staat om eigen keuzes te maken.

Dat harddrugs gelegaliseerd moet worden betekend nog niet dat de overheid geen verantwoordelijkheid heeft als het gaat om drugsgebruik. Er moet gezorgd worden voor goede voorlichting op bijvoorbeeld scholen, zodat je weet waar je aan begint. Minderjarigen moeten beschermd worden tegen drugs, dit vind ik te rechtvaardigen omdat zij nog wilsonbekwaam zijn. De overheid moet het aanbod reguleren omdat het recht om harddrugs aan te schaffen en te gebruiken niet hoeft te betekenen dat drugs op iedere straathoek verkrijgbaar is. Het systeem van coffeeshops, zoals dat nu

voor softdrugs geldt, is hiervan een goed voorbeeld. Daarnaast is kwaliteitscontrole net als bij andere producten een taak van de overheid, iemand die in de veronderstelling is cocaïne te kopen moet niet zomaar kunnen worden afgescheept met versneden aspirine of erger.

Jelmer werpt naast de principiële bezwaren ook nog wat praktische bezwaren op als het gaat om het legaliseren van harddrugs, ook hier valt wel het één en ander tegen in te brengen. Het legaliseren van harddrugs zou leiden tot een toename van harddrugsgebruik. Als je de vergelijking maakt met softdrugs, die in Nederland gedoogd wordt, dan zie je dat in vergelijking tot andere Europese landen er hier niet substantieel meer softdrugs gebruikt wordt. De overlast ten gevolge van softdrugs is zelfs minder door het gedoogbeleid. Dat er hier niet meer softdrugs wordt gebruikt is ook logisch als je kijkt naar de afweging die iemand maakt bij de keuze al dan niet drugs te gebruiken. Bij die afweging speelt vooral gezond verstand een rol. De eerste drugsgebruiker die bij zijn besluit drugs te gebruiken het wettelijke verbod meeneemt in zijn overwegingen moet ik nog leren kennen. Voor een

stijging van het harddrugsgebruik bij legalisering ervan hoeft dan ook niet gevreesd te worden.

Een ander veelgebruikt argument wat tegen harddrugs en het legaliseren ervan wordt ingebracht is dat het misbruikt kan worden door het iemand stiekem toe te dienen. Zo kunnen personen tegen hun wil ontvankelijk worden om de liefde met een kwaadwillende boef te bedrijven, vervolging van zulke misdrijven is vaak lastig. Natuurlijk kunnen harddrugs misbruikt worden, zoals zoveel producten. Veel medicijnen en bestrijdingsmiddelen, zoals rattengif, zijn ook gewoon verkrijgbaar ondanks dat ze misbruikt kunnen worden. Er moet worden uitgegaan van de goedwillende mens, dit neemt natuurlijk niet weg dat het misbruik van harddrugs keihard aangepakt moet worden. Legalisering van harddrugs zal het probleem van misbruik dus niet oplossen, maar ook niet verergeren.

De voordelen van de legalisering van harddrugs zijn legio: harddrugshandel hoeft niet meer in het criminele circuit plaats te vinden, en dus is er meer zicht op misbruik; en de politie kan haar tijd besteden aan zaken die er echt toe doen. Zelfs onze minister Zalm heeft een voordeel bij het legaliseren van harddrugs, het geldt dat nu door criminele organisaties wordt verdiend door de handel in harddrugs, kan voortaan aan de staat toekomen door het heffen van een accijns. Hiermee betalen de drugsgebruikers meteen zelf de rekening die drugsgebruik met zich meebrengt, denk hierbij aan verslaafdenopvang en dergelijke.

Met alle kritiek van de JD op de babyboomers, waar ik het overigens volledig mee eens ben, is het leuk om te beseffen dat we toch nog wat van ze kunnen leren. Het waren de nu zo betuttelende babyboomers die in de jaren 60 en 70 vermomd als hippies gezorgd hebben voor de vrijheid softdrugs te gebruiken. Laten wij deze generatie overtreffen en ervoor zorgen dat ook harddrugs ongestoord genuttigd kunnen worden! 🐣

"Ik wil de Begeisterung terug!"

Interview met de staatssecretaris onderwijs Mark Rutte

Door Lourens Dinger en Ton Monasso

D66 is de onderwijspartij. Althans, dat is wat ze beweren. Dat is allemaal wel aardig, maar het is niet een D66'er die de centen verdeeld. Dat doen minister Maria Verhoeve (CDA) en voor het hoger onderwijs staatssecretaris Mark Rutte (VVD). Na de studentenprotesten leek het ons wel een goed idee om hem eens aan de tand te voelen.

Kunt u uw beleid voor het hoger onderwijs in drie zinnen samenvatten?

Nou dat kan ik in één zin doen: ik wil de 'begeisterung' terug!

Ik wil de 'Begeisterung' terug!

U wilt de begeisterung terug, maar aan de andere kant voert u de prestatiedruk op studenten en instellingen op. Gaat dat samen?

Ik denk dat het urgent is dat we dat gaan doen. Vooral richting de instellingen. Ik denk dat het onderwijs daar een heel stuk beter kan en dat dat ook nodig is. Daarom wil ik dat de instellingen geld krijgen op grond van voor welke instelling studenten kiezen. Ik wil transparant maken wat de kwaliteit van de instellingen is, zodat de student bij zijn keuze kan zien welke instelling wel goed is en welke niet. Bovendien worden de instellingen ook aangehouden om een beetje goed uit die peilingen te komen. We gaan het inschrijven vereenvoudigen zodat instellingen minder last hebben van de bureaucratie, voorzover wij die veroorzaken. Tegelijkertijd wil ik in de wet de positie van de studenten versterken. Ik

vraag echter wel één ding van die studenten, namelijk dat zij hun studie in een redelijke periode afmaken. Voor mij is redelijk de duur die er voor een studie staat plus anderhalf jaar. Omdat ik het zeer belangrijk vind dat studenten wel naast hun studie allerlei activiteiten blijven ontplooiën, want dat is ook een belangrijk onderdeel van de academische vorming.

Vreest u niet dat bij studies die bekend staan om het feit dat ze moeilijk zijn, zoals lucht- en ruimtevaarttechniek in Delft, studenten niet meer verdiepen uit angst voor het niet op tijd afmaken van hun studie, en maar voor het zesje gaan?

Nee, daar ben ik geen seconde bang voor. Om te beginnen is die zes heel vervelend op je CV. Als je nog de ambitie hebt om na je studie een leuke baan te gaan doen, gaat je dat enorm tegenwerken. Dan heb je nog het risico dat ze voor de makkelijke universiteit gaan om er zo makkelijk van af te komen. Maar ook daar werkt dat negatief want werkgevers zullen dit door de transparantie weten. Bovendien, het gekke is dat zwaardere studies vaker sneller worden afgerond dan lichtere studies. Bij de opleiding kunstgeschiedenis bijvoorbeeld is de uitloop erg groot. Terwijl er bij een zware opleiding als geneeskunde tweemaal zoveel studenten binnen de gestelde termijn afstuderen.

Is het niet een probleem dat er te weinig wordt gekeken naar studieprestaties en dat daarom studenten niet voor de achten gaan, maar wel graag het lidmaatschap van de Biercommissie van de Studentenvereniging aanvaarden omdat dit meer een gouden glans lijkt te geven dan een hoog cijfer?

Nee, ik weet daar alles van want ik heb een tijdje als recruiter gewerkt voor Unilever, en je keek naar beide. Waar je bij zo'n groot bedrijf minder naar keek was naar welke opleiding je had gedaan. Je had er de vreemdste vogels rondlopen, van klassieke talen tot lucht- en ruimtevaart, dat maakte niet heel veel uit. We keken wel naar het

cijfer, omdat dat ook een weerslag is van je intellectuele vermogens en de vraag of je dingen goed afrondt. Daarnaast keken we naar nevenactiviteiten, waarbij de Biercommissie een minder grote indruk maakte dan het voorzitterschap van een politieke jongerenorganisatie. Nee, ik zal dat onderscheid niet maken, het is allebei relevant.

Studenten moeten korter over hun studie doen. Wat is daar nou precies het voordeel van?

Ik denk dat het probleem niet bij de studenten ligt. Ik denk dat het probleem van onvoldoende onderwijs bij de instellingen ligt. Studenten komen van de middelbare school een universiteit of een hogeschool binnen en vloeien in veel gevallen na een maand of zeven, acht weer weg, omdat het onderwijs niet voldoende engagerend is. Daarom wil ik de leerrechten invoeren zodat de instelling zijn geld krijgt door het tonen van kwaliteit en door middel van transparantie. Maar in ruil daarvoor verwacht ik van de studenten ook dat zij binnen een redelijke termijn hun studie doen, omdat anders dat geld verwatert. Het is gewoon zo dat als jij daar langer rondzwalkt je meer geld kost.

Voor de algemene kosten, de administratie, computers, het langs de decaan gaan, daar is het collegegeld voor...

Het collegegeld is maar 1300 euro, tegen een kostprijs van 6500 euro.

Maar zitten de kosten niet juist in de onderwijsconsumptie, in plaats van het feit dat je ingeschreven staat? In een laag tempo werken maar wel op gezette tijden je punten halen?

Tenzij je er helemaal niet bent, dan gaat het geld op aan administratie. Ik heb het bij andere studenten in mijn tijd ook gezien. Studenten die in één keer opleven, hard gaan studeren om vervolgens weer weg te zakken. Die dan weer wel, dan weer niet vakken haalden, andere colleges gingen doen, of opnieuw moesten doen, omdat cijfers vervielen. Dat is prima, maar daar mag je dan voor gaan betalen. Die extra kosten kun je helemaal gaan lenen en inkomensafhankelijk aflossen. Dus de hel breekt niet uit na vijf en een half jaar. Maar je voelt wel: nu moet ik een groter bedrag gaan aflossen.

Maar het vooruitzicht van een schuld van 10.000 euro heeft toch wel degelijk invloed op de keuze die een student maakt?

Ja, maar als je het inkomensafhankelijk kunt aflossen? En als je weet dat als je

onverhoopt in de bijstand komt je helemaal niets hoeft af te lossen? Er gaat natuurlijk wel wat veranderen. Het huidige leningstelsel is nog een tikkeltje ongunstiger dan dat wat we zodadelijk krijgen, want dan kun je het volledig aflossen naar het vermogen van wat je op dat moment verdient. Maar nogmaals, zit het je tegen dan betaal je niks en na vijftien jaar vervalt je schuld. Ik hoop ook dat dit helpt die leenangst te bestrijden.

In hoeverre spelen onderwerpen als vergrijzing en ontgroening mee met het proberen mensen eerder op de arbeidsmarkt te helpen?

Het is nog een goed argument waarom dit een goed plan is. Om eerlijk te zijn had ik dat nog niet bedacht voor mezelf. We steken in dit land met zijn

consumptie belast en de tijdspreiding wat vrijer laat in plaats van de tijd als limiet stelt en daarbinnen studenten de ruimte geeft om te variëren. Wat vindt U daarvan?

Twée dingen zijn er mis met dat plan. Ten eerste haalt het toch een stuk druk er af en er zit toch om maar even jullie grote held Van Mierlo te citeren 'een paradox' in dat plan. De paradox is namelijk dat door er meer druk op te zetten, zoals in mijn plan, het studeren ook weer meer de hoofdbezigheid wordt en mensen er juist meer dingen bij zullen pakken. Want als je dan toch intensief bezig bent doe je er makkelijker dingen bij dan wanneer alles steeds trager gaat. Meer vrijheid geven zal dus nauwelijks positief uitpakken voor de hoeveelheid nevenactiviteiten van studenten. Het tweede argument is dat ik me grote zorgen maak over het

onderdeel in zit dat universiteiten het voelen als je niet voor ze kiest. Dat is nu niet zo.

Hebt u nog slapeloze nachten gehad van de aangifte van de Maagdenhuisbezitters wegens opruiing?

Nee.

U hebt in Delft ooit opgeroepen tot het desnoods maar bezetten. Dat is geen opruiing?

Ik vind dat geen opruiing, nee. Omdat je het ook in de context moet zien van wat daar gebeurde. Er waren studenten daar die zeiden: 'wij worden niet serieus genomen bij onze eis voor beter onderwijs'. Toen zei ik: 'dan moet je er alles aan doen dat je wel serieus wordt genomen'. Dat betekent dat je gewoon maximaal gebruik moet maken van alle mogelijkheden die je in zo'n instelling hebt om in onderwijscommissies en dergelijke ook aandacht te vragen voor jouw probleem. Ik kan dat in de wet niet regelen. Maar dat is natuurlijk ook dat grapje dat ik niet kan regelen dat ze een mooie vrouw krijgen en dat het morgen mooi weer wordt. Ik moet het stelsel organiseren, en kan niet op detail niveau regelen dat elke student daarbinnen goed onderwijs krijgt. Daar zul je ook zelf moeite voor moeten doen.

Hebben ze dat niet al gedaan?

De Maagdenhuisbezetting was tegen mijn beleid gericht zoals er al jaren tegen de overheid wordt gedemonstreerd. Annette Nijs en Jo Ritzen hebben dat ook ervaren.

Het Maagdenhuis bezetten mag, als het maar niet tegen de staatssecretaris is gericht?

Alles mag, als het maar binnen de wet valt, natuurlijk. Ik vind het ook niet erg als studenten tegen mij demonstreren. Maar ik ga wel graag de discussie aan, en het probleem van de Maagdenhuisbezetting was, dat mij van tevoren was duidelijk gemaakt dat wat ik je ook kwam doen, het toch tot niks zou leiden.

Voor het verhogen van de kwaliteit aan de universiteiten is er ook gekeken naar selectie aan de poort en de verhoging van het collegegeld.

Uit onderzoek is gebleken dat selectie aan de poort een kwaliteitsverhogend effect heeft voor topstudies. Ze krijgen studenten die meer gemotiveerd zijn. De verhoging van het collegegeld heeft hier een minder groot effect op.

allen wel verschrikkelijk veel geld in het onderwijs. 26 miljard euro waarvan een kleine 3 miljard naar het hoger onderwijs gaat. Naarmate mensen later op de arbeidsmarkt komen heeft dat zo zijn nadelige effecten. Daarom is het ook doodzonde als mensen met een wetenschappelijke opleiding of een HBO-opleiding op een baan op MBO-niveau terecht komen. Dat dreigt niet zo heel erg want we weten dat we in de komende jaren een tekort krijgen aan mensen op de arbeidsmarkt, en dan vooral mensen met een hoge opleiding.

U hebt over de ideeën van de JD gelezen, en dan met name die van het persoonsgebonden budget. Daarbij is ook sprake van een vorm van vraagsturing waarbij je de

bureaucratische effect van jullie plan. Je kunt het niet makkelijk invoeren. Het vraagt een enorme administratie om iedereen bij te gaan houden. Ik vind het ook opmerkelijk vanuit de JD gerekeneerd want het positioneert de student wel heel erg als consument en dat is helemaal niet wat ik wil. Ik geloof helemaal niet in dat consumentisme in de publieke sector. Waar ik wel in geloof is dat je gewoon ontzettend scherp let op de kwaliteit die geleverd wordt, maar dat zit niet persé in dat consumentisme. Je bent onderdeel van een gemeenschap waarin ook studenten hun rol moeten oppakken om goed onderwijs af te dwingen. Ik vind het geen onzinnig idee, maar dit zijn wel twee behoorlijke kanttekeningen. Waar ik blij om ben is dat er nog wel het

Het lid: Rutger-Jan Savelkoul

Door Charlotte Meindersma

Een druk en gehorig Florin (een pub in Utrecht, druk bezocht door JD'ers) is over het algemeen niet de beste plek om een interview af te nemen. In dit geval maakte dat echter weinig uit omdat het interview schrijvend zou worden gedaan.

Rutger-Jan Savelkoul (26), student sociaal pedagogische hulpverlening, was ditmaal mijn slachtoffer. Hij werd lid in januari 2000, via de site van afdeling Utrecht. De gelijkwaardigheid, betrokkenheid, vrijheid en het democratische aspect spraken hem voornamelijk aan. Ook het pragmatische deel kon hij zich erg in vinden; dat D66 altijd de situatie bekijkt en dan bedenkt wat er voor dat moment nodig is. Net als hijzelf, eigenlijk.

Als er geen gebarentolk is en er ook weinig al op papier staat zal hij toch echt naar een andere oplossing moeten zoeken. Hierop aansluitend vertelde hij een leuke ervaring die hij tijdens een JD-activiteit beleefde: "Ik had een gebarentolk gereserveerd voor het bijwonen van de Amsterdamse raadsvergadering

waar ik met een groepje JD'ers naartoe ging, maar de gebarentolk maakte een vergissing en reed naar de Haagse politiek. Ik zat dus zonder gebarentolk op de tribune, maar zag een notuliste in het midden van de raadszaal typen en dacht dat ik misschien wel mee kon lezen. Ik vertelde dat aan een JD'ster die naast mij zat. Zij nam meteen het initiatief en liep naar de bode die mij naar de raadszaal begeleidde. Maar hij zette me op de verkeerde bank: die voor de pers. Door een aardige GDP-journaliste en de persvoorlichter van de gemeente kwam ik uiteindelijk naast de notuliste terecht. Veel verbaasde raadsleden net als een verbaasde, net benoemde, burgemeester Cohen, maar ik kon wel met de notuliste meelesen die zelf blind bleek te zijn!"

Rutger-Jan is binnen JD en D66 nooit onopgemerkt gebleven. Niet alleen omdat hij regelmatig een gebarentolk bij zich heeft, maar vooral omdat hij zich heeft ingezet voor JD/D66. Zo is hij drie jaar landelijk kascommissielid geweest, een jaar Utrechts kascommissielid, fractieassistent in Zeist en deed hij mee aan een aantal JD-acties. Tijdens een actie tegen achterkamertjespolitiek, ten tijde van Cohen's benoeming tot burgemeester van Amsterdam, was Rutger-Jan met spandoek te zien op AT5 en tijdens de actie tegen struisvogelpolitiek, tijdens het eerste kabinet Balkenende, was hij verkleed als Balkenende en stond vervolgens in deze outfit in de Spits.

Dat Rutger-Jan een duidelijke mening heeft en deze zeker niet altijd ongehoord laat is wel duidelijk. Hij is nu al vijf jaar lid, 26 jaar oud en blijft graag de laatste vier jaar nog lid. Waarom? "De kracht van de interne JD is de constructieve samenwerking" en hij houdt van de vrijheid in de JD en de verantwoordelijkheden die hij bij D66 Zeist kreeg.

"Je kunt de wereld niet in een grote stap verbeteren, maar wel in kleinere stappen. Zo voorkom je ook eigen frustraties en teleurstellingen. Anderzijds moet je over doorzettingsvermogen beschikken om de verandering of verbetering te verwezenlijken." Misschien is dat ook wel zoals de JD op dit moment werkt en denkt... ➔

(Vervolg van pagina 7)

UvA-studenten rechten hebben geprotesteerd tegen de kwaliteit van hun opleiding. Waarom wordt daar het collegegeld dan niet verhoogd om nieuwe docenten aan te trekken?

Andere opleidingen met hetzelfde collegegeld scoren al hoog, maar bij de universiteiten gaat er teveel geld naar niet-onderwijs gerelateerde zaken. Ook studeren te veel studenten te langzaam, wat ook komt doordat ze niet genoeg worden uitgedaagd door de opleidingen. Sommige voltijdstudies laten hun studenten zo weinig naar college komen, dat het feitelijk deeltijdstudies geworden zijn.

Bent u nou typisch links-liberaal?

Nee, liberaal zijn is niet links of rechts.

Hoe goed gaan Mark Rutte en de JD samen?

Erg goed, alleen vind ik het jammer dat de JD zich zo uitgeleverd heeft aan D66. Ik had graag gezien dat ze zich wat onafhankelijker, wat kritischer zouden opstellen.

Bent u de nieuwe kroonprins van de VVD?

Of ik na 2007 door ga? Nu wel in elk geval. Ik vind dit erg leuk om te doen. Ik ben wel erg onder de indruk van Hans Wiegel, maar als Jozias van Aartsen het goed doet, moet hij de kar blijven trekken. Ik zou ook na 2007 graag nog in de Kamer zitten. Mochten we

weer in de regering zitten, dan zou ik graag een post hebben als deze. Eén waar een sterke sociale kant aan zit. Het werken met maatschappelijke krachten vind ik erg leuk. ➔

Europese Grondwet: een zegen voor ons allen?

9 Redenen waarom men tegen de grondwet kan gaan stemmen

Door Jeroen Schrama

In de politiek, en zeker bij de gevestigde partijen, hoor je weinig kritische geluiden over de EU. Enkel vanuit een financieel oogpunt hoor je af en toe wat gemopper. Negatieve geluiden vanuit de media worden het liefst genegeerd en anders wel gebagatelliseerd en burgers hebben er überhaupt niets over te zeggen omdat alle grote politieke partijen pro EU zijn.

Ook vanuit de EU zelf hoef je weinig kritiek te verwachten, want de mensen die er willen werken zijn zo ongeveer allemaal juist erg grote voorstanders. Het was dan ook niet verwonderlijk dat bij de voordracht van Bolkestein als Eurocommissaris, ongeveer het belangrijkste argument tegen was dat Bolkestein misschien wel te kritisch is. Tja, hoe hou je een organisatie gezond...

En laat ik nog één ding zeggen voordat ik verder ga. Een stem tegen de nieuwe grondwet zal niet zozeer een stem tegen de inhoud van de grondwet zijn. Op een paar politici en wat studenten na zal namelijk niemand zich serieus verdiepen in het bureaucratische gedrocht dat deze grondwet is. Maar waarom zou men dan wel tegen de grondwet willen stemmen?

1 Het referendum is pas de eerste keer sinds de oprichting van de EU dat de Nederlandse burgers hun mening over dit onderwerp kunnen geven. De gevestigde partijen zijn altijd voor geweest en de partijen in de marges zijn nou ook niet altijd een goed alternatief als men kijkt naar de rest van de partijprogramma's. Eerdere kritiek op de totstandkoming van de EU in de huidige vorm kan zich makkelijk omzetten in een stem tegen de grondwet.

2 Nationalistische gevoelens. Hoewel nog een vies woord in het politiek correcte gedachtegoed hebben veel burgers hier maling aan. Brussel moet zich vooral niet willen bemoeien met de manier waarop wij in Nederland leven. Daarnaast is er gewoon nog nauwelijks een Europees identiteitsge-

voel. Het is leuk om in Italië op vakantie te gaan, maar voor veel mensen zijn de verschillen tussen de EU landen groter dan de overeenkomsten. Vraag zelf maar eens in je niet studentenomgeving wie zich in de eerste plaats Nederlander, Europeaan of wereldburger voelt.

3 De naam grondwet. Aansluitend bij de bovenstaande gevoelens is het stuk de naam 'grondwet' meegeven niet slim geweest. Nu wordt het nog duidelijker dat Brussel de lijnen uitzet en wij daar dus (steeds) minder over te zeggen hebben.

4 Banen. Als hoog opgeleid persoon hoef je niet te vrezten voor je baan. Als je een beetje internationaal bent georiënteerd, komen er zelfs vele nieuwe mogelijkheden bij. Maar wat nou als je maximaal LTS hebt gehad en in vergelijking met jou Kok en Lubbers wel vloeiend Engels kunnen spreken? Als jouw baan wordt verplaatst naar het buitenland of wordt overgenomen door de nieuwe Europeanen, dan wordt het lastig uitleggen waarom ook voor jou de EU gewèèèèèldig is.

5 Sociale zekerheid. Samen uit, samen thuis? Nu zijn bij ons de politici al vrij incapabel geweest op het gebied van de sociale zekerheid, maar in de meeste andere EU landen is het vooruitzicht nog vele malen erger. En wat nou als wij financieel moeten bijspringen bij de andere landen? We gaan dan zelf (bijna) failliet door wanbeleid in onze zeergeliefde mede EU landen.

6 Het milieu. De EU is een team en iedereen die ooit wel eens aan teamsport heeft gedaan, weet dat je zo sterk bent als de zwakste schakel. De nieuwe lidstaten hebben nog lang niet

Een Grondwet voor Europa

de huidige milieuwetgeving volledig overgenomen. Ze zullen dan ook weinig voelen voor nieuw milieubeleid. Dus pas als het in de nieuwe landen goed gaat, kan er weer wat aandacht worden geschonken aan het milieu. En dan heb ik het nog alleen maar over aandacht voor milieubeleid, want hoe groter de EU hoe trager de besluitvorming. Nog trager? Ja, nog trager. Voor een beter milieu stap je dus beter uit de EU (wat grappig genoeg nou juist weer in de nieuwe grondwet staat).

7 De reputatie van de EU. Deze is vrij beroerd. Verhalen in de media gaan over de bureaucratie, de verspilzucht, landbouwsubsidies, uitgerangeerde politici die in het Europees Parlement zitten en daar enkel een handtekening zetten om dan weer naar huis te gaan etc.

8 Turkije in de EU? Er is veel weerstand tegen een mogelijk lidmaatschap van Turkije. Een stem tegen de grondwet is voor velen direct verbonden met een nee tegen de vraag of Turkije bij de EU hoort en mag.

9 Steun voor de grondwet. De grondwet wordt vooral gesteund door die personen die zo ongeveer het meest laag in aanzien staan, namelijk door politici. Dus wat is nou een betere manier om de eigen zakkenvullers, eigengeilers en sukkels* een mooie hak te zetten?

Het moge dus duidelijk zijn dat een stem tegen de grondwet vanuit zeer veel verschillende achtergronden kan worden uitgebracht en een verdediging gericht op de inhoud van de grondwet zelf tot falen is gedoemd. ➔

* Dit zijn niet mijn eigen quotes, maar enkele van de termen die in mijn niet studentenomgeving aan politici worden gegeven.

“Bij de VVD hebben mensen meer natuurlijke gevoelens”

Interview met JOVD voorzitter Hans de Backer

Door Hugo van Haastert

Hans de Backer is 23 jaar en studeert technische bedrijfskunde in Eindhoven. Hij is voorzitter van de JOVD sinds november vorig jaar.

Waarom ben je lid geworden van de JOVD?

Ik vind het belangrijk dat je uitgaat van de kracht van het individu en dat je mensen hoger inschat. Ik heb een hekel aan mensen die zichzelf beter vinden dan anderen, die zich paternalistisch opstellen en het nodig vinden anderen te helpen. Daar ben ik een beetje wars van.

Zijn jullie conservatief?

Boris van der Ham noemt ons conservatieve jongeren. Dat is eigenlijk een contradictio in termini. Je moet daar een keuze in maken. Conservatieven kiezen altijd voor de gemeenschap en liberalen voor het individu. Als je de staat te klein maakt dan beperk je de vrijheid van het individu. Als de staat klein is dan wordt je door je familie en de kerk beperkt. Je hebt ook mensen die zeggen dat je alleen maar voor de staat moet kiezen en dat je niet op die sociale verbanden moet gokken. De staat garandeert dan de vrijheid van mensen en dat idee heerst bij de liberalen van de PvdA. In een klassiek liberale samenleving kun je niet uit sociale verbanden stappen want daar ben je dan van afhankelijk. Als je ouders je studie zouden moeten betalen en je hebt ruzie met je ouders dan ben je totaal niet vrij. Echte klassieke liberalen vinden dat vast prima, want opvoeding is de taak van ouders, maar ik vind het dan wel prettig als je een staat hebt met een alternatief die je het geld leent zodat je een kans hebt. Ik denk dat er maar weinig mensen bij de VVD zijn die kiezen voor een hele kleine staat die alleen maar defensie en justitie heeft. Bij klassiek liberalen speelt het persoonlijk belang. Dan gaat het over lage belastingen en dat wordt dan ook vaak rechts genoemd. De mensen die zich rechts noemen willen minder overheidsbemoeienis en minder belastingen en vrij en veilig zijn.

Bij D66 noemen ze een liberalisme waarin iedereen gelijke kansen heeft ontplooiingsliberalisme.

Er is nog wel een verschil van wat ik vindt van kansen bieden en wat D66

vindt. Want kansen bieden betekent voor mij niet automatisch dat je dus allerlei middelen ter beschikking moet stellen. Studiefinanciering mag bijvoorbeeld een leenmogelijkheid worden en dat hoeven we niet allemaal samen te bekostigen. Bij D66 ligt dat denk ik anders. Die innovatiesubsidies zijn weinig doelmatig. Die subsidies moeten er voor zorgen dat bedrijven gaan innoveren, maar bedrijven hebben al een prikkel om te innoveren, namelijk om winst te maken. Als je aan alle kanten aan mensen moet trekken dan heeft het niet zoveel zin.

Is D66 dan paternalistisch?

D66 is typisch een intellectuele partij met hoogopgeleide mensen. Die hebben wel redelijk het idee over hoe het allemaal zou moeten zijn. D66-kiezers zijn bijna nooit lager opgeleid. Bij de VVD heb je meer mensen met natuurlijke gevoelens. D66 is wat dat betreft een partij van mensen die enorm goed over dingen nadenkt en in die zin heel politiek correct is. De VVD speelt makkelijker in op gevoelens van mensen, zoals over veiligheid en integratie. Mensen herkennen dat meer. Als mensen je politiek correct vinden dan mis je de aansluiting met de gewone man en dan krijg je minder stemmen.

Zijn de JOVD en de VVD rechts?

Rechts is een marketingterm waar mensen een bepaald gevoel bij krijgen. Bij rechts denken mensen aan dingen als veiligheid, lagere belastingen en het afschaffen van ontwikkelingssamenwerking. Je kunt het hele woord rechts belachelijk maken. Maar als veiligheid een prioriteit voor je is dan is dat politiek heel belangrijk. Want als mensen denken dat je als rechts-liberaal veiligheid belangrijk vindt dan is dat marketingtechnisch heel interessant. Maar rechts riekt heel snel naar eigenbelang. Als het VVD Kamerlid Zsolt Szabo kritisch is over ontwikkelingssamenwerking dan heeft hij daar hele goede ideeën over en dat klinkt voor iedereen heel rechts-liberaal. Hij is dan een enge man die de armen niet wil helpen. Maar hij wil gewoon voorkomen dat geld bij corrupte regeringen terecht komt.

Wat denk je bij de term links-liberaal?

Bij links-liberaal ga je uit van het individu en bied je gelijke kansen maar dat links impliceert wel dat je mensen ook een beetje moet sturen om ze de goede kant op te krijgen. Als ze helemaal zelf hun levenspad moeten kiezen gaat dat niet werken volgens links. Bij links-liberalen denk ik aan sociale zekerheid, waarbij je niet alleen maar de kleine groep helpt die het niet redt, maar waar het voor iedereen wordt geregeld. Dan ga je mensen van wieg tot graf begeleiden. Links-liberalen weten wat het beste is voor mensen en willen mensen niet te veel zelf laten bepalen. Je moet mensen wel een beetje aan het handje houden. Dan kom je met links-liberaal in de buurt van de PvdA.

Maar met bestuurlijke vernieuwing spreekt D66 wel veel vertrouwen uit in mensen.

Ik denk dat het goed is dat mensen iets te kiezen hebben. Een gekozen burgemeester is sympathiek, maar dan moet je het wel goed doen en niet zo halfbakken als nu. Je moet dan eigenlijk een burgemeester hebben die zelf zijn wethouders kiest. We hebben nu een vertegenwoordigende democratie. Je kunt dat praktisch bekijken als een systeem waarbij mensen gewoon willen dat politici het werk doen waar ze zelf geen aandacht aan willen besteden. Het is uitbesteed aan beroepspoli-

tici en dan heb je dus geen referenda nodig. Als burgers goede beslissingen willen nemen, en dat willen ze, dan moeten ze zich in zaken verdiepen en daar hebben veel mensen de tijd niet voor.

Zijn er grote verschillen binnen de JOVD?

In Groningen hebben ze aparte ideeën over landbouwsubsidies. Zuivere rechts-liberalen zijn consequent tegen subsidies maar in Groningen hebben ze bedacht dat die subsidies kunnen worden gebruikt om milieueisen en natuurbeheer te bekostigen. Dan krijg je een mooie strijd over wat rechtvaardig is. Je hebt ook mensen die vinden dat de sociale zekerheid afgeschaft moet worden. Die vinden dat we alleen de bijstand nodig hebben en dat we de WAO en de WW kunnen afschaffen. Het is een kleine minderheid, maar het levert wel mooie discussies op. Want dan moet je goed nadenken over het doel van die regelingen. Rechts en links zijn toch een beetje een levenshouding. Je hebt mensen die het wereldleed heel zwaar nemen en die bezig zijn met gelijkheid en rechtvaardigheid. Die zijn heel vaak links. Zij maken zich heel druk om dingen en willen daar een sterke staat voor hebben. Die gedrevenheid is groter dan bij mensen die in het individu geloven en subsidies liever zien verdwijnen. Dan heb je al een hele andere levenshouding, want als het niet gebeurt is het ook niet zo erg.

Wat zie je als verschillen tussen JD en JOVD?

De JOVD is meer ideologisch. Jullie hebben nog steeds geen echte keuze gemaakt over welk soort liberalen jullie zijn. Jullie politiek secretaris noemt zichzelf liberaal maar jullie secretaris noemt zichzelf ontplooiingsliberaal. Daar zouden jullie eens een keuze in moeten maken. Het zou wel leuk zijn als jullie kiezen voor het ontplooiingsliberalisme en ook kunnen uitleggen wat dat betekent. Dan kunnen we weer een mooi debat voeren. JD'ers komen met goed doordachte ideeën die ergens in het midden hangen terwijl bij de JOVD mensen hele duidelijke meningen hebben over hoe het zou moeten. Bij de JOVD komen mensen meer voor de discussie en het spel van twee uiteenlopende meningen die botsen.

Hoe kijkt de JOVD naar het milieu?

Ik denk dat het mogelijk is om een alternatief te bieden voor alle milieubewegingen. Diederik Samsom van de

PvdA vindt dat we niet meer voor economische groei moeten gaan en dat we alles wat we hebben moeten koesteren. Je hebt volgens mij economische groei nodig om puur vooruit te komen. Maar economische groei moet geen wissel trekken op het milieu. Windenergie is niet de oplossing want als het niet waait heb je evenveel reserve capaciteit nodig van andere energiebronnen. Dus kun je beter je ontwikkeling stoppen in kernenergie. Als je het afval probleem zou oplossen dan heb je wel de meest duurzame energiebron die er bestaat. Wat dat betreft is de beeldvorming heel scheef. Als JOVD'er ben ik ook betrokken bij het milieu en er bezorgd om. Maar door de grote verhalen uit de groene hoek denkt iedereen dat de economie en de industrie de grote boosdoeners zijn.

Jullie willen de vlaktaks invoeren. Maar is dat niet gewoon lastenverlichting voor de rijken en lastenverzwaring voor de armen?

Het is gewoon een einde maken aan het progressief stelsel waarbij iedere euro die je verdient hetzelfde wordt belast. Aan de onderkant kun je met een heffingskorting minder belasting heffen. Een vlaktaks is liberaler. Je moet mensen stimuleren om meer te willen verdienen. De herverdelende werking is niet meer nodig. Aan de onderkant doe je dat door de heffingskorting en de sociale zekerheid, maar daarboven is geen herverdeling meer nodig. Als je werkt en een inkomen hebt kun je prima leven, dus daar is geen herverdeling meer nodig. Je moet juist naar eenvoud. Als je gaat werken hou je vaak minder geld over dan wanneer je een uitkering hebt. Dat komt door die herverdeling en dat moet je veel simpeler doen.

Waren jullie voor de oorlog in Irak?

Ja, we waren daar voor. Je kunt als JOVD niet zoveel zeggen over foute rapporten van inlichtingendiensten. Maar het is zo gelopen en we moeten er nu het beste van maken. Het is geen verlies dat Saddam nu weg is. Een

poging om daar vrijheid en democratie te brengen is een heel mooi doel. Je weet hoe het met de mensenrechten was. Ik kan me voorstellen dat je daar iets aan wilt doen. Het is lastig om te bepalen hoe ver je mag gaan met het afdwingen van mensenrechten. Maar als liberaal ben je volgens mij geen cultuurrelativist. Als je voor mensenrechten staat dan moet je daar wel voor staan. Dan kun je niet zeggen dat het prima is als andere mensen een andere cultuur hebben waarbij het gebruikelijk is dat je mensen stenigt. Als je jezelf in de spiegel wil kunnen aankijken dan moet je bepaalde mensenrechten wel altijd willen waarborgen. Het is anders wel heel makkelijk om te zeggen dat het een andere cultuur is en dat daar andere gebruiken zijn.

Was de oorlog rechtvaardig omdat we Irak nu democratie hebben gebracht? Dan heb je het eigenlijk over een nieuw imperialisme. Is dat niet heel erg paternalistisch?

Als je mensen vrijheid geeft en democratie dan zijn dat hele belangrijke waarden. En je hoeft niet een democratie te hebben zoals wij die kennen. Maar ik geloof wel dat je altijd, in welke cultuur dan ook, wilt dat een individu vrij is en keuzes kan maken en niet onderdrukt wordt. Ik denk dat je dat wel degelijk over de hele wereld mee kunt nemen en dat je dat ook moet proberen te verspreiden. In China gaat het heel slecht met de mensenrechten en in Afrika heb je allerlei dictators. Daar moet je wel degelijk mee bezig zijn en niet denken dat Afrikanen altijd met elkaar hebben gevochten.

Willen jullie ontwikkelingssamenwerking wegbezuinigen?

We willen het beperken tot noodhulp. Aan de ene kant schuiven we de derde wereld geld toe en helpen we ze een waterpomp te slaan. Maar aan de andere kant geven we ze geen kansen om hun landbouwproducten naar Europa of Amerika te exporteren. Dan ben je gewoon hypocriet bezig. Volgens mij kun je veel beter die markten open gooien en mensen een eerlijke kansen geven op de wereldmarkt. Dat is veel beter dan dat je ze maar geld toe stopt en een waterpomp geeft. We willen de derde wereld niet arm houden of zielig. We willen juist dat ze daar ook eerlijke kansen krijgen. Ik vind het belangrijker dat mensen zelf iets kunnen opbouwen dan dat wij ze dingen geven. ➤

Avondje Bestuurlijke Vernieuwing

Fans van Ed van Thijn zijn bij de JD aan het goede adres!

Door Lise Lotte Kerkhof en Rosa van der Tas

'Is Ed van Thijn jouw voorman? Dan ben je lid van de goede partij!' Zo bombardeerde Boris van der Ham de Jonge Democraten tot conservatief. Althans, wat betreft bestuurlijke vernieuwing. Geen vreemde uitspraak als je kijkt naar ons Politiek Programma. Erg vooruitstrevend is deze namelijk niet te noemen. Kortom een thema avond Bestuurlijke Vernieuwing was hard nodig.

Deze avond stond al langer gepland, maar werd nu wel heel actueel doordat de avond viel na de dag dat Thom de Graaf als minister en vice-premier was opgestapt. De inleiding van deze avond werd verzorgd door Boris van der Ham. Of de Jonge Democraten werkelijk zo conservatief zijn, als het gaat om bestuurlijke vernieuwing, zou na deze avond moeten blijken. Er waren een drietal werkgroepen: 'afschaffing Eerste Kamer', 'gekozen minister-president' en 'verandering kiesstelsel'.

Ed van Thijn, de man die Thom de Graaf ten val heeft gebracht, is volgens van der Ham een vertegenwoordiger van de bobo's in de PvdA die alleen maar strijden voor hun eigen hachje. Ze willen koste wat het kost hun mooie baantjes behouden. Volgens Boris van der Ham moet de JD zich afvragen hoe we de bobo-cultuur van de Ed van Thijs kunnen doorbreken. Zelf gaf hij al direct een voorschot om deze cultuurverandering af te dwingen: de huidige politiek zou een flinke dreun moeten krijgen. Dit kan je doen door het kiesstelsel te veranderen of door een gekozen burgemeester. Maar zijn deze veranderingen wel verbeteringen? "Als ze geen verbetering zijn, kunnen ze na 8 jaar gewoon weer afgeschaft worden", aldus Boris van der Ham. Een aantal van de aanwezige Jonge Democraten vond dit niet kunnen. Vernieuwen om het vernieuwen is volgens hen nergens voor nodig. Aan de andere kant werd ook gezegd dat alleen het

proces al waardevol is geweest, omdat iedereen over de mogelijkheid van een gekozen burgemeester heeft nagedacht.

Tijdens deze activiteit waren Dittrich, Verhagen en Van Aartsen druk aan het onderhandelen om een akkoord te kunnen sluiten. Van de Ham geloofde in een goede afloop van de crisis. Zelf was hij van mening dat het kabinet verder moest gaan. Voor hem waren de belangrijkste redenen om deel te nemen aan dit kabinet onderwijs, gezondheidszorg en de sociale zekerheid. Daarnaast was, voor Boris van der Ham, het erg belangrijk om te voorkomen dat de Christenen en de LPF in de regering zouden komen. Voor hem staan deze argumenten nog overeind. Bijna alle aanwezige Jonge Democraten op deze avond deelden de mening van Van der Ham: D66 moet in het kabinet blijven! De maatregelen die dit kabinet neemt zijn namelijk hard nodig en we moeten voorkomen dat de PvdA nu aan de macht komt. Als je uitgaat van het Paarse verleden en de rol van de PvdA, dan kun je er van op aan dat met de PvdA in de regering de belangrijke maatregelen omtrent bijvoorbeeld de sociale zekerheid weer op de lange baan zouden worden geschoven. De reactie van de tegenstanders was dat D66 meer te bieden moet hebben en eer moet doen aan haar bestaansrecht in plaats van partijen uit het kabinet te willen houden.

Na deze heftige discussie werden er drie workshops gegeven. Omdat het voorstel van de gekozen burgemeester twee dagen ervoor was gesneuveld werd deze workshop veranderd in de workshop 'afschaffing Eerste Kamer'. Daarnaast waren er de workshops 'verandering kiesstelsel' en 'gekozen minister-president'.

Uit deze workshops kwamen niet de meest voor de hand liggende oplossingen voort. Zo werd er niet een gekozen

minister-president voorgesteld, maar een gekozen formateur. Met deze oplossing kan volgens de deelnemers van deze workshop de Tweede Kamer representatiever worden en kan er toch een stabiele regering met steun van de bevolking ontstaan.

Over de afschaffing van de Eerste Kamer zal ook een apart voorstel worden ingediend op het congres, namelijk een motie. In het Politiek Programma staat niets vermeld betreffende de Eerste Kamer. In deze motie zal een zeer democratisch voorstel worden gedaan: het afschaffen van de Eerste Kamer, op grond van het niet-representatieve karakter. Redenen hiervoor zijn de manier waarop senatoren worden gekozen en hun manier van werken. Zo kunnen zij besluiten tegenhouden van de representatieve volksvertegenwoordigers, zijn ze zelf niet soeverein en hoeven ze geen rekenschap hierover af te leggen.

De workshop 'kiesstelsel' kwam met een wel héél origineel voorstel. In hun ogen zou het best werkende kiesstelsel een stelsel zijn, waarin elke partij zijn eigen systeem mag kiezen om de volgorde van de kandidaten te bepalen. Dit betekent dat iedere partij voor de verkiezingen zal moeten bepalen of ze werken met een districtenstelsel, voorkeursstemmen of een totaal ander stelsel.

Mooie voorstellen of totaal belachelijk? Ben je een conservatieve JD'er of niet? Gelukkig zijn we zo democratisch dat we er nog iets over te zeggen hebben op het Voorjaarscongres! ➤

Op het voorjaarscongres krijgt de JD een hernieuwde kans te bepalen vernieuwend of behoudend te zijn; er zijn de nodige amendementen op het hoofdstuk bestuurlijke vernieuwing ingediend.

Kom dus 23 & 24 april naar Nijmegen en stem mee over de koers van de vereniging!

Balkenende krijgt groen licht

Congres stemt in met voortzetting deelname aan kabinet

Door Hugo van Haastert

Het zijn turbulente tijden voor (Jonge) Democraten. Een mogelijke kabinetscrisis, veroorzaakt door het stemgedrag van de oppositie in de Senaat, hield heel Nederland in spanning. D66 stond centraal in deze crisis en had alle touwtjes in handen: de partij kon het kabinet Balkenende maken of breken. Deze machtspositie gaf D66 een uitgelezen kans op veel aandacht en invloed. De media-aandacht kwam er inderdaad, maar het Paasakkoord had het niet in zich om D66 weer een herkenbaar gezicht te geven in de coalitie. D66 lijkt wel een gevengene van haar eigen verleden.

Het blijkt voor D66 moeilijk om met macht om te gaan; macht is dan ook binnen de partij een besmet begrip. De partij heeft eerdere kansen om haar macht aan te wenden laten liggen. Na de verkiezingen van 1994 had D66 24 zetels binnengehaald en was ze nodig voor een coalitie. De partij had de macht om veel van haar (staatsrechtelijke) wensen te verwezenlijken, maar dat gebeurde niet. Hans van Mierlo koos voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken, terwijl de kroonjuwelen op Binnenlandse Zaken hadden moeten worden binnengehaald. In 1999 stemde Hans Wiegel in de Senaat het referendumvoorstel van D66 weg. D66 had kunnen opstappen, maar besloot te lijmen. De partij hield haar rug niet recht en velen hebben daar nu spijt van. Zou de geschiedenis zich herhalen?

De Avond van Van Thijn

Het was dinsdag 22 maart toen minister Thom de Graaf naar de Senaat was gekomen om de deconstitutionalisering te verdedigen. De benoeming van de burgemeester door de Kroon zou uit de grondwet worden gehaald, mits

daar een tweederde meerderheid voor te vinden was in de Senaat. De drie socialistische fracties staken hier echter een stokje voor en de Avond van Van Thijn was geboren. Thom de Graaf was met name teleurgesteld in de Partij van de Arbeid, die hij omschreef als de kampioen van de regenten. Als De Graaf vervolgens constateert dat het plan voor een districtenstelsel niet kan rekenen op steun van de coalitiepartijen, treedt hij af als minister en vice-premier.

Pasen

Met het vertrek van De Graaf en het verlies van twee ingebrachte punten ziet D66 het evenwicht in het Hoofdlijnenakkoord verdwijnen. D66 moet herkenbaar blijven in de coalitie om haar deelname te kunnen rechtvaardigen en dus gaan Dittrich, Verhagen en Van Aartsen in overleg om te zorgen dat de 'plussen en minnen' voor D66 weer in balans komen. Uit dit overleg komt uiteindelijk 26 maart het 'Paasakkoord', waarin D66 met name een consensusminister voor bestuurlijke vernieuwing en een miljard voor onderwijs en innovatie binnen haalt.

Het akkoord wordt kritisch ontvangen en al snel zoemt de omschrijving 'mager' rond. De nieuwe minister zou met zijn onderzoek geen garanties geven op resultaten en het onderwijsgeld was er volgens sommigen toch wel gekomen. Anderen zagen de consensusminister als een goede kans om de brede steun te verwerven voor hervormingen die in het verleden altijd hadden gestuit op het verzet van de Senaat. Daarnaast zou de minister het onderwerp op de politieke agenda zetten. De minister zou dan voorstellen kunnen lanceren die inzet zouden kunnen worden van de verkiezingen in 2007.

Op naar Den Haag

Het Paasakkoord wordt aan de leden van D66 voorgelegd in een extra partijcongres. Zaterdag 2 april komen 2.600 D66'ers bijeen in het Haagse Congrescentrum. Waarnemend voorzitter Jan Hoekema opent het congres, waarna de partijprominenten kort de ontwikkelingen van de afgelopen twee weken schetsen en het Paasakkoord verdedigen. Boris Dittrich verdedigt de premature benoeming van Alexander Pechtold als minister door deze te omschrijven als een "service aan het congres". Een luid boegeroep in de zaal volgt. "Uw boegeroep geeft aan dat ik dat verkeerd heb ingeschat," vervolgt Dittrich, waarop het congres instemmend antwoord met luid applaus. Dittrich heeft een zwakke start gemaakt en het lukt hem ook de rest van de dag niet om de congresgangers in vervoering te brengen.

Minister Laurens Jan Brinkhorst weet het congres wel warm te krijgen voor het akkoord. "Het landsbelang is in het geding. Er moet tenslotte ook geregeerd worden. Want we gaan dit land toch niet uitleveren aan de populistische van links en de populistische van rechts," aldus Brinkhorst. Wouter Bos en Geert Wilders waren gewaarschuwd. Luid en langdurig applaus volgt.

De grootste zorg van de kritische congresgangers blijkt de herkenbaarheid van de partij in het kabinet. Veel van hen zien niet genoeg D66 in het kabinet terugkomen om deelname te rechtvaardigen. Nergens wordt zo hard

voor geklapt als voor de pleidooien van sprekers voor een generaal pardon voor asielzoekers. Maar ook aandacht voor het milieu wordt door veel sprekers gemist in het Paasakkoord. Er zijn echter ook leden die de hervormingsagenda van het huidige kabinet niet willen frustreren. Francine Giskes, tot voor kort Tweede Kamerlid voor D66, wijst erop dat het zonder de PvdA nu mogelijk is om de verzorgingsstaat te hervormen. Net zoals dat het pas mogelijk was om immateriële zaken aan te pakken toen het CDA in de oppositie zat.

Nieuwe generatie D66'ers

Een jonge spreker wijst erop dat de partij zich meer moet gaan bezighouden met een bredere agenda, waar bestuurlijke vernieuwing slechts een onderdeel van zou moeten uitmaken. Hans van Mierlo had in de week voor het congres al laten blijken dat het hem de keel uit ging hangen, "dat gedoe over die jongere generatie die ons erop wijst dat er nog wel andere zaken zijn dan staatsrechtelijke vernieuwingen." "Wie zegt dat het een prioriteit van een oudere generatie is, is reeds op jongere leeftijd krankzinnig geworden", aldus Van Mierlo. Voor hem blijft het de belangrijkste opdracht van D66.

Toen was het tijd om de 26 moties te behandelen die waren ingediend. De eerste vijf werden geclusterd behandeld omdat ze dezelfde strekking hadden: verwerpen of terug naar de onderhandelingsstafel. Dittrich had namelijk al aangegeven dat hij een verzoek van het congres tot heronderhandelen zou beschouwen als het verwerpen van het akkoord. De tegenstanders van het Paasakkoord die de moties hadden ingediend kwamen stuk voor stuk aan het woord en de stemming die hierdoor ontstond bracht de partijtop toch wel even in paniek. Het Landelijk Bestuur haalde toen haar eigen motie tevoorschijn. Deze hadden ze eigenlijk aan het eind van de dag willen behandelen, maar besloten werd om die volgorde om te draaien.

Bestuursmotie

Voorzitter Jan Hoekema las de bestuursmotie voor waarin werd opgeroepen het akkoord te steunen. Vervolgens was er gelegenheid voor leden om een stemverklaring af te leggen. Hans van Mierlo stond op en binnen een paar seconden was hij omgeven

door journalisten. Van Mierlo: "Verkiezingen nu zou voor PvdA en D66 betekenen dat zij zich in verschillende kampen bevinden. Dat zou voor mij een vervalsing zijn van de werkelijkheid, omdat ik een aantal bezwaren van de PvdA tegen dit kabinet ook voel." Van Mierlo besloot vóór het akkoord te stemmen. Hij vervolgde: "Overigens ben ik van mening dat het woord kroonjuwelen in onze partij verboden moet worden. Kroonjuwelen worden gestolen en om dat te voorkomen worden ze opgeborgen en worden

CDA is die steun minder vanzelfsprekend. Maar ook de PvdA is in beweging op dit gebied. Van Thijn mag dan de deconstitutionalisering hebben weggestemd; de PvdA is onder leiding van de Leidse hoogleraar politicologie Andeweg hard aan de weg aan het timmeren om een progressief verhaal neer te zetten rondom bestuurlijke vernieuwing. Voorstellen uit deze hoek gaan o.a. over het afschaffen van de Senaat en de provincies, een gekozen formateur en een districtenstelsel zonder evenredige vertegenwoordiging.

alleen de vervalsingen gedragen." Van Mierlo had gesproken en de zaal was om. Bij de uiteindelijke stemming blijkt twee derde van de congresgangers met Van Mierlo in te stemmen. D66 blijft deel uitmaken van het kabinet en de bewindslieden krijgen twee jaar respijt om zich te bewijzen.

Partijvernieuwing

Aan het eind van het congres belooft Dittrich snel werk te maken van de partijvernieuwing. Hij zal de leden binnen drie weken een brief sturen "met een aanzet voor de toekomst van D66". Ook het partijbestuur zegt toe dat op het volgende reguliere congres zal worden gediscussieerd over de lijn van de partij in de komende jaren.

Het zal moeten blijken of de steun van CDA en VVD voor de brede agenda van bestuurlijke vernieuwing overeind blijft nadat leden van deze partijen zich hebben kunnen uitspreken op hun partijcongressen. Van de VVD mag steun worden verwacht voor het voorstel van de gekozen formateur, van het

D66 kan de komende twee jaar verder met haar economische en bestuurlijke vernieuwing in dit kabinet. Zo wordt Nederland toekomstbestendig gemaakt en krijgen burgers steeds meer invloed over de inrichting van hun leven, hun omgeving en hun bestuur. Dat is dé missie van D66: mensen meer macht en mogelijkheden geven. En bestuurlijke vernieuwing is een onderdeel van die liberale agenda, omdat je macht weg haalt bij regenten en terug geeft aan de burger.

Ondertussen kan de discussie over partijvernieuwing binnen D66 nu echt goed gaan losbarsten. Het Landelijk Bestuur belooft de partijleden een nieuw beginselmanifest toe en initiatieven zoals NA'66 in Utrecht zullen ook in de afdelingen de discussie over de koers van de partij nieuw leven inblazen. Dat is hard nodig, want de partij moet weten waar ze heen wil met Nederland, wil ze bij de komende verkiezingen in 2007 mensen overtuigen om hun stem op D66 uit te brengen. ➤

Voorzittershamer

Door Jan Paternotte

te maken, maar dat doen we wel – want D66 doet helaas ook niet anders.

In de periode tussen de 'Avond van Van Thijn' en de goedkeuring van het paasakkoord door 80A hebben 's lands journalisten zich massaal op D66 en ook de JD gestort. Zo'n veertig keer werd mij gevraagd of er een generatieconflict is binnen D66, tussen bestuurlijke vernieuwers en 'sociaal-liberalen'. Een journalist van het Algemeen Dagblad had zelfs echt diepte-onderzoek gedaan. Hij had bij de fractiekamer van D66 in de Tweede Kamer de vorige 'DEMO' opgescharreld waarin hij kon lezen dat Boris Dittrich de JD verweet 'haar beginselen overboord te hebben gegooid'. De volgende dag stelde hij in de krant dat Dittrich 'na de Jonge Democraten nu zelf zijn beginselen overboord had gegooid'.

Het generatieconflict wordt door alle geledingen van de partij driftig ontkend, maar laten we even eerlijk zijn: het lijkt ontkennen tegen beter weten in. Retorisch heb ik genoten van de speech die Hans van Mierlo 'congres 80A' meegaf, maar inhoudelijk heb ik er erg veel vragen bij. Positief was het voorstel om het woord 'kroonjuwelen' te verbieden, minder geslaagd vond ik de zinsnede dat 'de jongeren die denken dat bestuurlijke vernieuwing niet meer het belangrijkste thema van D66 is het niet helemaal begrijpen'. "Mensen die zeggen dat bestuurlijke vernieuwing niet het enige thema is, trappen in wijd openstaande deuren", aldus Van Mierlo. Eerder in de week had Hans nog gezegd dat hij 'kotsmisselijk' werd van de suggestie dat D66-jongeren minder hebben met wat volgens hem de 'raison d'existence' van D66 is. Misschien is het toch handig als Van Mierlo voor het aankomende braaksel alvast de voorbereidingen treft – want ik vrees dat de 'raison d'existence' zich inderdaad niet beperkt tot dit ene onderwerp.

Op ons congres aanstaande zaterdag in Nijmegen zal Jan Terlouw, voormalig vice-premier en kinderboekenschrijver, te gast zijn. Ook hij steunde het paasakkoord, maar in

tegenstelling tot Van Mierlo verdedigde hij niet de bestuurlijke vernieuwingsparagraaf. Terlouw raakte misschien wel meer aan de kern door te stellen dat 'D66 niet als een tot op het bot verdeelde partij nieuwe verkiezingen in moet gaan'. Hij werd door een deel van de zaal weggehoond om deze argumentatie, maar ik vind het een reële kijk op de zaak. Het paasakkoord had met de investeringen in onderwijs en innovatie aardige punten, maar de belangrijkste redenen voor mij om het akkoord te steunen zaten meer in de zaken die het regeerakkoord in mei 2003 al mogelijk maakte. Aanpak van het pensioenprobleem, investeren in natuurgebieden en investeren in onderwijs. Alledrie zaken waar de afgelopen vijfentwintig jaar niets aan is gebeurd. Voor een partij met zes zetels heeft D66 in ieder geval het verschil kunnen maken en meer bereikt dan een kabinet met LPF of PvdA ooit gelukt zou zijn.

In de twee weken voor congres 80A is er bij de JD veel gediscussieerd over het paasakkoord en vooral ook de bestuurlijke vernieuwingsparagraaf. Ik sprak bijvoorbeeld een aantal nieuwe leden van de JD toen we met het bestuur een belronde deden om deze leden uit te nodigen voor het introductieweekend. Bijna allemaal gaven deze nieuwe leden aan 'doodmoe' te worden van de 'kroonjuwelen'. Die stemming bleek ook dominant op een bijeenkomst met de afdelingsbesturen, de avond voor congres 80A. Volgens de jonge D66'ers staat hun partij dus voor andere dingen dan bestuurlijke vernieuwing. De logische vraag is dan: wat dan wel? We zijn allemaal voor een 'nieuw elan' en 'andere thema's'. Maar hoe maak je die herkenbaar? Het enige waar D66 op dit moment daadwerkelijk herkenbaar op is, naast bestuurlijke vernieuwing, het onderwijs. Eén miljard voor onderwijs is dan natuurlijk mooi, maar het risico is ook levensgroot dat we daarmee ons nieuwe kroonjuweel te pakken hebben. Geen goede zaak, want daarmee maak je D66 niet breder – maar eerder een 'engere' partij. Het meeste electoraal onderzoek toont wel aan dat onderwijs meer een 'hot issue' is dan kiesstelsels en burgemeestersverkiezingen, maar op onderwijs alleen bouw je ook geen partij.

Om bij Terlouw terug te komen; om de partij weer te verenigen is dus meer nodig. Een duidelijke visie op de toekomst van Nederland. Het komende jaar zullen D66 en de D66'ers voor zichzelf duidelijk moeten gaan maken waarom we er zijn – en wat we echt willen. Boris Dittrich beloofde op congres 80A bij het slot om alle leden een brief te sturen waarin hij uiteenzet hoe hij de discussie over de toekomst van D66 voor zich ziet. Een unieke kans. En het zou mij niets verbazen als Van Mierlo de uitkomsten 'Zum Kotzen' vindt. ➤

Voorjaarscongres ALV 45

De Algemene Leden Vergadering, oftewel het Congres, wordt op 23 en 24 april 2005 georganiseerd te Nijmegen. Op dit congres zullen een weekend lang politieke zaken samengaan met gezelligheid. Iedereen die al eens geweest is, is het er over eens: het is een weekend om niet te missen!

Op het programma staan dit keer, naast de behandeling van de door iedereen ingediende congresvoorstellen, moties etc, een hoop interessante en leuke andere activiteiten. Zo is er een debat over alternatieve versus reguliere zorg, komen Bert Bakker, Jan Terlouw, Dries van Agt en Femke Halsema met ons discussiëren en zullen we een stadswandeling maken door de historische stad Nijmegen. Het onvertroffen feest op de zaterdagavond zal plaatsvinden in de sociëteit van Carolus Magnus. Het feest wordt opgeluisterd door de uitreiking van de Jan Willem Bertensprijs aan een JD'er die zich uitzonderlijk heeft ingezet voor de vereniging en een spectaculaire verrassing...! De vergaderlocatie waar het congres plaats vindt, Diogenes ligt vlak bij het Centraal Station van Nijmegen. Overnachten doen we in het Mercure Hotel en het Catherina Hotel, beide in het centrum.

Nijmegen & 23 april

**Meer informatie
én het aanmeldformulier
vind je op de congrespagina:
<http://congres.jongedemocraten.nl>**

DEMO

ZOMER
2005

Jonge
Democraten

JD-campagne groot succes!
D66 nationalistisch?!
Het grijze gevaar
Fotoreportage: Congres
Heeft D66 nog toekomst?
Links is gewoon liberaal

Redactioneel

Door *Gijs ter Haar*

Ecce Demo!

Hier is hij dan, de *maiden voyage* van jullie nieuwe hoofdredacteur. Dat ben ik namelijk, nieuw. Met dank aan het congres dat in Zijn goedheid heeft besloten dat ik deze prachtfunctie mocht gaan bekleden.

En dat nog wel op zo'n mooi moment in de JD-geschiedenis. Mooi natuurlijk vanwege de grondwetcampagne, die behalve een erg goede campagne ook nog eens een enorme publiciteitstrekker bleek te zijn.

Zelf heb ik ook nog een dagje meegedaan met flyers uitdelen. Ik moet zeggen, daar moest ik wel de nodige schroom voor overwinnen, want ik ben – of eigenlijk, was – niet bepaald een fan van folderend Nederland. Zeg nou zelf, wat is er irritanter dan in een toch al veel te druk winkelgebied iedere honderd meter aangesproken te worden door mensen die met een gemaakte glimlach komen vertellen over iets dat je in negen van de tien gevallen geen reet kan schelen? Maar, zoals altijd, was dit iets anders.

Geen telefoonabonnement waarvan je zelf weet dat het te duur is, geen goed doel waar mensen zich op abonneren om jouw salaris te betalen, maar een politieke overtuiging. Dat is niet iets vervalends dat je dan toch maar doet, omdat het voor een goed doel is, zoals je soms vermoedt wanneer je ministers en staatssecretarissen de straat op ziet gaan, nee, het is zowaar leuk! Dat had ik nou nooit verwacht.

Helaas heeft het, zoals we allemaal hebben kunnen zien, niet de doorslag gegeven. Een typisch geval van 'operatie geslaagd, patiënt overleden'. Enfin, jullie kunnen er verderop in deze DEMO meer over lezen.

Dan nog even het volgende: De eerstvolgende DEMO wordt een heus themanummer! Daarom wil ik behalve de gebruikelijke oproep om toch vooral allemaal stukjes te schrijven, jullie vragen de gedachten en pennenstreken eens over 'de toekomst van D66' te laten gaan, naar aanleiding van het pamflet van Boris Dittrich. Als voorproefje zit alvast een verslag van de Toekomstdag in deze DEMO. Lees het pamflet nog eens door, pik er iets uit, en *schrijf!*

Gijs ter Haar,
Hoofdredacteur

Colofon

21^e Jaargang – nummer 3
zomer 2005

DEMO is een uitgave van de *Jonge Democraten*, onafhankelijke politieke jongerenorganisatie sinds 1984.

Opplage: 2000 exemplaren

DEMO redactie:

Gijs ter Haar, Charlotte Meindersma, Hugo van Haastert, Lourens Dingeren Michiel Kellner

demo@jongedemocraten.nl

Deadline DEMO 4:

1 september 2005

Aan deze DEMO werkten mee:

Het Landelijk Bestuur, Anita Vink, Ivo Thijssen, Jeroen Mimpfen, Kim van Aerle, Lise Lotte Kerkhof, Lotte van 't End en Vincent Piscaer

Foto voorpagina:

© Michiel Kellner

Landelijk Bestuur JD

Postbus 660, 2501 CR Den Haag

fax: 070 – 364 19 17

info@jongedemocraten.nl

www.jongedemocraten.nl

Drukkerij Uleman

Goudstraat 6, 2718 RC Zoetermeer

tel: 079 – 361 40 26

info@drukkerijuleman.nl

www.drukkerijuleman.nl

Het Zomeroffensief

In augustus is weer het zomeroffensief. De JD trekt, vergezeld door D66-kamerlid Boris van der Ham, het land door, op zoek naar nieuwe leden. In de universiteitssteden komen we langs tijdens de introductieweken van het nieuwe studiejaar. Natuurlijk hebben we leuke activiteiten en spectaculaire acties bij de standjes.

Heb jij het een beetje naar je zin bij de JD? Wil je anderen in dat plezier laten delen? Kom dan langs wanneer we bij jou in de buurt zijn. Al is het alleen al om de gezelligheid. Neem contact op met je afdelingsbestuur, of stuur mij even een mailtje als je nog vragen hebt.

Tot ziens, waar dan ook in het land!

Michiel Uitdehaag, secretaris Promotie
promotie@jongedemocraten.nl

De Stickeractie

Doel van deze actie is op zo apart mogelijke plaatsen JD-stickers gaan plakken. Weet jij een echt coole plaats om een sticker op te plakken? Op de auto van je ouders? Op alle lantaarnpalen in je straat? Op de toegangspoort van het Witte Huis?

Plak een sticker, maak een foto als bewijs, en stuur die met je gegevens en een korte omschrijving van de plaats en de moeite voor 1 september op. Wij selecteren een winnaar, die op het najaarscongres een mooi cadeau in ontvangst kan nemen.

De stickers zijn te verkrijgen bij je afdelingsbestuur. Jullie hebben de hele zomer de tijd om de stickers te plakken, dus wees creatief en inventief. Leef je uit!

Mogelijke fysieke of financiële schade veroorzaakt door het plakken is voor eigen risico. Over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd...

Het JD voorjaarscongres,
23 & 24 april te Nijmegen.

Een beeldverslag met bijdragen van:
Sebastiaan ter Burg - www.ter-burg.nl
Steven Rieder - www.rieder.nl
en Michiel Kellner

45e Algemene L...
der Jonge D...
23 & 24 april 20...

Stemkaart
ALV 45 2005

Jonge Democraten op pad vóór de grondwet

Door Bart Woord, Jan Paternotte, Lotte van 't End, Kim van Aerle en Ivo Thijssen.

In den beginne...

's Ochtends hebben we uitgebreid telefonisch overleg gehad over een persaankondiging waarin we alle campagneplannen uiteenzetten, ook in een Engelse vertaling, die de Europese media op ons moet doen storten. Het is lastig in de persaankondiging de prioriteiten te stellen, want tot nu toe vindt het publiek al onze plannen ontzettend cool. Uitzondering hierop vormt de Groep Wilders, bij wie onze voorzitter 's middags langs ben gegaan om alvast even voor te stellen. We zullen de medewerkers van Wilders de komende tijd immers nog vaak zien! Een medewerker maakte zich zorgen om de veiligheid van onze Eurosceptische vriend. Geert wordt natuurlijk in fysieke zin regelmatig bedreigd – en zal waarschijnlijk een fors cordon veiligheidsmensen voor zijn tournee nodig hebben. Maar goed, zoals iemand op geenstijl.nl zei: "Wilders moet beschermd worden, wat mij betreft door de Jonge Democraten". Wij zullen Geert slechts bedreigen in zijn vage argumentatie om tegen de grondwet te zijn.

De afgelopen anderhalve week waren bijzonder hectisch en spannend, en hebben ons vele slaapuurtjes ontnomen. De polo's en caps zijn klaar, het promotiemateriaal is af en op dit moment ook naar het midden van het land onderweg, en we hebben beslag weten te leggen op de route van Wilders voor de volgende week. Het team staat ook zo goed als klaar. Het mooiste nieuws was dat we in de *Financial Times* hebben gestaan met onze Power to Vote actie. De reden

© Charlotte Meinders ma

daartoe was wellicht iets minder positief: in onze persbericht spraken we over RedBull-achtige energiedrankjes, en de *Financial Times* is daar meteen boven op gesprongen met de gedachte dat Red Bull onze Wildersachtervolging zou steunen. Dat is duidelijk niet het geval en dat is de journaliste ook even duidelijk gemaakt. Hoe dan ook, ook de blikjes zijn dus aangekomen. Het is een bijzonder mooi stel, alle vijfdruizend bij elkaar!

Limburg

De tijd was gekomen: op de vroege tweede pinksterochtend vertrok een vol beladen caravan vanuit Helmond richting het altijd politiek beladen Venlo. Op hetzelfde moment, als ware het een militaire operatie, reden verschillende auto's vanuit alle hoeken van het land naar het zuidoosten. Geen randstand en geen ochtendspits, maar wel file? Na het nodige nagelbijten, kwam de caravan toch aan op plaats van bestemming. Gelukkig had

Wilders ook vertraging, dus geen vuiltje aan de lucht. Helaas mocht de caravan niet het plein op en moesten wij onze geliefde caravan achterlaten onder de hoede van campagneleider Bart Woord, die vanaf daar de campagne coördineerde.

Wilders kwam aan in zijn maar matig versierde schoolbus en was blijkbaar naar de kapper geweest om zijn highlights bij te werken, wat er voor zorgde dat wij hem makkelijk bij konden houden. Na een al flyerende tour door de city of Venlo, kwamen wij weer terug bij onze kunstzinnige caravan. Vanaf dat moment zou de achtervolging op de weg beginnen. Helaas voor de Jonge Democraten eindigde dezer achtervolging al na twee hele kilometers. Onze chase of Wilders was zo hard, dat wij op een abrupte manier geremd werden door de Koninklijke beveiligingsdienst. Dit leverde de nodige vertraging op en zodoende had Wilders het rijk voor zich alleen in Heerlen, aldus het NOS journaal.

© Charlotte Meinders ma

© Michiel Kellner

Gelukkig konden wij op de woonboulevard weer voltallig van de partij zijn. Met de caravan pontificaal voor de Ikea waren we niet te missen. Ook daar hebben we weer heel wat mensen voorzien van prachtige folders, met de even prachtige titel 'Waarom Wilders Wauwelt'.

Na een lovende evaluatie in een wegrestaurant ging het campagneteam in verschillende auto's huiswaarts.

Nu was de evaluatie al lovend, de media waren nog veel lovender. Zelfs Geert Wilders bekende respect voor de Jonge Democraten te hebben. En eerlijk gezegd hebben wij dat natuurlijk ook: Wilders is tenminste een van de weinige politici die daadwerkelijk de straat opgaat om zijn mening te verkondigen. Hulde!

Brabant

Daar stonden we in Breda met onze gele 'grondwet voor'-cap, blauwe 'grondwet voor'-polo en een wit spandoek achter een heleboel kerels die zo te zien vaak in de sportschool komen. Je begrijpt het al, tussen het cordon veiligheidsbeambten stond Geert Wilders met zijn mensen. Zijn gevolg draagt witte regenjasjes met daarop de tekst 'Nederland moet blijven, stem tegen'. Wilders verwacht blijkbaar opengaande grenzen met het vervallen van geografische grenzen. Op ons spandoek stond dan ook 'Nederland blijft, stem voor'.

Toen Wilders het voor gezien hield besloten we met de caravan naar Rotterdam te gaan. In Rotterdam gaan Jozias van Aartsen, Melanie Schultz van Haegen en Atzo Nicolai namelijk even snel flyereren. In het belang van de grondwet besluiten we ze een cursus flyereren aan te bieden. We hebben namelijk al wat ervaring ermee en we herinneren ons allemaal VVD minister Zalm nog op TV zeggen "ik houd niet zo van flyereren". Met veel interesse luistert Jozias naar het VVD ezelsbrug-

getje dat we voor ze hebben verzonnen. Voor flyereren heb je namelijk rodig: *Vertrouwen, Vrolijkheid en Doorzettingsvermogen*.

Utrecht

De 'begeleiding' van Wilders gaat onverminderd voort. Woensdag 25 mei waren we met Wilders in Hilversum en Utrecht. Het was duidelijk dat Wilders nu in gebieden komt waar zijn verhaal minder aan slaat. In Utrecht hebben we maar weinig mensen ontmoet die tegen wilden stemmen om de redenen van Wilders. Het wat studentkozere publiek is bezorgd over bepaalde implicaties op het gebied van dierenwelzijn, ongebreideld kapitalisme of andere linkse argumenten.

De wallen onder onze ogen worden donkerder, de shirtjes gaan steeds vreemder ruiken en de hoeveelheid mensen die we met onze campagne bereikt hebben neemt alleen maar toe. Het is nog een week doorbijten. We trekken ons niks aan van het gekloot in Den Haag over de zogenaamde 'onzinnigheid' van een referendum of de mogelijkheid om het volgend jaar nog maar een keertje over te doen. Het is erop of eronder.

Amsterdam

Vrijdag 27 mei is een prachtige dag met veel zon en onze bolletjes zijn hier en daar tot garnalenrood verworden. We vergezelden Wilders vandaag naar Amsterdam. Hij dook even de AKO in en zat binnen het half uur weer in z'n auto, zonder ook maar daadwerkelijk met mensen op straat te hebben gesproken. Meer dan 15 flyers zal hij niet uitgedeeld hebben. Wij zijn, samen met Minister Pechtold, Amsterdam ingegaan. Duizenden flyers en ander materiaal zijn verspreid en vele discussies zijn aangegaan.

Het geweldige aan dit referendum werd vandaag wel duidelijk toen we de caravan parkeerden in de Amsterdamse Beethovenstraat, recht tegenover de AKO waar Wilders aan het signeren was. Onmiddellijk kwamen er mensen naar ons toe om in discussie te gaan over onze standpunten. Ook kregen we assistentie van een groepje Jonge Socialisten die zich spontaan bij ons aansloten. Het was een waar 'feest van de democratie', om het eens lekker D66-achtig te zeggen.

De Grande Finale

Zondag 29 mei zijn we 's avonds het SP-bolwerk Oss gaan volplakken met

onze SP-persiflage posters. Maandag hebben we prominent op Amsterdam Centraal gestaan en dinsdagochtend hebben we onze Power to Vote actie gehouden en duizenden energiedrankjes aan het Haagse publiek uitgedeeld. 's Middags hebben we met diverse Tweede Kamerleden in hartje Utrecht geflyerd en ook op de dag van het referendum zelf, woensdag 1 juni, hebben we nog in Amsterdam en Den Haag campagne gevoerd.

Helaas is de uitkomst van het referendum een regelrechte teleurstelling voor alle campagnevoerders. Een nederlaag was ingecalculeerd, maar niet zo'n grote. Het bek er zelfs op dat de JA stemmers aan het groeien waren en er waren er zelfs een aantal onder ons die zo optimistisch waren dat ze zelfs in een overwinning geloofden. Het mocht

echter niet zo zijn. Toch willen we niet te veel bij de pakken neer zitten: met de JD hebben we er alles aan gedaan om een JA stem binnen te krijgen. Men vraagt zich daadwerkelijk af of er ooit een politieke jongeren campagne in Nederland groter is geweest dan de onze van de afgelopen weken.

We waren al een vol half jaar bezig geweest met de inhoudelijke voorbereiding. De eerste dag van de campagne kwamen we uitgebreid op het 8 en 10 uur journaal van de NOS en vrijwel alle dagbladen hebben diverse malen wat over onze actie geschreven. Zelfs media uit Engeland, Frankrijk, Duitsland, Denemarken en vele andere Europese landen hebben ons geïnterviewd. Voor een politieke jongerenvereniging een prestatie van jewelste!

Bij het ter perse gaan van dit nummer stond een delegatie van het campagneteam al weer te trappelen van ongeduld om hun succes bij het grondwetreferendum in Luxemburg te gaan proberen. Met het volste vertrouwen in de gekozen strategie, en los van mensen met dubbele voornamen (zie ook pagina 15 van dit nummer) Voor een verslag daarvan, met hopelijk een positiever uitslag, zal op de website geplaatst worden.

Fusie, denktank of meer D66-baby's?

Een verslag van de Toekomstdag

Door Alexander Scholtes,, Landelijk Bestuurslid Politiek

Onlangs presenteerde Boris Dittrich zijn pamflet "Op weg naar nieuwe solidariteit", dat aan de basis moet staan van de discussie binnen D66 over de toekomst van de partij en die van Nederland. Duidelijk mag zijn dat de behoefte aan een dergelijke discussie onder de D66-leden groot is, maar ook Jonge Democraten denken graag over de toekomst van D66, en, meer in het algemeen, die van het sociaal-liberale gedachtegoed. Dat bleek wel op de Toekomstdag, die 7 mei plaatsvond in Utrecht.

Natuurlijk discussiëren JD'ers al lange tijd over D66, het sociaal-liberale gedachtegoed en het Nederlandse partijpolitieke landschap, of dat nu in de kroeg, tijdens het trivianten of op het forum is. Een inventarisatie van de onder Jonge Democraten levende ideeën over deze onderwerpen is echter noodzakelijk voor een wat meer gestructureerde discussie, en de Toekomstdag toonde wat dat betreft zeker haar nut.

Rond half elf liepen de eerste Jonge Democraten de Florin in Utrecht binnen, een half uur later zouden ze letterlijk en figuurlijk worden wakker geschud door de openingscolumn van Ronald Plasterk. Plasterk is bioloog en columnist van onder andere *De Volkskrant* en het programma *Buitenhof*, en staat bekend als D66-criticaster. Hij deed zijn reputatie eer aan, door, zoals gespreksleider John Bolte het verwoordde, "met heel veel humor heel veel lelijke dingen te zeggen over D66". Kern van zijn betoog was dat er in het huidige partijpolitieke landschap geen plaats meer is voor D66. Waar D66 vroeger voor met name 'grachtengordeljuristen' een redelijk alternatief was voor het drammerige van links en het volkse van de VVD, biedt D66 nu te weinig om enig bestaansrecht te hebben, aldus Plasterk. Bestuurlijke vernieuwing werd volgens hem ooit eens bedacht onder het motto 'ook wij moeten idealen hebben', en past eigenlijk helemaal niet bij een elitaire en redelijke partij als D66. Hij mist consistentie, en ziet niet op welke punten D66 zich nog kan onderscheiden van de steeds liberaler wordende PvdA en van de VVD. Veel kritiek had hij ook op de deelname van D66 aan het kabinet Balkenende II. "Daarmee is D66 verworden tot een rechtse splinterpartij", aldus Plasterk. Desalniettemin gaf hij

heel voorzichtig toch nog blijk van enige genegenheid voor D66: "Voordat D66 een rechtse splinterpartij werd, had ik altijd het idee dat ik moeilijk kon uitleggen waarom ik geen lid ben van D66". De aanwezige JD'ers lieten zich graag provoceren tot een inhoudelijke discussie.

De deelnemers vervolgden de discussie in twee workshops. Een deel van hen hield zich onder leiding van Jan Paterotte en Reinout de Vries bezig met de vraag: 'Wat is het label van D66'. Het label van D66 is in feite de belangrijkste verkoopslogan van de partij, en daarom leent een discussie hierover zich uitstekend voor een peiling onder JD'ers: In welke richting zien zij de

partij het liefst gaan? Doel van de workshop was het kiezen van een nieuw label, stevig onderbouwd door een bijbehorend manifest.

In een uitgebreide brainstorm droegen de deelnemers verschillende labels aan, zoals 'democratisch', 'liberaal' en 'realistisch'. Thijs Brandenburg pleitte voor een radicaal nieuwe aanduiding: 'gewoon'. Hij vond dat D66 meer een gewone partij moest worden met als verkiezingslogan 'Helder & Concreet'. Na de brainstorm gingen de deelnemers in drie groepen uiteen om de drie meest populaire labels (liberaal, vrijzinnig en democratisch) van een manifest te voorzien, maar ook om te beargumenteren wat de voordelen zijn van de verschillende labels. De uitkomsten van de discussies toonden overduidelijk de nuances in de richtingstrijd: de liberalen pleitten voor een stevige verbouwing van de verzorgingsstaat (binnen socialere kaders dan de VVD zou willen), de democraten wilden meer 'duidelijke politiek' en 'totale macht aan de burger' centraal stellen. De vrijzinnigen vervolgens kwamen ook met een

'nieuwe manier van politiek bedrijven', en wilden dat D66 ethische politiek en onderwijs tot haar kernpunten moest maken. Uiteindelijk wonnen de liberalen de "verkiezingen", grote verliezers waren de Democraten met slechts één stem.

Uitgaande van de stelling dat de verwezenlijking van de "D66-idealen" voorop staat, kun je je afvragen of D66 wel het beste instrument is om de sociaal-liberale idealen te verwezenlijken. Het ter discussie stellen van het instrument D66 kan de waarde van D66 aantonen en een basis geven voor versterking, of juist nieuwe en mogelijk effectievere instrumenten naar voren schuiven. Vanuit deze gedachten gaven Jeroen Mimpen en ondergetekende de workshop 'Toekomst buiten D66'.

Na een inleiding door Jeroen was het woord aan de deelnemers, en zij bleken zeer creatief in het bedenken van alternatieve instrumenten. Zo dachten aan het oprichten van een sociaal-liberale denktank of vakbond, een activistische 'guerrillabeweging' en natuurlijk ook aan fusies of het oprichten van een nieuwe partij. De discussie ging al snel over de hamvraag: is er nog ruimte voor D66? Een deel van de deelnemers bracht naar voren dat die ruimte er nog wel degelijk is: zij hadden twijfels bij de liberalisering van de PvdA en verlinking van de VVD. Bovendien zou een doorstart of het oprichten van een nieuwe partij juist heel zwak overkomen. Salima Belhaj: "Je komt dan tegemoet aan mensen die het niet begrijpen. Je moet juist niet aan de symbolen tornen, maar vanuit

die symbolen verder denken, verder gaan met claimen van het liberalisme". Anderen brachten daar tegenin dat de merknaam D66 onherstelbaar beschadigd is, en dat het daarom beter is om met een nieuwe partij te beginnen. Wegens tijdgebrek kon het voorstel om maar gewoon meer sociaal-liberale baby's te produceren niet worden behandeld.

De Toekomstdag was een mooi startpunt van de discussie, verdere brainstormen en uitwerking zijn echter nodig om uiteindelijk ook tot een concreet resultaat te kunnen komen. Wordt vervolgd dus!

Het D66-najaarscongres zal zich buigen over de toekomst van de partij. Ook de Jonge Democraten zullen een inbreng leveren. Geef je mening over de toekomst van D66! Kijk op www.jongedemocraten.nl/toekomstenquête

D66 een nationalistisch sociaal-liberale partij?

Door Jeroen Mimpen

"Onze samenleving eindigt niet bij onze landsgrenzen of Europa. Met respect voor culturele diversiteit staat D66 voor het internationaal delen van kennis, ervaring en middelen. Democratie, vermindering van armoede en bestrijding van schendingen van universele mensenrechten hebben voor D66 prioriteit. Mensen die vluchten voor onrecht moeten bij ons een plaats kunnen vinden." Zo verwoordt D66 haar internationale visie in haar beginselen. Hoe sociaal-liberaal is deze visie eigenlijk, en hoe consequent is D66 in haar standpunten? Naar aanleiding van deze vragen starten we deze discussie.

De beginselen van D66

Sinds de Opschudding van 1998 predikt de term sociaal-liberaal de al eerder gevormde standpunten van D66 samen tot een mooi geheel. D66 staat een samenleving voor waar eenieder de kans krijgt zich te ontwikkelen, zich te uiten, en zijn of haar eigen keuzes mag en kan maken. Een samenleving waarin de overheid de kaders schept en waarbinnen het individu een centrale plaats krijgt. Die relatie tussen de overheid en dat individu is er één van vertrouwen en verantwoordelijkheid, van beide kanten. Enerzijds moet de overheid vertrouwen tonen in de burger door haar meer verantwoordelijkheid te geven, anderzijds moet de overheid haar verantwoordelijkheid nemen in haar zo belangrijke taken, zodat de burger weer meer vertrouwen kan hebben in de overheid. Deze beginselen beperken zich niet tot een vernieuwing van ons staatsbestel maar komen overal in onze samenleving tot

uiting: in het onderwijs, in ons milieu-beleid, in de gezondheidszorg, en in ons veiligheidsbeleid. D66 staat er verder voor geen grenzen te kennen. Dat betekent dat D66 vooruitstrevende politiek wil bedrijven en niet bang is voor vernieuwing. Dat betekent dat D66 ook haar verantwoordelijkheid neemt ten aanzien van de toekomst. En dat betekent dat D66 over haar landsgrenzen heen wil kijken in haar streven naar een sociaal-liberale samenleving waarin elk individu centraal staat.

De internationale visie van D66

Zoals in de inleiding al naar voren kwam, heeft D66 deze sociaal-liberale beginselen vertaald in een visie op de internationale problematiek rondom schendingen van mensenrechten en armoede. In de visie van D66 komen een aantal aspecten heel duidelijk naar voren. In het laatste verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkie-

zingen en in het onlangs aan de leden verstuurd pamflet van Boris Dittrich komen deze aspecten duidelijk naar voren. Allereerst kiest D66 duidelijk voor een hervorming van ons Europees handelsbeleid. Ten tweede staat D66 behoud van onze ontwikkelingsgelden voor. Ten derde wil D66 een verantwoordelijk en eerlijk Europees asielbeleid, een invoer van een Europees *greencard*-systeem, en een versterkte aandacht voor mensenrechten. Tot slot pleit D66 voor een veiligere wereld door een coöperatief veiligheidssysteem waarin NAVO en OVSE elkaar aanvullen, en waarin ruimte is voor een Europees leger. Vredesmissies kunnen hierin een plaats hebben. Deze vier pijlers vormen de basis van het D66 buitenlands beleid ten aanzien van de minder ontwikkelde wereld: handelsliberalisering, ontwikkelingssamenwerking, verantwoordelijk asielbeleid met versterkte nadruk op mensenrechten, en een integraal veiligheidsbeleid.

Sociaal-liberale internationale visie?

Het internationale beleid van D66 barst van de goede intenties, en laat duidelijk de verschillende kanten van haar eigen karakter zien. De focus op mensenrechten zet duidelijk het individu centraal. En ondanks dat het *greencard*-systeem slechts de mensen be-

voordeel die een toegevoegde waarde voor ons land kunnen hebben is ook dit systeem een voorbeeld van een open en liberale blik naar buiten. En ook het veiligheidsbeleid is een aspect van de sociaal-liberale traditie: zonder veiligheid immers geen vrijheid. Daarnaast komen beide kanten van de sociaal-liberale visie naar voren. Vergroting van de handelsmogelijkheden enerzijds om de versturende factor overheid te verkleinen, en anderzijds ontwikkelingssamenwerking om het proces van ontwikkeling op gang te helpen en te faciliteren, mensenrechten te garanderen, en er tevens voor te zorgen dat zogenaamde *pockets of poverty* verdwijnen. Zoals altijd vullen sociaal en liberaal ook hier elkaar prima aan. Maar hebben we hier nu te maken met een sociaal-liberale visie op de internationale problematiek van armoede en ongelijke verdeling?

Ons eerste antwoord moet wellicht tegen de verwachtingen in ontkennend zijn. Immers, stel de wereldgemeenschap eens voor met het internationale systeem van instituties als overheid en de nationale staten als haar burgers. De centrale actor in het systeem is hier de VN Veiligheidsraad, welke de taak heeft vrede en veiligheid te garanderen. De eerste taak van een beginnende overheid is zeker de garantie van veiligheid, maar hoe zit het met de overige taken van een overheid? De verschillende instellingen in de VN-familie, zoals bijvoorbeeld de ontwikkelingsorganisatie van de VN, hebben allemaal zo hun beleidsterrein en proberen zo veel mogelijk te doen ter realisering van hun sociale doelstellingen. Echter, van een fatsoenlijk budget is geen sprake. Het overgrote deel van de jaarlijkse ontwikkelingsgeld is afkomstig van vrijwillige bijdragen, en hebben in meerderheid ook nog eens een bilateraal karakter. Het lijkt er eerder op dat de internationale gemeenschap de karakteristieken vertoont van een *klassiek-liberale* samenleving, één waarin veiligheid en stabiliteit als belangrijke doelen worden gezien, en de sociale kant van het scheppen van mogelijkheden voor minderbedeelden enigszins mager wordt vormgegeven in vrijwillige bijdragen, precies zoals een klassiek-liberale visie op de samenleving ook voor zou schrijven. Zelf met de door-

voering van de door D66 bepleitte hervormingen, bijvoorbeeld op het gebied van handelsliberalisering komt de internationale gemeenschap niet eens in de buurt van een degelijke sociaal-liberale samenleving. Het laat daarentegen wel goed de beperkingen van een klassiek-liberale samenleving zien. Veiligheidsgarantie is moeilijk te realiseren in een samenleving van ongelijkheid en verdeeldheid, en anderzijds zien we dat de vrijwillige bijdragen waar klassiek-liberalen voor pleiten niet genoeg zijn om de effecten van ongelijke machtsverhoudingen te doen wegnemen.

© Michiel Kellner

Als we nu nog een stapje verder gaan en de wereldgemeenschap gaan zien als een gemeenschap van individuen in plaats van nationale staten, komt onze mondiale samenleving er nog slechter vanaf: van gelijke kansen voor alle wereldburgers hoeven we zeker niet te spreken, en zelfs met de voorgestelde handelsliberalisering en een vergrote aandacht voor mensenrechten, veiligheid en ontwikkelingssamenwerking, blijft een mondiale sociaal-liberale maatschappij ver achterwege. Onze nationale grenzen blijven voorlopig nog gesloten voor vele migranten, de soevereiniteit van nationale staten wordt nog steeds als belangrijker gezien dan de soevereiniteit en ontplooiingsvrijheid van het individu, en ontwikkelingssamenwerking blijft een vrijwillige en bilaterale basis houden. Is dat nu sociaal-liberaal?

Conclusie

Wat kunnen we hier nu uit concluderen? D66 staat, ondanks de toegenomen kritiek sinds deelname aan het huidige kabinet, toch wel bekend als één van de meest vooruitstrevende partijen als het gaat om onzelfzuchtig internationaal beleid, hervorming van instituties, en de bescherming van mensenrechten.

In de praktijk echter blijkt het creëren van een meer sociaal-liberale mondiale samenleving niet één van de prioriteiten. Het dit voorjaar gesloten Paasakkoord bijvoorbeeld spreekt zich sterk

uit voor versterking van onze *nationale* kenniseconomie, investeringen in ons nationale onderwijsstelsel, en hervorming van ons nationaal publiek mediabestel. Met grote bedragen wordt geïnvesteerd in onze eigen samenleving terwijl onze kansen al zoveel beter zijn dan elders op de wereld. Electoraal gezien natuurlijk erg interessant, maar moeten investeringen niet gedaan worden op die plek waar de kansen al minimaal zijn en die investeringen ook nog eens veel effectiever ingezet kunnen worden? Vanuit sociaal-liberale visie zou het antwoord daarop volmondig ja moeten zijn.

Daarnaast zou D66 veel meer internationaal hervormende maatregelen kunnen voorstaan en deze sterk als prioriteit uit kunnen dragen, bijvoorbeeld op het gebied van migratie, het creëren van sterkere internationale instituties

met een realistisch budget, en het inzetten op bevordering van vrede en veiligheid over de grenzen heen. Op internationaal vlak is het vernieuwende karakter van de eerder genoemde brief van Dittrich ver te zoeken.

D66 zou haar democratische imago op een internationale manier moeten inzetten. Waar D66 vooral naam maakt door voorstellen voor nationale hervormingen, ontbreken fatsoenlijke en eerlijke besluitvormingsprocedures op internationaal niveau geheel. Het *one man, one vote*-principe zou vele internationale instituties zeker niet mistaan. Het internationale systeem van slappe en op het Westen gerichte instituties moet zo zorgvuldig mogelijk hervormd worden naar een gelijkwaardig en democratisch mondiaal besluitvormingssysteem met voldoende zeggenschap en financiële slagkracht om een stapje verder te zetten naar een sociaal-liberaal mondiaal regime. D66 zou, samenvattend, internationaal hervormende maatregelen die de ratiestaat aan macht doen afnemen ten bate van het individu veel sterker als één van haar prioriteiten kenbaar moeten maken.

Kortom, D66 zou haar nationale grenzen niet alleen in haar beginselen van zich af moeten werpen, maar ook in de dagelijkse praktijk. En tot die tijd zou het de JD zeker niet misstaan hier een duidelijke visie op te creëren.

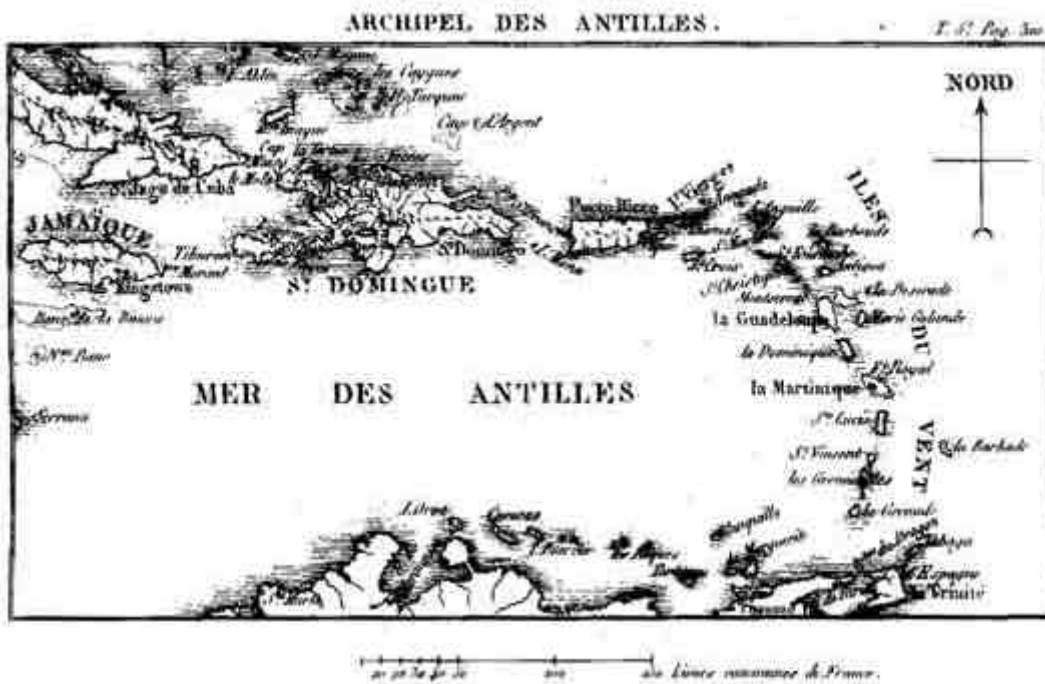
Bestuurlijke vernieuwing: de Rijksmogelijkheden

Door Lourens Dinger

Toen D66 in 1966 werd opgericht deed men dit uit onvrede over het politieke klimaat in Nederland. Weinig aandacht werd besteed aan de overige rijksdelen. Dit zou spoedig veranderen.

lijkheden van de Antillen, maar wel met alle eilanden samen binnen dit land. Dat men dit op de Antillen niet zag zitten interesseerde D66 niet. Alle koloniale banden moesten weg, dus ook de Antillen. Na het debacle van de onafhankelijkheid van Suriname, waar

Ondanks Nederlandse druk heeft Aruba op eigen kracht een tussenoplossing gevonden, door een status aparte te verkrijgen. Overigens gebeurde dit niet zonder dat Nederland bleef dreigen met een volledige onafhankelijkheid. Iets wat de Arubanen absoluut niet wilden. Voor de andere eilanden is er wezenlijk niets veranderd. Recentelijk hebben de andere Eilanden in een referendum aangegeven niet met de huidige staatsvorm verder te willen gaan, maar zeker niet uit het Koninkrijk te willen stappen. Juist op dit moment heeft onze minister van Bestuurlijke vernieuwing ook de Antillen in zijn portefeuille. De hoogste tijd dus dat er constructief met de Antilliaanse regering en lokale partijen gesproken wordt. Maar laten we dit op gelijke voet doen. De notie dat de eilanden onafhankelijk zouden

Deze verandering kwam toen op 30 mei 1969 er rellen uitbraken op Curaçao. Bij deze rellen ging een goed deel van de historische binnenstad van Willemstad in vlammen op en vielen er enkele doden. Nederland werd door de regering aldaar gevraagd om mariniers te sturen om de rust te herstellen. Dit gebeurde ook en toen na een aantal dagen de rust weerkeerde bleek de schade, zowel psychologisch als materieel erg groot. De rellen hadden als oorzaak een werknemersconflict, maar waren vooral ingegeven door de onvrede over de klassenmaatschappij die toen nog op het eiland bestond.

Het feit dat er door Nederlandse militairen werd ingegrepen lag destijds zeer gevoelig. Nederland was net bezig de trauma's van het 'verlies' van Indonesië te verwerken. Mede daarom heeft D66 na de rellen geprobeerd om haar eerdere standpunt, het volledig laten verdwijnen van koloniale banden, dat met een enkel zinnetje vernoemd was in het oprichtingsmanifest, gestalte te geven in een volledige onafhanke-

het grootste deel van de Surinaamse bevolking het niet mee eens was, maar dat door Nederland is doorgevoerd, bleek het al gauw onmogelijk om de Antillen een dergelijke toekomst te geven. Maar met het verdwijnen van een vast onlijnd idee van wat er met de Antillen moest gebeuren, verdween ook de haast om de bestaande situatie aan te pakken.

Binnen de Nederlandse regering is er nooit veel interesse geweest voor de Antillen. Ook D66 heeft zich nooit echt in de eilanden geïnteresseerd. Dit is op zijn minst vreemd te noemen. De partij die zo hoog opgaf over bestuurlijke vernieuwing liet het gebied waar dit het hardst nodig was geheel ongemeid. De Antillen bestonden als land binnen het Koninkrijk zoals dat in het Koninkrijksstatuut was vastgelegd. Een regeling die eigenlijk voor Indonesië was bedoeld, maar bij het verlies van de gordel van smaragd alleen nog van toepassing was op de Antillen en Suriname.

moeten worden is even paternalistisch als absurd. Laten we niet vergeten dat het niet gaat om onafhankelijke landen die driehonderd jaar geleden door ons bezet zijn. Het gaat om eilanden die destijds door ons op de Spanjaarden zijn veroverd en sindsdien net zo verbonden zijn met Nederland als onze eigen provincies. Helaas bleken het ongewilde kinderen, Nederland heeft ze nooit de aandacht gegeven die ze verdienen.

Hoewel de rellen van mei '69 wel effect hebben gehad op de lokale politiek, is er staatsrechtelijk geen verandering gekomen. Iets waar de partij die zo graag op dat vlak ons land wilde moderniseren, nauwelijks constructief aan heeft bijgedragen, of ook maar werkbare oplossingen voor heeft bedacht. Het is de hoogste tijd dat we dit wel gaan doen. Zeker ook omdat D66 nu de minister levert die over dit onderwerp gaat is het van groot belang dat de partij een samenhangende toekomstvisie heeft voor de Antillen en Aruba.

De toekomst van links is liberaal

Interview met Dylan van Rijsbergen van de Waterland Stichting

Door Vincent Piscaer en Hugo van Haastert

In Hotel Americain op het Amsterdamse Leidseplein treffen we Dylan van Rijsbergen. Dylan is één van de initiatiefnemers van de linkse denktank de Waterland Stichting. Hij zit ook bij de Carels Groep, de links-liberale jongeren die nauw samenwerken met de Waterlanders. Dylan is oud lid van D66 en zit nu bij de PvdA. Hij is afgestudeerd in alfa informatica en doet nu een master in geschiedenis.

Julie zijn op zoek naar het nieuwe antwoord van links. Wat is het geworden?

Het antwoord van links is niet in één zin te vatten. Ons antwoord, het sociaal-individualisme, is een verzoening tussen het communitarisme en het individualisme. Je ziet dat rechts weinig successen boekt. De verzorgingsstaat wordt steeds verder afgebroken. Het asielbeleid en de toon tegenover allochtonen is steeds harder geworden. Het is niet veel beter geworden met de samenleving sinds rechts het voor het zeggen heeft. De voortgaande privatiseringen hebben de dienstverlening er niet beter op gemaakt. Daarnaast is er ook een emotioneel gevoel van onrecht, van een onderklasse die ontstaat en mensen die in een hoek worden gedreven vanwege hun religie. Op deze trend willen wij een antwoord formuleren.

Het sociaal-individualisme lijkt heel erg op het sociaal-liberalisme. Maar wie is er tegenwoordig niet sociaal-liberaal?

Sociaal-individualisme is eigenlijk een nieuwe formulering van sociaal-liberalisme. Er wordt vaak gezegd dat iedereen sociaal-liberaal is, maar het ligt eraan hoe je die term definieert. Het heeft met een bepaald mensbeeld te maken. Het harde, liberale mensbeeld wil dat mensen worden afgerekend op hun prestaties. Daarbij doen milieu en dergelijke er niet toe. Mensen worden bepaald door de wijk waar ze geboren worden. Een sociaal-liberaal wil mensen in staat stellen om zichzelf te ontplooiën. Dat noemen we positieve vrijheid.

En het sociaal-liberalisme van D66?

In ons manifest zeggen we dat Waterland zich geïnspireerd voelt door de liberale tradities in de sociaal-democratie en de sociale tradities in het liberalisme. Eind 19^e eeuw splitste het sociaal-liberalisme zich af van het liberalisme vanwege de sociale kwestie. Toen begonnen mensen te twijfelen of dat harde *laissez faire* beleid wel echt

werkte. Waar ik moeite mee heb is het discours van D66 van tegenwoordig. Ten tijde van Van Mierlo had je dat niet. Hij profileerde zich toch duidelijk links van het midden. Sociaal-liberalisme is gewoon links. Het is een liberale manier van denken, tegenover het conservatisme. Vanuit D66 hoor je dat zij boven linkse en rechtse conservatieven staan. Maar D66 redeneert vanuit het economisch liberalisme, het neoliberale *bisser faire*. Er is een verschil tussen politiek en economisch liberalisme, waarbij de eerste onrecht en ongelijkheid bestrijdt en de laatste vooral overheidsingrijpen wil tegengaan. Economisch liberalisme werkt ongelijkheid en onrecht juist in de hand en daar verzet ik me tegen.

“Sociaal-liberalisme is gewoon LINKS”

Vind je D66 neoliberaal?

Ja, en de PvdA ook. Terwijl Waterland daar heel anders in staat. Wij staan een sterke herverdeling voor. Wij willen dat er een einde komt aan de waanzinnig hoge salarissen aan de top. Hoe kan iemand nou meer dan 30 keer zo goed zijn als iemand anders. Dat soort inkomensverschillen heb je nu. De verzorgingsstaat wordt nu te veel beperkt. De verzorgingsstaat moet niet alleen een vangnet zijn maar moet ook herverdelen. Anders ga je ervan uit dat de markt perfect werkt. Er zijn enorme verschillen in opleidingsniveau en er zijn sociale kringen; kinderen van rijke ouders komen beter terecht.

De Belgische denktank Liberales zegt dat liberalisme niet links en niet rechts is. Aan de ene kant zet je het extreme conservatisme dat mensen voortdurend op de vingers tikt en aan de andere kant het socialisme dat mensen voortdurend

bemoedert. En daar hangt dan het liberalisme tussenin.

Maar een liberaal hangt toch niet tussen links en rechts? Het hoort noch bij het één noch bij het ander. Want anders krijg je een synthese, met èn economische controle èn sociale controle. Dat is natuurlijk verschrikkelijk. Liberalisme heeft een unieke positie, met aan de ene kant de overdaad aan economische bemoeizucht van de socialisten en de sociale bemoeizucht van de conservatieven. Liberalen willen geen van beiden. Voor mijn gevoel is links en rechts een mensbeeld en niet een mate van staatsonthouding.

Rechts ziet mensen als onafhankelijke individuen die rationele afwegingen maken en die economische prikkels nodig hebben om te voorkomen dat ze lui worden. Links wil met actief overheidsoptreden gelijke kansen scheppen voor mensen zodat zij zich kunnen emanciperen.

In het pamflet van Dittrich wordt er stevig uitgehaald naar oud links, met name vanwege de steun voor de vakbonden. Begrijp je die kritiek?

Ja. Ik kan me dat wel voorstellen. Ik denk dat de vakbonden gedeeltelijk te veel hebben vastgehouden aan verworven rechten in plaats van naar de toekomst te kijken hoe dat goed kan worden gehouden. Aan de andere kant vond ik de houding van het kabinet tegen de vakbeweging arrogant. Het poldermodel is stroperig en traag, maar het is ook iets wat je moet koesteren. Ik vind dat het kabinet de vakbeweging te makkelijk heeft afgeschreven. Waar ik veel moeite mee had met het kabinetsbeleid is dat punt waar Brinkhorst ook veel over gezegd heeft: dat idee van meer werken. Dat is heel erg gericht op economische groei.

Het klinkt materialistisch en rechts, maar als je wilt dat de verzorgingsstaat betaalbaar blijft dan heb je economische groei nodig. Opmerkelijk genoeg vindt links de verzorgingsstaat belangrijk maar willen ze niet hervormen om 'm betaalbaar te houden.

Maar als er minder groei is kunnen we alleen maar minder DVD spelers kopen. Economische groei zal niet alle problemen oplossen. Misschien moeten we een stap terug doen in welvaart om toch allerlei voorzieningen betaalbaar

te houden. Economische groei is geen panacee voor alles.

Maar minder groei betekent ook meer werkloosheid. Dan verdwijnen er banen. En als te weinig mensen werken dan is de solidariteit niet te betalen. Hetzelfde gebeurt al jaren in Duitsland, waar ze hoge belastingen hebben die de economie afremmen. Daar zitten ze met een torenhoge werkloosheid.

Ook met voortdurende groei los je het probleem van de werkloosheid niet op. Dat blijft voortdurend fluctueren, waardoor mensen in een constant proces van reorganisatie zitten. Worden ze daar gelukkiger van? Daarnaast is het wel belangrijk dat je een bepaald vergezicht hebt. Een bepaald aantal waarden. En links, en ook D66, is dat vergezicht een beetje kwijt. D66 heeft een heleboel goede dingen gerealiseerd. Zaken als euthanasie en homo-huwelijk. Je moet een moreel anker hebben. Maar dit kabinet legt de prioriteit te veel bij de economie en te weinig bij rechtvaardigheid.

Hoe kijken jullie naar de vreemdelingen-discussie?

Terwijl in de jaren 90 nog bepaalde dingen volledig taboe waren om te zeggen, is het nu ineens taboe om het tegenovergestelde te zeggen. Multiculturalisme is helemaal uit de mode. Dat heeft enorme invloed gehad op de politiek en het beleid. Ik zou het al heel mooi vinden als bijvoorbeeld op een andere manier over de emancipatie van minderheden zou worden gesproken. Het komt door het klimaat sinds 11 september dat mensen zich genaaid voelen. Paars was liberaler. Het asielbeleid van Verdonk had onder Paars niet gekund.

Onder het huidige asielbeleid van de regering Balkenende mogen veel van de uitgeprocedeerde asielzoekers uiteindelijk toch blijven, zo'n 40%. En je ontkomt er niet aan dat bij deze groep van 26.000 ook een groot deel echt geen recht heeft op een verblijfsvergunning. Sommige asielzoekers zijn nu eenmaal economische vluchtelingen.

Het is een mensbeeld dat ervan uit gaat dat mensen de boel komen flessen. Ze willen alleen maar ons geld afpakken en dragen niks bij aan de maatschappij. Ze hebben er een mooi verhaal bij verzonnen. Het is weer dat denken.

Ligt het niet genuanceerder? Er zijn heel veel van die asielzoekers die worden toegelaten omdat terugkeer onverantwoord is. Maar er zijn ook oneigenlijke vluchtelingen. Die afweging moet indivi-

duel worden gemaakt. Die hele groep over één kam scheren met een generaal pardon zou pas onliberaal zijn. Links heeft wat dat betreft een naïef mensbeeld. Net als dat er misbruik wordt gemaakt van uitkeringen wordt er ook misbruik gemaakt van immigratieregelingen. Daar moet je realistisch in zijn.

Sinds Fortuyn is er heel veel nadruk gelegd op het asielbeleid. Er is een onderbuikgevoel dat immigranten komen profiteren van de verzorgingsstaat.

"Het asielbeleid van Verdonk had onder Paars niet gekund"

Links doet precies het tegenovergestelde door in te spelen op de emotie van mensen. Er wordt een appel gedaan op medemenselijkheid in plaats van op de ratio. Er wordt in het linkse kamp al evenmin nuchter gekeken naar deze kwestie als door rechts.

Het belangrijkste is het debat. Geert Wilders heeft een ander beeld van Nederland, van ethiek en van omgaan met mensen. Op dit moment hoor ik te weinig tegenstand van het intellectuele linkse kamp. Er wordt haast geen mening tegenover gesteld. Ze worden nagepraat. Er is geen serieus alternatief.

Is het niet pure winst dat er überhaupt wordt gepraat over de problematiek rondom de multiculturele samenleving? Dat is de laatste decennia nooit goed gebeurd omdat het politiek correcte klimaat dat niet toeliet.

Fortuyn doorbrak het bestaande discours. Maar hij heeft ook gezegd dat de islam een achterlijke cultuur is.

Daar valt toch iets voor te zeggen?

Ik vind van niet.

Maar in de islam wordt er anders gedacht over de gelijkwaardigheid van vrouwen en homo's.

Nu ga je essentialistisch denken. De hele islam, hoe zij daarmee omgaan, zij daar, hen, tegenover ons. Er zijn mensen daar die daar slecht mee om gaan. Dat kun je relateren aan de islam, maar andere factoren spelen ook een rol.

Natuurlijk is er binnen de islam een grote diversiteit aan opvattingen. Maar tegelijkertijd komt discriminatie van vrouwen en homo's in de islamitische gemeenschap meer voor.

Het is zeker een probleem. Maar dat is

wat anders dan te zeggen dat de islam een achterlijke cultuur is. Dan relateer je alles aan de islam en scheer je een hele bevolkingsgroep over één kam en je creëert een wij-zij gevoel waar de samenleving niet mee gediend is. Het gesprek is alleen maar geschreeuw geworden. Die debatten hebben ons niet verder geholpen.

Zijn jullie cultuurrelativistisch?

Ik vind dat als je naar de geschiedenis kijkt opvattingen over ethiek altijd heel belangrijk zijn geweest, maar ook dat opvattingen veranderen. Honderd jaar geleden dachten mensen heel anders over homoseksualiteit dan nu. Gezien het feit dat opvattingen veranderen maakt dat het heel moeilijk om te spreken over universele normen. Daaruit vloeit voort dat waarden relatief zijn. Je moet voorzichtig zijn met al te absolute claims over de moraal. Moraal is belangrijk, maar heeft altijd een voorlopig karakter. Daarom moet discussie over die waarden altijd mogelijk zijn. Ook de liberale waarden zijn voorlopig en onderwerp van discussie.

Is de Westerse cultuur dan gelijkwaardig aan de Islamitische cultuur?

Dat zijn te essentialistische begrippen. De Nederlandse cultuur bestaat helemaal niet. Er zijn allerlei subculturen met verschillende meningen en dat is altijd zo geweest. Wat zo gevaarlijk is, en dat zie je bij conservatieven veel, is dat er voortdurend over een Clash of Civilisations wordt gesproken. Er zijn zo veel interpretaties van een bepaald geloof. Mijn kernwaarde is dat niks vast staat en dat alles onzeker is. Dat er een mate van onzekerheid is over de wereld zelf. Er zijn geen universele waarden die zijn vastgelegd door de Westerse samenleving. Ik sta open voor andere culturen.

Je kunt toch beargumenteren dat een samenleving gebaseerd op de gelijkwaardigheid van alle mensen superieur is aan een samenleving waar discriminatie van minderheden vaker voor komt.

Dan ga je heel snel richting Verlichtingsfundamentalisme. Volgens mij is de Verlichting juist in de kern sceptisch en zelfkritisch. Ik ben tegen elke vorm van dogmatisme. Alles moet je in twijfel kunnen trekken. Dus je kunt nooit zeggen dat een cultuur achterlijk is omdat je nooit een absolute maatstaf hebt om dat te bewijzen.

Vakbond star in vergrijzingsvraagstuk

Door Anita Vink; portefeuillehouder sociale zekerheid

Nederland wordt oud. We krijgen al tientallen jaren steeds minder kinderen, en steeds meer grijs zal de Nederlandse straten bevolken, en steeds groter wordt de markt voor geraniums. Om de vergrijzing op te kunnen vangen en de AOW betaalbaar te houden is het noodzakelijk dat mensen langer doorwerken dan op dit moment het geval is. Dit standpunt wordt al lange tijd naar buiten gebracht door de Jonge Democraten en op het congres in april is dit dan ook beklonken in het politiek programma: de JD wil de AOW-leeftijd ophogen naar 69 jaar. Zo beperken we de AOW-druk enigszins, en dat maakt de grijze golf betaalbaar.

Het probleem is wel dat in sommige beroepen mensen sneller "opgebrand" zijn dan in andere beroepen. Een bouwvakker of piloot gaat er altijd vroeg uit, en hoe moet je die ook ooit langer laten doorwerken? De vraag is dan ook wat ervoor kan zorgen dat mensen ook daadwerkelijk langer door kunnen werken.

Als deze vraag niet serieus genomen wordt, en er alleen maar verwacht wordt dat mensen eenvoudigweg door blijven werken, zullen de stijgende kosten van de vergrijzing niet worden opgelost. Redelijkerwijs kan dan worden aangenomen dat er meer mensen arbeidsongeschikt zullen raken, met alle bijkomende kosten van dien. Mooi voorbeeld hiervan is een maatregel die minister Hoogervorst vorig najaar doorvoerde; medewerkers op de ambulance kregen pensioen op 55-jarige leeftijd, maar moeten inmiddels doorwerken tot 57,5. Een derde van deze medewerkers heeft echter al hartklachten voor het 55^e levensjaar is bereikt.

Over het bovenstaande thema is op 6 juni j.l. een discussieavond georganiseerd door de werkgroep sociale zekerheid. Gijs Wildeman, vice-voorzitter van de Hout- en Bouwbond CNV, was aanwezig zijn om zijn visie te geven en met ons in discussie te gaan.

Wildeman maakte in het begin van de avond meteen duidelijk waar hij stond: "40 jaar werken in een zwaar beroep is genoeg. Ook al is iemand op zijn 17^e begonnen met werken, na 40 jaar is het genoeg en dan moet er met pensioen gegaan kunnen worden. Als mensen lang hebben gestudeerd werken ze ook maar langer door." Die limiet aan veertig jaar werken wilde de vakbondsman klassiek oplossen: "We moeten gewoon collectief gaan sparen. Ieder werkend persoon spaart automa-

tisch (en dus verplicht) voor zijn eigen pensioen, dat bedrag kan overheidswege nog wat vergroot worden en dan leggen de mensen zelf genoeg geld opzij om na 40 jaar te stoppen met werken." Ook over andere oplossingen dan pensionering dacht Wildeman klassiek: "Als je er niet tegen kunt om veertig jaar in een vak te zitten dan moet je dat beroep maar niet willen uitoefenen. Ik zit ook niet bij de vakbond als ik een beetje stress krijg van een staking."

Tijdens zijn verhaal erkent hij enigszins de nadelige positie van jongeren tegenover de babyboomgeneratie wier pensioenen door jongeren grotendeels opgehoest moeten worden. "Maar door het vervoegd uittreden van babyboomers zullen meer jongeren aan het werk kunnen komen, waardoor de jeugdwerkloosheid zal zakken"

De vakbondsman gebruikte duidelijk zijn goed recht om voor alle aankomende problemen collectieve oplossingen aan te dragen. Maar hij verliest daarbij wel de vrijheid van mensen en het belang van een gezonde economie volledig uit het oog. Je kunt niet de vergrijzing opvangen door gewoon maar allemaal verplicht wat minder te gaan verdienen. De ondernemende bouwvakker of soldaat die ervoor kiest om langer dan veertig jaar werkzaam te zijn, bijvoorbeeld in meerdere beroepen, wordt in het vakbondsvoorstel hard afgestraft. Stel immers dat je ervoor kiest om niet met 55 jaar achter de geraniums te verdwijnen, maar in een ander beroep verder te gaan – dan heb je het pensioen al gespaard en kan je dat natuurlijk niet met terugwerkende kracht investeren in een huis, gezin of een leuke reis. Bovendien is het jaarlijks extra afkomen van een deel van het inkomen voor pensioenopbouw

vervelend voor de koopkracht van de werknemers.

Nadeel aan de houding van Wildeman was dat de discussie zich beperkte tot de vraag of mensen langer moeten doorwerken, terwijl de meeste wetenschappers inmiddels bij de stap zijn aanbeldand dat zij zich afvragen hoe mensen langer moeten doorwerken. Als grote groepen mensen aangeven in een bepaalde beroepstak niet tot 65 jaar door te kunnen gaan, dan moeten we die tekens serieus nemen en op zoek gaan naar een manier waarop deze mensen nog wel van nut kunnen zijn voor de arbeidsmarkt maar niet opgebrand raken. Deze discussie komt maar moeilijk op gang zolang de werknemersvertegenwoordiging blijft betwisten dat een sterke vergrijzing leidt tot langer doorwerken.

Het verwijt dat de oudere generaties vaak maken is dat wij, jongeren, geen oog hebben voor hun lange, zware loopbaan. Dat verwijt is onterecht. Het is duidelijk dat je in sommige beroepen gewoon niet door kunt gaan totdat je 67 bent. Dat kan niet, geestelijk en fysiek is een mens dan totaal opgebrand. Dit leidt dus alleen maar tot een grote uitstroom naar de WAO (of vanaf 1 januari 2006 de 'Wet werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen' WIA). Wat ook duidelijk is, en waar de oudere generaties en de vakbonden aan voorbij gaan, is dat het financieel niet op te brengen is om mensen nog langer vervoegd uit te laten stromen. We moeten met zijn allen werken aan een systeem waarin het voor iedereen aantrekkelijk en leuk is om door te werken zodat de pensioenspremies niet de pan uit zullen rijzen. De overheid kan eraan denken om omscholing aantrekkelijk te maken zodat mensen op latere leeftijd nog kunnen kiezen voor een "tweede carrière".

Een andere mogelijkheid is dat de overheid het werken na je 65e of je 67e aantrekkelijker maakt door middel van belastingkortingen. Mensen hebben dan een duidelijke stimulans om door te werken en die stimulans is nodig om ook voor de toekomstige generaties de pensioenpremies betaalbaar te houden en ervoor te zorgen dat zij op hun 67^e ook met pensioen kunnen gaan!

Het lid: Lotte van 't End

Door Charlotte Meindersma

Het was een mooie dag in mei. Vele JD'ers schaarden zich weer om de grote vierkante tafel in the Florin, Utrecht, voor een leuke discussie onder het genot van een drankje.

Er moest echter ook werk verricht worden. Leuk werk, want we mochten nieuw lid Lotte van 't End interviewen. Ze is 18 jaar en heeft inmiddels haar VWO examen achter de rug. We zagen Lotte op het introweekend. Ze viel op door haar felle inzet bij een debat over... schapen. Wij wilden dus wel eens weten wat zij nou bij de JD moest.

Ze werd lid omdat ze de 'puntjes van D66 wel leuk' vond. Als je dan toch langs een standje van de JD loopt kun je natuurlijk net zo goed meteen een lidmaatschapformulier invullen. Het introweekend was haar eerste JD activiteit.

"Ik ging er heen met de gedachte: 'ik kan altijd nog naar huis als het niet leuk is'. Ik kwam thuis, zonder stem en hartstikke moe. Eerst was ik bang dat ik daar met tien mensen zou zitten en echt zou denken 'wat doe ik hier', maar het was heel erg leuk."

Tijdens het introweekend volgde ze workshops, deed ze mee aan de debat-spelletjes en vierde ze 's avonds feest. Heeft ze nou ook wat geleerd over de JD? "Ik heb niet zo heel veel geleerd over de JD of wat je er kunt doen, maar het proefcongres was wel erg leuk. Al die officiële termen. Anders zou je tijdens het congres krijgen: 'Wie onthoudt zich van stemming?' 'Ehh, ik?' Tijdens het congres heb ik wel veel meer geleerd over wat de CPZ is en wat de INCO doet."

Ze vraagt zich wel af wat ze nou moest met de discussie tijdens het congres tussen Van Agt en Terlouw. "Het was een beetje suffig. Ze waren het steeds met elkaar eens en ik ook met hen." Het congresfeest op zaterdag vond ze erg leuk, dus heel erg fit was ze op zondag niet meer, maar toch vond ze deze dag een stuk interessanter.

Wat zou ze nu bij de JD willen doen nu ze het introweekend en het congres heeft meegemaakt en de JD wat beter kent?

"Ik ben nog niet zo heel lang lid, dus een heel goed beeld van de JD heb ik nog niet. Wel vind ik het tot nu toe heel erg leuk. Vooral de INCO en de grondwetcampagne. Ik zou wel mee willen werken aan de campagne, maar ik zit ook een beetje met mijn aankomende examens." (die ze intussen heeft gehaald; gefeliciteerd! – Red.) Toch is ze nog mee geweest naar Venlo en Heerlen. Jammer genoeg heeft het niet mogen baten voor de uitslag, maar het campagnevoeren vond ze erg leuk. De JD is de laatste tijd vaak te zien in de media. We vallen op, starten een sticker-offensief en lijken soms wel erg op te vallen. "Er is een verschil tussen opvallen en mediageil zijn. Je hoeft ook niet over alles je mening te geven. Politiek is saai. Dat mag je best eens opleuken door in een struisvogelpak rond te lopen." Lotte blijkt een erg duidelijke mening te hebben. Klaar om

actief te worden binnen de JD dus? "Ik zou wel wat willen doen binnen de JD. Ergens een bestuur in of bij CPZ of INCO. Ik houd van discussiëren over iets dat inhoud heeft. Ik wil graag mijn mening kwijt en deze overdragen op anderen. Andere mensen motiveren en aanzetten tot iets. Bijvoorbeeld dat plan van Ton, dat onderwijsplan vond ik echt helemaal geweldig. Ik zou willen dat ik zelf met zoiets zou komen."

Toch blijft het internationale haar trekken. Ze wil graag naar het buitenland en daar dan voor de overheid werken. "Ik vind politiek veel interessanter dan bedrijven. Het moet wel inhoud hebben." Ze ziet zichzelf wel als ambassadeur ergens in een leuk land. Of ze een politieke carrière ambieert? "Ja." Had je dan geen andere partij moeten kiezen? "Nee. Bij andere partijen voel ik me niet thuis. De VVD vind ik te rechts en de PvdA vind ik te links. Ik ben zelfs nog niet eens lid van D66, alleen nog maar van de JD. Ik wil gewoon graag iets met politiek, werken bij de overheid of zo. Het wordt echt wel D66."

INCO Inspecteert Ierland

Door Lise Lotte Kerkhof en Reinout de Vries

Noord-Ierland is al jaren, letterlijk en figuurlijk, ingeklemd tussen het katholieke Ierland en het protestantse Groot-Brittannië. Regelmatig heeft dat in het verleden geleid tot gewelddadige confrontaties, tussen de protestantse Unionisten en de katholieke Nationalisten. Inmiddels is de rook opgetrokken, maar in de politiek verandert er niet veel. Het zal nog wel even duren, voordat de partijen tot een duurzame oplossing komen. Veertien Jonge Democraten, een Deen en een Engelsman bezochten op uitnodiging van onze Ierse zusterorganisatie, de Progressive Democrats, het Ierse eiland.

In Dublin worden we opgewacht door Iain Gill, de nationale jongerenvertegenwoordiger van de Progressive Democrats. Deze partij valt goed te vergelijken met D66 en de JD heeft goede contacten met de YPD, de Young Progressive Democrats.

Na een eerste avondje aan de bar, in de vele pubs die Dublin kent, begonnen we zaterdag vroeg met een bijeenkomst in het hoofdkantoor van de Progressive Democrats. Een partij, die het liefste geen oppositiepartij wil zijn, maar concrete hervormingen wil doorvoeren. Zij zijn in 1985 dan ook opgericht om de zittende regering, met vergaande hervormingen, omver te duwen. De hervormingen waren deels op ethische zaken gericht, zoals het recht om te scheiden en de rechten voor homoseksuelen. Daarnaast hadden ze sterke liberale hervormingsplannen zoals het reformaten van het belastingstelsel en het starten met privatiseren. Een nieuwe republiek met een verbeterde constitutie was in '88 het plan.

Met deze pragmatische aanpak en pro Europese houding verschillen de Progressive Democrats sterk van de heersende politieke mores in Ierland, die wegens het gedeeltelijke districtenstel-

sel nog altijd sterk op de band tussen volksvertegenwoordiger en district georiënteerd is, en nationaal weinig weg heeft van ons Nederlandse poldermodel. Het is bijvoorbeeld goed gebruik om als parlementariër bij huwelijken of andere sociale gelegenheden van zijn kiezers aanwezig te zijn. De Progressive Democrats vinden dan ook vooral steun in de verstedelijkte delen van het land en rond de universiteiten, zoals bijvoorbeeld in Cork en Galway.

Ook binnen de jongerenorganisatie, opgedeeld in redelijk autonome regio's, is consensus over nationale afspraken niet al te gemakkelijk, aldus Iain Gill. De verschillen binnen het land en de regio's zijn enorm en het creëren van een grote achterban voor de Progressive Democrats, is hierdoor zeer lastig. Veel van hun hervormingen hebben zij wel door weten te voeren, zoals het recht om te scheiden als je bent getrouwd (nieuwe wet sinds vijf jaar). Ondanks goede resultaten, zoals zeer recent het doorvoeren van een sterk minimumloon, hebben zij de laatste jaren veel zetels verloren.

Na anderhalve dag in Dublin, reisden we af naar Belfast, waar de JD verbon-

den is aan de Youth Alliance. De Youth Alliance is op zijn beurt weer verbonden is aan de Alliance Party. Dit is de enige politieke partij in Ierland die zich niet katholiek of protestant noemt, en dus de enige die relatief blanco in het debat hieromtrent staat. Voorafgaand aan het bezoek aan de Youth Alliance hebben we zelf een kijkje kunnen nemen in de bekende wijk South-Belfast, die nog steeds duidelijke kenmerken heeft van de strijd die daar gevoerd is.

De bevolking van Noord-Ierland bestaat voor ongeveer tweederde uit protestanten, en voor bijna eenderde uit katholieken. Dit betekent dat de katholieke partijen nooit een meerderheid in het parlement zullen krijgen, en dat ook radicale katholieken niet snel een gedeelte van wat ze willen, zullen bereiken.

Het lastigste punt is natuurlijk dat de Unionisten willen dat Noord-Ierland bij het Verenigd Koninkrijk blijft horen en dat de katholieken maar wat graag zouden zien dat hun land zich aansloot bij de rest van het Ierse eiland, en dus bij Ierland gaat horen. Na veel geweld omtrent deze "politieke" kwestie kwam het parlement, Northern Ireland Assembly, op 10 april 1998 tot een overeenkomst. Dit wordt de "Belfast Agreement" ofwel de "Good Friday Agreement" genoemd. Hierbij werden er concessies gedaan in de richting van de Unionisten, meer ruimte en waardering voor hun gedachtegoed, en in de richting van de Nationalisten werd de toegang tot de politiek geopend, na sterke beloftes van het ontmantelen van de IRA.

In die tussentijd tot nieuwe verkiezingen is er een schaduwregering geweest. Na jaren van indirect geregeerd worden vanuit Engeland, kon Noord-

Voorzittershamer

Door Jan Paternotte

DANKJEWEL JAN-PETER, PIET-HEIN en LAURENS-JAN!

Ik heb het nooit echt gehad op dubbele namen, maar nu is het voor mij helemaal over...

Dankjewel Jan-Peter, Piet-Hein en Laurens-Jan! De campagnestrategie van de Nederlandse regering heeft Nederland op zeer effectieve wijze afgehouden van steun aan zo'n mooie ontwikkeling als een Europese grondwet zou zijn geweest. "Samen met andere Europese landen staan we sterk!" was het motto van de JD, waarmee we bijna drie weken lang door Nederland zijn getoerd. Samenwerking is positief, en Nederland wordt daar alleen maar beter van. Deze boodschap sloeg aan, wist mensen te overtuigen en werd ondersteund door onze campagnearavan, die als klap op de vuurpijl ook nog eens het heerlijke campinggevoel wist op te wekken!

Helaas werd het zo sterke JA-kamp, bestaande uit een grote meerderheid van het parlement en ondersteund door de Jonge Democraten uiteindelijk zo sterk als haar zwakste schakel: Balkenende cum suis. De ministers kozen voor een middeleeuwse 'hel&verdoemenis' boodschap die vanaf de kansel mensen moest overtuigen om de juiste weg te kiezen. Jan-Peter voorspelde een holocaust, Piet-Hein's prognose betraf een derde wereldoorlog en Laurens-Jan deed nog een schepje bovenop dit bijbelse tafereel door abrupte duisternis aan te kondigen ('het licht gaat uit'), du moment dat Nederland 'NEE' zou hebben gezegd.

Waarschijnlijk stapte in hun hoofden de Nederlandse 'burger' (een woord dat we overigens echt naar de McDonalds moeten verbannen) direct in de dichtstbijzijnde auto met vierwielaandrijving om met bij voorkeur zes maal de toegestane maximumsnelheid richting stembureau te crossen en daar gepassioneerd 'VOOR, VOOR, VOOR' te roepen alvorens het knopje 'voor' haast door de stemmachine heen te drukken – bang als de burger is voor Jan-Peters' holocaust, Piet-Hein's oorlog en Laurens-Jan's duisternis. VVD-leider Jozias van Aartsen heeft het ons in het lijsttrekkersdebat al prachtig uitgelegd: de communisten en de fascisten hebben bij het referendum in Frankrijk gewonnen – en die willen natuurlijk ook het liefst oorlog&honger respectievelijk holocaust. Het complot is heel eenvoudig: hoe anders kan hun staatsgreep beter voorbereid worden dan door een 'NEE' tegen de Europese grondwet? Communisten en fascisten gebruiken de aversie tegen de grondwet als een springplank naar de macht: In feite verwachtte ik na de uitslag niet anders dan dat Nederland in een burgeroorlog zou vervallen, waarbij warlords Harry van Bommel in zijn bolderwagen en Geert Wilders in een touringcar door hongerend en verduisterd Nederland zouden trekken in hun strijd om het keizerschap.

Laat ik een voorstel doen: over vier jaar houden we een referendum over de Europese grondwet, en dan voeren we de campagne met mensen die goed uit kunnen leggen waarom verdere Europese samenwerking nodig is om milieuproblemen aan te pakken, terrorisme en internationale criminaliteit te bestrijden en een sterk blok te vormen in de wereld. Campagneleider Atzo Nicolai (die in Rotterdam ging flyeren na sluitingstijd van alle winkels), Minister van oorlog Henk Kamp (die bij een tegenstem 'honger' aankondigde) en zeker Jan-Peter, Piet-Hein en Laurens-Jan hebben we daarbij in ieder geval niet nodig!

Vervolg van pagina 14

Ierland nu eindelijk weer een start maken om zichzelf te regeren. Dit liep echter niet zoals gepland en na op 26 november voor de tweede keer verkiezingen te hebben gehouden, is de Northern Assembly tot op heden geschorst en wordt er weer vanuit Engeland geregeerd.

Tijdens ons bezoek aan het Northern Assembly, het parlamentsgebouw van Noord-Ierland, werden dan ook – naast de vele verduidelijkingsvragen – suggesties aangedragen tot mogelijkheden voor oplossingen voor het vraagstuk. Zoals autonoom bestuur voor Noord-Ierland met hierbij zakelijke overeenkomsten met Engeland en Ierland. Dit was echter geen optie; op economisch

gebied is Noord-Ierland namelijk bijna volledig afhankelijk van Engeland. Ook zal Engeland zijn positie daar niet snel willen opgeven. De kwestie werd voor ons steeds ingewikkelder en tijdens de gesprekken met Noord-Ierse politici werd wel duidelijk hoe essentieel en gevoelig de punten zijn voor de mensen, en dus ook voor de politici daar.

De Alliance Party is de enige onafhankelijke partij in het Noord-Ierse parlement en het lijkt er op dat ze dat toch nodig hebben, om uit deze impasse te komen.

De Alliance Party is echter maar klein, en dat zal niet snel veranderen. Iedere inwoner van Noord-Ierland is óf protes-

tant óf katholiek, en in beide gevallen zit dat diep geworteld. Op een onafhankelijke partij stemmen in die tweestrijd is voor de meeste mensen 'not done'.

Het was voor ons in ieder geval zeer bijzonder om de politieke situatie mee te maken en informatie uit te wisselen. Ook was de reis zeer goed georganiseerd en hebben we heel wat "politieke handen" mogen schudden. In oktober, waaronder tijdens ons congres, zal er een delegatie van de jongeren partij van de Progressive Democrats, nu hierheen komen. Ook Iain Gill, de nationale jongerenvertegenwoordiger, zal hier bij zijn.

23-25 september

Professionele trainingen...

Jonge Democraten Introductie-weekend

Haute Cuisine...

Uitdagende workshops...

...en zo'n 60 zeer diverse mensen, met één ding gemeen: zucht naar kennis en plezier!

De manier om kennis te maken met de JD. Ben je pas lid, of dank je er over lid te worden? Kom dan ook!
Oefen in debatten, voer discussies, ondervraag een kamerlid, leer, geniet, feest!
Kortom: beleef het beste weekend van de JD!

De **Jonge Democraten** (of kortweg **JD**) is een politieke jongerenorganisatie die zich verbonden voelt met D66. De JD is vrijzinnig democratisch. Dat is niet zo moeilijk als het misschien klinkt. **Vrijzinnig** houdt in dat de JD zich niet vastpint op een bepaalde ideologie. Problemen moeten juist op een doelgerichte manier met een vrije houding worden aangepakt. Die vrijzinnigheid zie je ook terug onder onze leden. Er is geen standaard JD'er en daar zijn we trots op! Met **Democratisch** wordt bedoeld dat wij vinden dat hoewel niet iedereen gelijk is, iedereen wel gelijkwaardig is. En dat iedereen dus evenveel te zeggen moet hebben over onze maatschappij.

Ja, hier ben ik het mee eens!

- Ik vraag een informatiepakket aan
- Ik word lid voor maar € 5,- voor dit jaar (bijkomend € 17,50)
- Ik meld me meteen aan voor het introweekend

Naam: .....

Adres: .....

E-mail: .....

Meer informatie? Klik dan op www.jongedemocraten.nl. Je kan je ook via je lokale afdeling laten horen.

Wil ik geen Boatrix?
Zelf (post)brief kiezen!

www.jongedemocraten.nl

Postbus 660
2501 CR Den Haag

BOERENLOO

DEMO

HERFST
2005

Jonge
Democraten

DEMO TOEKOMST-SPECIAL
Met veel opinies over het nu al beruchte Dittrich-pamflet, een interview met D66-voorzitter Frank Dales, en vooruit, ook nog enkele andere zaken.

Redactioneel

Door Gijs ter Haar

Dit is hem dan. Het themanummer over de toekomst van D66. "Waarheen leidt de weg, die wij moeten gaan?" Was het maar zo eenvoudig. We weten niet eens welke weg, laat staan waar die toe leidt. Is D66 het spoor dan bijster? Dat ook weer niet, ik geloof niet dat er binnen D66 überhaupt veel mensen weg waren van een *one best way*. Toch wijst de gevoelde noodzaak tot bezinning erop dat men niet meer helemaal weet wat D66 eigenlijk is. Ik moet eerlijk zeggen dat ik dat ook niet precies weet, maar ik voel me er wel thuis. Misschien is dat het probleem ook wel; dat we de kiezer niet duidelijk kunnen maken wat de *big picture* is, dat ze niet weten wat ze nu eigenlijk aan D66 hebben.

Eens was dat te vatten in het woord 'vernieuwing' en hoewel dat nog steeds de lading voor een groot deel dekt, is door er decennia mee te smijten de term paradoxaal genoeg oubollig geworden. Ik krijg het gevoel dat mensen weer grote verhalen willen horen, willen weten waarheen de weg leidt die D66 heet. Maar vele wegen leiden naar Rome en de kracht van D66 is dat ze geen van die wegen categorisch afwijst en zelfs buiten de gangbare paden durft te gaan. Maar ja, waarheen? Laat je inspireren door dit themanummer. Een eenduidig antwoord is er niet en komt er misschien wel nooit helemaal, maar er wordt in ieder geval flink aan de weg getimmerd.

Gijs ter Haar,
Hoofdredacteur

Colofon

21^e Jaargang – nummer 4
herfst 2005

DEMO is een uitgave van de *Jonge Democraten*, onafhankelijke politieke jongerenorganisatie sinds 1984.

Oplage: 2000 exemplaren

DEMO redactie:

Gijs ter Haar, Charlotte Meindersma,
Fleur de Groot, Hugo van Haastert,
Lourens Dinger, Michiel Kellner en
Rukiye Kaya

demo@jongedemocraten.nl

Deadline DEMO 5:

1 november 2005

Bijdrages in deze DEMO van:

Het Landelijk Bestuur, Anita Vink,
Bram Fokke, Frédérique Petit, Rosa
van der Tas, Tomas de Jager, Ton
Monasso

Foto voorpagina:

© Sander Spierenburg

Landelijk Bestuur JD

Postbus 660, 2501 CR Den Haag
fax: 070 – 364 19 17
info@jongedemocraten.nl
www.jongedemocraten.nl

Drukkerij Uleman

Goudstraat 6, 2718 RC Zoetermeer
tel: 079 – 361 40 26
info@drukkerijuleman.nl
www.drukkerijuleman.nl

Mama

Door Charlotte Meindersma

Als kind denk je vaak dat jouw ouders de allerbeste zijn. Dat je in geen betere familie op had kunnen groeien. Pappa is de sterkste van allemaal en als er problemen zijn heeft mamma altijd een oplossing. Ben je eenmaal puber, dan merk je dat de wereld niet zo ideaal is en dat mamma helemaal niet altijd een oplossing voor een probleem heeft. Je gaat zelfs tegen haar in, denkt het beter te weten. Ergens wil je allebei hetzelfde maar op een andere manier. Luxeproblemen. Jullie hadden wel eens meningsverschillen, maar legden het altijd weer bij. Mamma had het ook veel te druk met haar carrière. Je moeder was 18 toen ze jou kreeg. Een prachtig kind, geboren in Amsterdam. Al moest ze er even aan wennen, uiteindelijk was ze wel blij met je. Een schattig klein kindje dat kon schreeuwen en huilen, maar nog jong en makkelijk troostbaar was. Mamma was de wereld! Je werd ouder, wijzer en je merkte dat mamma niet feilloos was. Mamma kreeg een mooie carrière, maar perfect vond je hem nog niet. De

tijd, collega's en klanten veranderden. Je gaf haar wel eens adviezen. Soms nam ze die over of gebruikte ze die als inspiratiebron, maar vaker nog sloeg ze die in de wind. Jij werd ouder en met mamma ging het snel bergafwaarts. Hoe je haar ook probeerde te helpen, het mocht niet baten. Je was nu ruim 21 jaar oud en mamma holde snel achteruit. Haar functioneringsgesprek kwam dichterbij. Ter voorbereiding zette ze wat op papier. Dat zou vast van pas komen dacht je. Maar je keek ernaar en alles was wazig, onduidelijk. Er zou een hoop aan veranderd mogen worden. Je besloot haar baan eens goed onder de loep te nemen. Hoe stond het met haar collega's en klanten? De klanten leken mamma langzaam maar zeker de rug toe te keren. Dat directieoverleg elke week kon ze nu wel vergeten. Je probeerde haar tips te geven, te helpen. Te vertellen wat ze moest doen. Je werd angstig en kreeg visioenen. De carrière van je moeder, de persoon die jou altijd gesteund heeft, die jouw school- en

studietijd altijd zo aangenaam mogelijk probeerde te maken, haar baan staat nu op het spel. Wat nou als zij haar baan verliest? Hoe moet het dan verder met je studie? Zul je dan in de meest vervuilende auto moeten gaan rijden en geen groene energie meer kunnen gebruiken. Als je in een coma raakt en je daar nooit meer uit zal kunnen komen, zul je zo dan door moeten leven tot je een natuurlijke dood sterft? Je ziet het al voor je: een werkloze moeder. Iemand met bomen in de achtertuin, directrice van een school, met heel veel vrienden. Je houdt van je moeder. Misschien ben je het niet altijd met haar eens, geef je haar ongevroegde adviezen, maar nooit, nooit wil je haar kwijt. Zij die zo goed voor je zorgde, die je persoonlijkheid, een eigen mening en educatie gaf. Hoe hard je soms ook geroepen hebt dat je een andere moeder wilt. Deze mamma, ook al wordt ze misschien werkloos, zal altijd jouw allerliefste en allerbeste mamma van de hele wereld zijn.

Jonge DemoKroaten

EU op de Eilanden en Debatteren in Dubrovnik

Door Rosa van der Tas en Ton Monasso

Afgelopen zomer zijn vier Jonge Democraten (Jan Wouter Langenberg, Jeroen Mimpfen, Ton Monasso en Rosa van der Tas) op vakantie geweest in Kroatië. Zij hebben daar deelgenomen aan de Lymec Summer School op Hvar en aan een internationaal debattoernooi in Dubrovnik.

Half juli hebben we de auto gepakt en zijn we Europa door gaan reizen. Na langs geweest te zijn bij een JD'er, Adriaan Bayer, die bij zijn ouders in Oostenrijk verbleef, zijn we doorgereisd naar Kroatië voor de Lymec Summer School. Deze summer school is vergelijkbaar met een Lymec-seminar, waar deelnemers van verschillende liberale jongeren organisaties uit heel Europa samenkomen. Het grote verschil met een seminar is dat de summer school plaatsvindt op een zeer zomerse vakantiebestemming. In dit geval was dat het prachtige eiland Hvar.

De summer school was gewijd aan de mogelijke toetreding van Kroatië en andere Zuid-Oost-Europese landen tot de Europese Unie. We hebben gediscussieerd over de ontwikkeling van de Balkanlanden met betrekking tot hun lidmaatschap van de Europese Unie, de onderhandelingsprocedures en de gevolgen van een EU-lidmaatschap voor die landen. Zowel de technische, politieke als emotionele aspecten van het proces zijn naar voren gekomen.

Wat ons is opgevallen is dat de Europese Unie momenteel erg veel invloed heeft in de Balkanlanden. Het gaat hierbij in de eerste plaats om regelgeving die door landen moet worden doorgevoerd in de aanloop naar eventuele toetreding, bijvoorbeeld om een onafhankelijke rechterlijke macht te waarborgen. Ook is er een indirecte invloed op de prioriteiten die politici

stellen, om in de smaak te vallen bij de huidige EU-lidstaten. Problemen die door de Europese Unie niet als belangrijk worden gezien voor de toetreding worden ook in de binnenlandse politiek naar achteren geschoven. Verder zijn er allerlei ontwikkelingsfondsen beschikbaar gesteld, die de aansluiting van vooral de economieën op die van de EU-lidstaten moeten bespoedigen. Het is duidelijk dat de Europese Unie over behoorlijk veel *soft power* in dit gebied beschikt.

Verder is het opvallend dat er weinig aandacht wordt besteed aan het creëren van een breed draagvlak onder de bevolking. Het lijkt erop dat de discussie ook in de Balkanlanden alleen onder de elite wordt gevoerd. Hier moeten we niet te lichtvoetig mee omgaan. Binnen de Europese Unie vergeten we namelijk nog wel eens dat eurosceptici zich niet alleen in de huidige lidstaten bevinden, maar ook in de kandidaatlidstaten. Deze landen moeten namelijk een hoop regelgeving doorvoeren waar niet iedereen even blij mee is.

Toch was de overheersende mening aan het eind van de week dat de uitbreiding van de EU richting Zuid-Oost-Europa kansrijk is. Zoals vele toeristen dit jaar hebben kunnen zien heeft Kroatië zich economisch al ongelooflijk ontwikkeld. Ook met het doorvoeren van Europese regelgeving is men al vrij ver.

Maar dit is nog niet voldoende. Voor de Balkanlanden komen er namelijk, bovenop de eisen waaraan alle potentiële lidstaten moeten voldoen, twee extra eisen bij. Zij moeten regionaal samenwerken, en meewerken met het Internationaal strafhof in Den Haag.

Voor Kroatië speelt deze laatste eis een belangrijke rol. Het obstakel voor Kroatië is de zaak Gotovina. Generaal Gotovina wordt verdacht van de moord op 150 etnische Serven en het verdrijven van nog eens 150.000 anderen tijdens het offensief van 1995 tegen de Servische troepen. Hij is momenteel op vrije voeten, maar volgens rapporten van de Europese Unie is hij binnen het bereik van de Kroatische autoriteiten en is het hun taak om hem uit te leveren aan het Joegoslavië-tribunaal. Tijdens een van de lezingen werd de suggestie geopperd dat de veiligheidsdienst nog

© Jan Wouter Langenberg

steeds corrupt is en dat zij Gotovina helpen met onderduiken. Of dit waar is, is voor ons moeilijk te beoordelen.

Van de Balkanlanden is Kroatië het EU-lidmaatschap het verst genaderd. Door sommigen wordt zelfs gehoopt op lidmaatschap in 2009. Ook Servië-Montenegro is al goed op weg met het integreren van de Europese wetgeving. In Bosnië, Albanië en Macedonië daarentegen moet nog veel gebeuren. Het gaat in dit geval niet alleen om de implementatie van Europese wetgeving, maar ook om corruptie, samenwerking binnen de regio, het integreren van de verschillende bevolkingsgroepen binnen de staat en het versterken van het bestuur.

Na de summer school zijn we naar Dubrovnik gegaan om deel te nemen aan een internationaal debattoernooi. Daarbij werd gewerkt volgens de regels van British Parliamentary Debating. Dit type debat is sterk gestructureerd, de debaters hebben spreekbeurten van zeven minuten en de mogelijkheid tot interrumpen. Deze vorm van debatteren is erg aantrekkelijk voor de wat geavanceerde debaters. Voor Jeroen Mimpfen en Jan Wouter Langenberg verliep het toernooi vrij succesvol waardoor zij de finale hebben bereikt. Met de ervaringen die we in Dubrovnik hebben opgedaan zullen we een cursus ontwikkelen voor JD-leden.

Om te ontspannen van al het interessants dat we hebben geleerd en het leuks dat we hebben meegemaakt zijn we als afsluiting nog een paar dagen naar Zagreb en Wenen gegaan.

Ook geïnteresseerd in internationale aangelegenheden? Neem dan contact op met de Internationale Commissie (INCO) van de Jonge Democraten via bestuur.inco@jongedemocraten.nl en vind uit wat jij allemaal kan doen

© Jan Wouter Langenberg

Pedofilie en polygamie op de Veluwe Ontgroening van de sociaal-liberale jeugd op het Introweekend

Door Hugo van Haastert

In een afgelegen gebied, ver van de beschaafde wereld, treffen oude en nieuwe JD'ers elkaar voor een eigenaardig ritueel. De Veluwe is voor de progressieve liberaal geen natuurlijke omgeving, gezien het volledige gebrek aan primaire levensbehoeften als beton en luchtvervuiling. Desalniettemin is het deze omgeving die de nieuwste JD'ers een kijkje biedt in de keuken en traditioneel is het introweekend een prachtig excuus voor de oude garde om gezellig elkaar bij te babbelen over de stand van zaken binnen de JD.

De vrijdagavond begon met het formatiespel waarbij onder andere de gereformeerden, de groenen en de socialistische elkaar beconcurrerden voor de gratie van de jury. Michiel 'Waarvandaan?' Uitdehaag, Jan Wouter 'JW' Langenberg en Anke 'Piep' Peters vormden de deskundige – en openlijk corrupte – jury. De discussie ging al snel over verhoging van de AOW leeftijd, verbieden van religieuze symbolen en wat niet meer. Toen de zetels werden verdeeld bleek dat de jury de machtsbalans redelijk had verdeeld. Er zouden drie partijen nodig zijn voor een coalitie in welke constellatie dan ook. Uiteindelijk wilde de twee christelijke fracties en de rood-groene fracties beiden met de sociaal-liberalen, waardoor de laatste fractie in het centrum van de macht was komen te staan. Toen zij uiteindelijk hadden besloten om linksom te gaan mochten de drie fracties met de Koningin poseren voor de bordesfoto. Na het formatiespel was er, onder het genot van een drankje, de gelegenheid om elkaar wat beter te leren kennen.

Zaterdag was de dag van de workshops. Er kon kennis worden gemaakt met de werkgroepen Ontwikkelings-samenwerking en Sociale Zekerheid, Bram 'Koning Groen' Fokke gaf geheel in stijl gekleed een workshop milieu, er werden debattrainingen gegeven en leden konden hun ei kwijt over de Toekomst van D66. De laatste workshop werd gegeven als onderdeel van

de ToekomstTour die alle JD leden in staat wil stellen mee te denken over de nieuwe koers van moederpartij D66.

Ouderenbonden

De workshop over sociale zekerheid ging over de rol van de vakbonden en in hoeverre zij nog de werknemers vertegenwoordigen. Alf Smolders wees op het vergrijsde ledenbestand van de vakbonden en op de inzet van de bonden om vooral pensioenen te beschermen tegen de maatregelen van het kabinet. Het feit dat het behouden van pensioenen op de lange termijn slecht uitpakt voor toekomstige generaties toonde volgens Alf aan dat de bonden puur inzetten op het smalle belang van de ouderen. Joost Mengerink bepleitte vervolgens meer keuzevrijheid voor werknemers om hun eigen pensioenen te sparen of te beleggen. De huidige collectieve arrangementen moesten daarom ook op de helling van Joost. Mensen waren volgens hem prima in staat om zelf te bepalen welke risico's zij willen afdekken, zonder tussenkomst van vakbondslieden die werknemers dat voorschrijven.

Hier werd tegenin gebracht dat veel mensen niet zitten te wachten op meer zeggenschap over pensioenen en dat ze willen zien dat er zekerheden worden geboden. Daar zouden mensen dan graag hogere belastingen voor over hebben. De collectieve arrangementen zijn dan geen betutteling, maar een uitbesteding van taken aan

de overheid door mensen die al genoeg aan hun hoofd hebben. De discussie zal een vervolg krijgen op het landelijk congres als de werkgroep sociale zekerheid haar nieuwe hoofdstuk presenteert.

Voorproefje op de ToekomstTour

De Toekomst van D66 werd bediscussieerd aan de hand van twee korte sessies: de Sterkte-Zwakke analyse en de zoektocht naar de Ideale Leider. Tijdens de eerste sessie gaf de groep van voornamelijk nieuwe JD'ers aan de pragmatische middenpositie van D66 als sterkte te zien. Een duidelijke zwakte vonden ze de kroonjuwelen en de onduidelijkheid c.q. slapheid van D66. Ook werd er gekeken naar externe kansen en bedreigingen. De grote achterban onder jongeren werd gezien als grootste kans voor D66 om op te incasseren. De strijd om het politiek midden en het gebrek aan een sterke leider waren volgens de nieuwe leden bedreigingen voor D66.

De Ideale Leider sessie vroeg aan de deelnemers om een bekend persoon te presenteren als beste lijsttrekker voor D66. Het was een bont gezelschap van Sinterklaas en Mandela tot Wilders en Hilary Clinton. Ook president Bush was

aanwezig als kandidaat lijsttrekker, maar hij maakte zichzelf kansloos door met zijn oorlog tegen het terrorisme te schermen. Zijn voornemens om de as van het kwaad onschadelijk te maken vielen niet in goede aarde. Hilary wist zich daarentegen als enige vrouw goed neer te zetten als charismatisch en aansprekend alternatief voor Boris Dittrich. Bij de uiteindelijke stemming kregen Hilary en Mandela de meeste stemmen. Boris Dittrich, die ook aanwezig was om zijn positie te verdedigen, wist geen enkele stem binnen te halen. Een pijnlijk signaal aan de huidige fractievoorzitter van D66. De aanwezigen stelden vast dat de ideale leider charismatisch, duidelijk en betrouwbaar moet zijn. Ook strategisch inzicht en visie werden belangrijk geacht en volgens velen speelt ook het geslacht een belangrijke rol.

Haags bezoek

Later op de middag kwam Tweede Kamerlid Bert Bakker langs om zijn werk in de D66 fractie toe te lichten. Michiel Kellner vroeg hem om het mediabeleid toe te lichten. Bakker had daar wel wat tijd voor nodig, want de beeldvorming was natuurlijk dramatisch. Er bestonden vele misverstanden over hoe bijvoorbeeld de opheffing van

de NPS was afgesproken en dat wilde hij graag uitleggen. Bert Bakker vertelde tevens dat een drietal mensen door middel van een samenlevingscontract baanbrekend bezig is om polygamie mogelijk te maken en dat dit een ontwikkeling was om te blijven volgen.

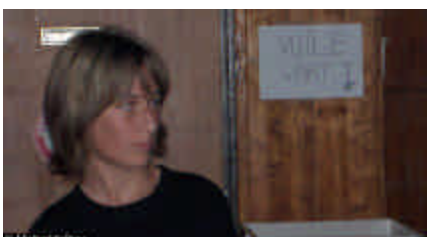
Ton Monasso, portefeuillehouder Onderwijs, merkte op dat de kabinetsplannen buitengewoon positief uitpakken voor mensen met kinderen. Het gezin is traditioneel een CDA stokpaardje en Ton vroeg zich af hoe dit zat. Bert Bakker kon Ton geruststellen dat voorstellen van D66, zoals de extra gelden voor kinderopvang en het afschaffen van schoolgeld voor minderjarigen, niets van doen hadden met de christelijke voorliefde voor het bevorderen van voortplanting door belastingmaatregelen. Tenslotte verdedigde Bert Bakker de inkomenseffecten van de nieuwe Miljoenennota. In de nieuwe Rijksbegroting gaan de hogere inkomens er fors op vooruit terwijl minima er amper iets bij krijgen aan koopkracht. Volgens Bakker had dit alles te maken met de introductie van het nieuwe zorgstelsel die het verschil tussen particulier en ziekenfonds opheft. Het was echter een bewuste keuze om de inkomenseffecten niet via de belastingen te compenseren.

Talpa's Jongste

Op de zaterdagavond was het grote debat tussen drie teams. Met name de stelling dat pedofilie moest worden gelegaliseerd werd prachtig kracht bijgezet door het argument dat 'het weer leuk moest worden op de zater-

dagavond'. Met nieuwe programma's zoals Talpa's Jongste zou ook commercieel Nederland vooruit worden geholpen door een decriminalisering van seks met kinderen. Een scala aan stellingen, vaak niet echt serieus te nemen, werd door de aanwezigen verdedigd. Later die avond was het feest. Dit werd helaas gefrustreerd door het lage volume van de muziek, waardoor het feest iets weg had van een disco voor doven.

Zondag was het tijd om een congres na te doen. Er werden ludieke moties behandeld, waaronder het verzoek om de koning en de koningin de toiletten te laten schoonmaken. De aanwezige leden stemden in met het voorstel en Thijs 'Koningin' Lippinkhof en Bram 'Koning' Fokke mochten deze vorstelijke taak op zich nemen. Tevens vroeg Koning Bram een scheiding aan, waarop Koningin Thijs erop aandrong dat zij de koets mocht houden. De Republikeinen onder ons hadden zich geen mooier besluit van het weekend kunnen wensen.

Introweekend gemist? Geen nood, volgend voorjaar krijg je weer een nieuwe kans. Kijk tot dan rustig rond bij de activiteiten in je afdeling, of doe the next best thing, en kom naar het congres! Zie de achterpagina voor details.

"Ik mis de concrete punten"

Door *Frédérique Petit*, voorzitter Internationale Commissie

Wanneer een fractieleider van een partij het op zich neemt om een politiek manifest te schrijven brengt dat de nodige vragen met zich mee zoals: waarom, voor wie en wat betekent dit nou eigenlijk voor de partij? Voor het onderstaande betoog acht ik deze vragen echter niet relevant en wil ik deze vragen daarom achterwege laten. Ik zal mij slechts beperken tot iets wat hopelijk gezien wordt als constructieve kritiek waar zowel Boris Dittrich als D66 alsmede de Jonge Democraten iets aan zullen hebben.

Wat ik mis in het betoog van Dittrich over de Europese samenleving valt misschien niet duidelijk aan te geven. Het is wellicht de toon die hij aanneemt. Hij heeft duidelijk getracht om de toekomst van Europa en de toekomst van Nederland op een positieve manier te benaderen, maar deze positieve benadering wordt vooral gesteund door stellingen. 'Onze welvaart is Europees. Ons welzijn is Europees. Onze veiligheid moet Europees zijn.' Met al deze stellingen ben ik het als nadenkend burger wel eens, het probleem is echter dat deze stellingen niet concreet zijn voor de mensen. Juist de mensen in Deventer en Diemen zien wellicht de waarheid van deze stellingen niet in, en het is nu juist de taak van Nederlandse politici om deze stellingen uit te leggen, niet slechts te poneren.

Een ander punt wat ik heel erg mis zijn concrete aanwijzingen waar D66 zich nou echt op zou willen storten. Vooral bij het gepraat in Nederland over radicale democratisering vind ik dat de heer Dittrich weinig oog heeft voor het verspreiden van democratische waarden naar het buitenland, en hulp bieden met het in stand houden van structuren in het buitenland die de democratie moeten waarborgen. Mensenrechten komen centraal te staan in het buitenlands beleid van D66 en dit wordt gekoppeld aan de zin dat D66 naar meer militaire ondersteuning streeft in de huidige structuren van de VN, NAVO of in Europees verband. Deze uitlating wordt niet gekoppeld aan enige kwalificatie waarbij bijvoorbeeld de VN eerst hervormd zou moeten worden, of dat militair ingrijpen altijd ernstig overwogen moet worden en pas als laatste redmiddel ingezet dient te worden. Vervolgens wordt gehoopt dat via uitbreiding van structurele ontwikkelingsamenwerking iets gedaan kan worden aan armoedebestrijding, honger en HIV/AIDS. Volgens mij is dit iets waar al jaren op gehoopt wordt, maar waar concrete ideeën wellicht beter op hun plaats zouden zijn. Wat wordt er bijvoorbeeld bedoeld met structurele ontwikkelingsamenwerking, en moet die niet misschien ook structureel gewijzigd worden?

Kortom, ik ben het persoonlijk helemaal eens met de punten die aangedragen worden op internationaal gebied, maar ik mis de concrete punten waar D66 ook echt voor zou kunnen staan. Behalve op het gebied van duurzame ontwikkeling zijn deze punten slechts algemene opmerkingen die bij velen weinig weerstand zullen oproepen, maar die ook niet echt een duidelijke koers aan zullen geven. Juist om de blik naar buiten ook een mooi uitzicht te laten zijn is het nodig dat er meer concrete bouwplannen komen.

"Durf radicaal te denken!"

Door *Tomas de Jager*, lid CPZ werkgroep Onderwijs

In het pamflet staan veel zinnige dingen over onderwijs. Er is geprobeerd om vanuit een idealistische visie te komen tot praktische oplossingen. Zo wordt er gesproken over "Investeren in opvoeding, jeugdzorg, onderwijs en kennis". Dit wordt dan concreet vertaald in kwaliteitsdoelen voor het gehele onderwijs, oplossingsstrategieën voor functioneel analfabetisme en het vergroten van de studiemobiliteit van studenten. Het uitgangspunt moet hierbij volgens het pamflet zijn, dat degene die onderwijs ontvangt weer centraal moet staan en bureaucratie terug gebracht moet worden.

Een concreet voorbeeld dat Boris Dittrich vervolgens noemt, is het stimuleren van kleine scholen. Hij claimt dat kleine scholen garant staan voor individuele ontplooiing, veiligheid en sociale controle binnen de school. Mijns inziens gaat hij er dan te snel aan voorbij dat, wanneer hij vervolgens ook nog de docenten minder administratieve taken wil laten uitvoeren, er een enorme kostenpost bijkomt voor de scholen om de administratieve functie van leerkrachten over te nemen. Het moet namelijk niet zo zijn, dat de voortgang van de leerling niet goed meer bijgehouden wordt. Die administratieve taken zijn er namelijk niet zomaar, die dienen de kwaliteit van het onderwijs. Het papierwerk moet dus overgenomen worden door administratief personeel. En kleine scholen zullen dan geen keuze hebben, want de administratie is nodig voor goede zorg, maar diezelfde administratie is onbetaalbaar, vanwege het te lage budget.

Daarnaast wordt gepleit voor 'de brede school', een instituut waar ouders 's ochtends vroeg hun kroost droppen om ze vervolgens in de vroege avond weer op te halen. Een prima idee, want op deze manier weten de ouders dat er kwalitatief goede dagopvang is, waardoor er voor hen (mochten ze dat willen) meer tijd is om te werken. Met de huidige vergrijzing en daarmee verbonden verkleining van de beroepsbevolking, lijkt me dat geen slecht plan.

Tot slot verbaast het mij toch enigszins, dat er zo weinig in staat over het lerarentekort. Niet omdat ik vind dat dit er in moet staan, maar gezien de gedetailleerde uitwerking van een aantal onderwerpen, had dit probleem toch zeker niet misstaan. Dit is een reëel probleem waar we, zeker in het voortgezet onderwijs, de komende tien jaar een goede oplossing voor moeten vinden. Misschien ligt de oplossing niet in meer leraren, omdat die er simpelweg niet genoeg zijn. Andere manieren van onderwijs aanbieden, zouden dus ook onderzocht moeten worden, zodat je meer rendement kunt halen uit de leraren die er wél zijn. Als ik D66 dan één ding mag meegeven, dan is het toch vooral: "Durf radicaal te denken!"

“Pamflet is grijs, niet groen!”

Door **Bram Fokke**, CPZ portefeuillehouder Milieu

Een aantal jaar geleden werd Opschudding opgericht om D66 te vernieuwen. Eén van de voorstellen was om geel de nieuwe partijkleur te laten worden. Dit voorstel is destijds gesneuveld, onder andere omdat groen uitstraalt dat D66 een milieupartij is. Mocht het pamflet 'Op weg naar nieuwe solidariteit' integraal overgenomen worden, dan zal dat argument niet meer opgaan. Want anders dan de kaft doet vermoeden is het pamflet verre van groen.

De titel van de milieuparagraaf luidt 'tegen verspilling en vervuiling'. Er valt weinig op aan te merken, maar onderscheidend is het niet. Begrijp me niet verkeerd; er is niets mis met de concrete punten die worden genoemd (meer parken, meer natuur en een gedragscode voor dierenwelzijn). Maar waar is de visie?

Milieuproblematiek is hier, milieuproblematiek is nú! Iedere keer dat IJtteren onder water loopt, iedere keer dat de uitstootnormen in de Rijnmond overschreden worden en iedere keer dat een truck propvol biggen naar Italië rijdt omdat ze daar net ietsje goedkoper geslacht kunnen worden blijkt dat de kosten van onze consumptie niet alleen in geld zijn uit te drukken.

In 'op weg naar nieuwe solidariteit' wordt een duidelijke visie gepresenteerd op het gebied van sociale zekerheid. Terecht wordt aandacht besteed aan de noodzaak van solidariteit om deze zekerheid te garanderen voor toekomstige generaties. Maar hoe blijft de Waddenzee gegarandeerd voor volgende generaties? Hoe beschermen wij hen tegen onze CO₂ uitstoot? Een visie daarop is niet te vinden. Het pamflet is grijs, niet groen.

De kersverse werkgroep milieu van de JD staat te popelen om mee te helpen dat te veranderen! Een greep uit de ideeën die we aan het uitwerken zijn:

- Meer kerncentrales neerzetten om aan onze energiebehoefte te kunnen voldoen. Zo produceren we schone energie zonder CO₂-uitstoot. Daarnaast moeten we blijven zoeken naar nog duurzamere alternatieven.
- Een ecotax heffen op producten uit alle landen die Kyoto niet hebben geratificeerd. Als deze landen hun uitstoot niet willen compenseren, doen wij het wel!
- Kweekvlees wordt dé oplossing voor het ethisch- en milieuprobleem dat de bio-industrie is.

Wil jij ook meedenken over een betere toekomst? Kom dan snel langs op een meeting!

**Gekozen burgemeester... of kiezen voor het onderwijs?
Kiezen voor het kabinet... of kiezen voor de kiezer?**

**Keuzes voor de toekomst...
maak je in de JD Toekomstenquête!**

**Ga naar www.jongedemocraten.nl/toekomstenquête
en help mee het JD-standpunt over de toekomst van
D66 te bepalen!**

D66 krijgt nog heel wat voor haar kiezen...

“Weg met autistisch bestuur!”

Door **Anita Vink**, CPZ portefeuillehouder Sociale Zekerheid

Toen me werd gevraagd om een artikel voor de DEMO te schrijven gericht op de toekomst en dan vooral op de toekomst van D66 wist ik niet hoe snel ik ja moest roepen. De afgelopen maanden hebben veelal in het teken gestaan van discussie rondom de toekomst van D66 en dus het pamflet van Dittrich. Persoonlijk was ik vooral benieuwd naar kopje Sociale Zekerheid, omdat dit beleidsterrein toe is aan een frisse wind, liefst één van orkaanformaat.

Bovenstaande wordt ook opgemerkt door Dittrich en hij geeft aan dat er meer gekeken moet worden naar de mogelijkheden van de mensen. Mooie woorden, die de afgelopen jaren te veel zijn gebruikt en daardoor het idee geven van een loze kreet. *Hoe* we aan de slag moeten gaan wordt niet besproken in het pamflet. Het is hard nodig dat er door D66 een echt duidelijk standpunt wordt ingenomen op het gebied van Sociale Zekerheid. Bij deze wil ik een stevige aanbeveling doen; weg met het autistische bestuur!

In de Sociale Zekerheid worden er regelmatig grote stelsel- en structuurwijzigingen doorgevoerd die slecht doordacht zijn. Elk bewindspersoon wil uiteraard een stempel drukken en vult deze ambitie dan in met een Groot Plan. Dat plan wordt vrijwel kritiekloos door de coalitiepartijen ondersteund, want zo werkt het in het monistische politieke systeem. Voorbeelden van slachtoffers hiervan zijn de WAO en de Bijstand. Regelingen opgesteld met een geweldige bedoeling. De controle op die regelingen is de laatste decennia echter bar slecht geweest waardoor het draagvlak is afgenomen.

Allereerst de bijstand: als je recht hebt op een bijstandsuitkering heb je ook een sollicitatieplicht. Naar binnen lopen bij een uitzendbureau en een visitekaartje scoren is vaak al voldoende om de notering "gesolliciteerd" binnen te slepen. Ook maandelijks enkele standaardbrieven versturen voor vacatures waarvoor je de kwalificaties niet hebt wordt vaak geaccepteerd. Dit zorgt ervoor dat een kleine groep mensen alles kunnen verpesten voor de mensen die de sociale voorzieningen nodig hebben.

Dan de WAO. Nederland heeft een te grote instroom in de WAO gehad en het is terecht dat minister de Geus dat wou wijzigen. Onterecht is dat zijn conclusie meteen luidde dat het hele stelsel op de schop moest. De WAO was namelijk geen mislukking, juist de *uitvoering* is een mislukking. Te lang is gedacht dat als iemand één beroep niet meer kon uitoefenen hij/zij meteen ongeschikt was voor elk beroep. Zeer regelmatig werd de WAO bijvoorbeeld gebruikt als uitstroomregeling voor oudere werknemers.

Dit zijn twee voorbeelden van uitvoeringsproblemen, die opgelost hadden kunnen worden. In plaats daarvan werden de wetten veranderd. Het is jammer dat politici door de jaren heen wel hebben gekeken naar wat er fout ging maar niet waarom.

Het zou logisch zijn om te kijken of een systeem klopt en als je tot de conclusie komt dat het niet klopt dan kan je alsnog veranderingen doorvoeren. Er is niets mis met veranderingen, als deze veranderingen maar nodig zijn, als ze echt iets toevoegen in plaats van iets proberen op te lossen. Wat mij betreft zet D66 daar op in. Veranderen waar dat nodig is, oude verworvenheden koesteren en deze niet om zeep laten helpen door autistisch bestuur!

“We zijn bezig elkaar aan te praten dat we een loser zijn”

Interview met D66-voorzitter Frank Dales

Door Gijs ter Haar

In een oud en statig landhuis aan de Vecht, nu omgebouwd tot stadhuis, ontmoette ik Frank Dales, de nieuwe voorzitter van onze moederpartij en ook burgemeester van Breukelen.

Je bent nog maar net bezig, maar kun je er al iets over vertellen?

Wat voor de JD misschien wel interessant is, is dat toen ik bezig was mij te oriënteren op de kandidaatstelling voor het voorzitterschap, ik een gesprek gehad heb met twee JD bestuursleden. Ik vroeg ze naar hun contacten met de Tweede Kamerfractie en het bestuur. Ze vertelden mij dat de contacten met de fractie heel goed waren, maar dat een kennismakingsdiner tussen de landelijke besturen pas een half jaar later kon. Dat vind ik verkeerd. *(Er is intussen een kennismaking geweest, red.)*

Een ander punt is het bewindspersonenoverleg waar lopende politieke zaken worden doorgenomen met kabinetsleden, Tweede Kamerfractie en het landelijk bestuur. Mijn rol daarin is het geluid van de leden naar voren te brengen. Ik heb tijdens mijn oriëntatie gevraagd aan Brinkhorst: “Hoe kijk jij aan tegen zo’n bewindspersonenoverleg? Als dat alleen maar een Haags onderonsje is tussen bewindslieden en de Tweede kamerfractie, dan doe ik daar niet aan mee.” Maar hij gaf heel nadrukkelijk aan dat hij er altijd voorstander van is geweest dat de partijvoorzitter een wezenlijke stem heeft in het overleg, omdat het van belang is te weten wat leden vinden van politieke onderwerpen. Mijn ervaring tot nu toe is dat het nog niet op het beïnvloedingsniveau is waar ik het wil hebben, maar het groeit naar wat ik zou willen.

Dus dat was nog niet zo?

Nee. Ik begin nu steeds meer ruimte te claimen, meer in te brengen, en ik merk wel dat bepaalde mensen er een beetje aan moeten wennen dat dat zo prominent wordt neergezet.

Waar baseer je je op als je het geluid van de vereniging moet laten horen? Die mening verschilt nogal per lid.

Soms baseer ik me op mijn eigen politiek-bestuurlijke ervaring. Ik zit al bijna

achtien jaar in het lokaal bestuur. Dus wat dat betreft heb ik wel een aardig gevoel van hoe dat leeft. Ik zorg dat ik van allerlei kanten informatie binnen krijg. En ik baseer me natuurlijk op allerlei programma’s van D66. Ik begriep wel dat er in het politieke spel compromissen gesloten moeten worden, maar ik moet proberen zoveel mogelijk het anker te zijn om vast te houden aan onze oorspronkelijke standpunten en de fractie en bewindslieden er op te wijzen dat ze toch weer een beetje naar D66 moeten bijstellen. Of dat ze lukt, is dan vervolgens aan hen, maar ik moet wel een beetje het geweten zijn en niet te gemakkelijk zeggen ‘Oh, wat een mooi compromis’. Soms hebben ze daar goede argumenten voor, maar ze moeten wel verantwoord worden waarom bepaalde D66 punten er niet in zitten.

mag hij het er best niet mee eens zijn, maar de afwegingen moeten ze wel weten. Daar vraag ik bij de fractie en de bewindslieden herhaaldelijk aandacht voor.

Je vraagt er bij de bewindslieden aandacht voor, maar ook bij de leden?

Ik heb bij mij aanvaardingsspeech gezegd: “we zijn te grijs, te bescheiden”. Ik vind dan ook dat D66’ers, en ook Jonge Democraten, veel trotser mogen zijn op de partij en op de dingen die we bereikt hebben en de standpunten die we hebben en dat dan ook naar voren mogen brengen. Soms hoor je iemand een hartstikke mooi betoog neerzetten maar dan heeft hij of zij niet één keer de naam D66 of Jonge Democraten laten vallen. Dan denk ik, gebruik die aandacht dan om de partij ook goed neer te zetten.

Als iemand zegt: “ik snap niet dat D66 zo gestemd heeft”, dan mag het niet gebeuren dat een D66’er zegt: “Ik snap het ook niet”

© Sander Spierenburg

Maar daar wordt op congressen gewoon door de leden over gestemd. Dit is een soort continue push?

Ja. Ik moet voortdurend scherp zijn op wat onze oorspronkelijke ideeën zijn geweest. En wat ook een belangrijk punt is, is de communicatie van de standpunten van de fractieleden en de bewindslieden terug naar de leden. Je moet wel zorgen dat de afwegingen en argumenten helder zijn bij de leden. De leden zijn onze ambassadeurs in het land. Als iemand op een verjaardag zegt: “ik snap niet dat D66 zo gestemd heeft”, dan mag het wat mij betreft niet gebeuren dat een D66’er zegt: “Ik snap het ook niet”. Dan trekken we elkaar de goot in. Dan moet hij kunnen zeggen wat de redenen waren. Dan

Dat mis je bij de JD ook?

Ik moet zeggen dat ik enorm veel bewondering heb voor de JD. Ik ben stinkend jaloers op het enthousiasme en de inzet. Dat meen ik serieus. Ik zou willen dat we dat ook in onze partij meer hadden. Het is een jongerenorganisatie waar men terecht heel trots op mag zijn. Ik vind het ook naar het bestuur toe echt een compliment waard hoe ze het georganiseerd hebben. Je ziet het ook vervolgens vertaald worden in de activiteiten, in de media-aandacht, in de ledengroei, dus het wordt ook gezien door velen in Nederland.

Wat ik ook goed vind aan de JD is dat ze bewust de discussie opzoeken, met prikkelende stellingen en ook bereid

“Ik ben stinkend jaloers op het enthousiasme en de inzet van de JD. Ik zou willen dat we dat ook in onze partij meer hadden”

© Sander Spiereburg

zijn om af te dwalen van de vaste paden en kritische vragen durven stellen als ‘dat vonden we vroeger, maar is dat nog steeds het antwoord op de problemen van nu? En is het ook het antwoord op de problemen van de toekomst?’ Wat wij als D66 in het verleden vaak naar andere partijen hebben geroepen is ‘jullie oplossingen zijn oplossingen van de 19^e eeuw, maar we zitten nu met de problemen van de 21^e eeuw’. Als we niet uitkijken, valt D66 ook in die valkuil, dat we blijven herhalen wat we steeds vinden, zonder ons kritisch af te vragen of dat ook de oplossingen van de problemen van de toekomst zijn. Je moet vooruit durven kijken en kijken waar de knelpunten zullen ontstaan en daar nu al proberen oplossingen voor te bedenken. Dat doet de JD met een aantal issues. Ik ben het niet altijd eens met ze, maar ze gaan in ieder geval de discussie aan.

Noem eens een voorbeeld.

Waar ik bijvoorbeeld aan zat te denken is hoe de JD nu kernenergie heeft benoemd, dat het misschien toch de oplossing van de toekomst is. Dat vind ik moedig, om die discussie aan te zwengelen. Ze hebben mij nog niet over de streep getrokken, maar je hebt in ieder geval de discussie. Daar moet je niet bang voor zijn. Dat vind ik het leuke van de JD, dat ze bij elk onderwerp de discussie aan durven te gaan. Dat dwingt mensen om creatief na te denken, en die creativiteit is er bij de JD. Ik hoop dat we de creativiteit en de inzet van de JD ook kunnen laten overslaan naar D66. Het zit ook in D66, daar ben ik van overtuigd, maar het

vuurtje mag wel weer eens een beetje aangewakkerd worden. We zijn een beetje een sudderplaatje geworden.

Er zijn toch – ik denk even aan het installeren van dit kabinet en het paasakkoord – een boel kritische afdelingen. Is dat een ander soort kritisch?

Wat ik heb gehoord uit gesprekken in den lande is dat er een gevoel ontstond – en ik benadruk dat het een gevoel is – dat de Tweede Kamerfractie en het hoofdbestuur behoorlijk los kwamen te staan van de afdelingen en de leden in het land, en dat er allerlei zaken al geregeld waren en dat er pas daarna over de toestemming van de leden werd nagedacht. Ik ben er van overtuigd dat dat geen feit is, maar een gevoel.

Geen inhoudelijke gronden, maar gewoon ook mee willen doen?

Ja. En een beetje het gevoel dat het vanuit Den Haag een *tell and sell* verhaal werd. Bijvoorbeeld, één van de kritiekpunten van de congressen was dat de voorstanders, zeg maar de fractie en de bewindslieden, veel meer spreektijd kregen dan de leden in het congres. Dan krijg je zoiets van ‘Wij roepen het wel vanuit de zaal, maar vervolgens wordt daar overheen gewalst, dan komt er zo’n *tell and sell* verhaal. Zij krijgen tien minuten de tijd om iets te weerleggen en wij krijgen anderhalve minuut om een bezwaar naar voren te brengen’ Dat gaat fout. Je kunt het vergelijken met een gemeentebestuur en de bevolking. Als de bevolking het gevoel heeft dat ze kunnen roepen wat ze willen, maar dat het

gemeentebestuur gewoon doordendert en toch doet wat ze wil, dan haakt de bevolking af en dan heeft het ook geen enkele zin als er een keer een beroep op de bevolking wordt gedaan. Dan zeggen ze ‘je bekijkt het maar, jullie hebben ook nooit naar ons geluisterd’. Je zou een parallel kunnen trekken met D66. Er wordt heel hard gewerkt in het land, maar de ideeën en ervaringen kwamen onvoldoende in Den Haag terecht en Den Haag ging maar gewoon door. Anderzijds had je de irritatie in Den Haag dat ze keihard werken en geen waardering uit het land krijgen.

De kloof...

Haha. Inderdaad, ja. Daar zit veel irritatie. Op het gebied van communicatie zullen we veel meer inspanningen gaan plegen. Vanuit Den Haag naar de afdelingen en leden, maar ook andersom. Daar heb ik wel een aantal ideeën over. Na afloop van een hoofdbestuursvergadering komt op de site en in de e-mailnieuwsbrief te staan wat de besluiten zijn geweest. Dat gebeurde vroeger helemaal niet. Daar moeten we veel opener over zijn.

We gaan ook op een andere manier met congressen om. Het werkt natuurlijk niet als je negen microfoons in een zal opstelt en per microfoon 15 mensen op een rij hebt staan en iedereen mag in anderhalve minuut tijd iets zeggen. Niemand reageert op elkaar. Iedereen heeft zijn tekst al in zijn hoofd. Daarmee krijg je geen discussie. Dan kun je net zo goed tegen iedereen zeggen: ‘hier heb je een briefje, schrijf

er maar een stuk tekst op en gooi het in de prullenbak en dan hebben we het ook gehad'. Waar ik naartoe wil is dat we veel meer discussies gaan krijgen op de congressen. Dat zal dan gebeuren in deelsessies rondom een congres en dan komt de besluitvorming vervolgens in het centrale gedeelte van het congres. Daar kan iedereen dan ook nog wel zijn zegje doen, maar de inhoudelijke discussie vinden op een andere wijze plaats. Dat is niet te doen met 600 mensen in een zaal.

Dat zijn allemaal maatregelen die de discussie mogelijk maken, maar heb je al enig idee wat het is, dat nu niet gehoord wordt in Den Haag?

Ik heb de indruk dat het in zijn algemeenheid meer zit in de sociale- en welzijnshoek, omdat wij daar, terecht, een bepaald imago hebben opgebouwd en er met dit kabinet een andere koers wordt ingeslagen. Dan zeggen ze 'hoe kan het nou dat D66 hiermee akkoord gaat?' Dan denk ik bijvoorbeeld aan het generale pardon voor asielzoekers en aan de ontwikkelingen in de gezondheidszorg en de sociale zekerheid, waar het allemaal wat zakelijker is en harder is geworden. Daar is wel een verhaal over te houden, maar onze bestuurders in den lande kennen het verhaal niet en kunnen het dus ook niet overbrengen. Dan zie je op lokaal niveau, dat er keihard wordt gewerkt, maar dat men met angst en vrees de gemeenteraadsverkiezingen tegemoet ziet, want dan worden ze niet afgerekend op wat dat ene gemeenteraadslid of die ene wethouder heeft gedaan, maar dan wordt D66 afgerekend op het verdwijnen van haar sociale gezicht. Daar voelen ze zich heel erg machteloos bij. Dat willen ze laten blijken naar de Tweede Kamerfractie.

Wat ik hoor vanuit de Tweede Kamerfractie, is dat er op zich goede argumenten zijn voor de gemaakte keuzes, maar dat brengen wij onvoldoende over naar elkaar. Dan gaan we elkaar dingen verwijten, en dan het liefst ook nog via de pers, waardoor er een beeld ontstaat dat D66 ruziet, de koers kwijt is, het kind van de rekening is van het kabinet en dat beeld gaat zichzelf op een gegeven moment versterken. Niemand wil bij een loser horen en we zijn nu bezig elkaar aan te praten dat we een loser zijn. Dat is zeer ten onrechte. We hebben zoveel creativiteit in de partij, zoveel betrokkenheid bij de samenleving, zoveel innovatieve ideeën, maar dat brengen we onvoldoende

voor het voetlicht. Dat wil ik nu een beetje gaan aanpakken. Kritiek mag best, maar het moet niet kritiek om de kritiek zijn. We moeten elkaar niet de put inpraten, maar in de voorste linies neerzetten.

Daarom kijk ik ook naar de JD. Ik wil veel meer invloed van de JD hebben op D66. Daarom wil ik ook dat ze nadrukkelijk bij het hoofdbestuur worden betrokken. Ik begrijp dat dat binnen de JD een discussiepunt is wat betreft hoever men wil gaan. Wat mij betreft is alles bespreekbaar. Ik vind dat de JD een zetel moet hebben in het hoofdbestuur. Dat mag wat mij betreft lid zijn, maar als dat te zwaar is, omdat men

“Dat vind ik het leuke van de JD, dat ze bij elk onderwerp de discussie aan durven te gaan. Dat dwingt mensen om creatief na te denken,”

dan gehouden is aan alle besluiten van het hoofdbestuur, dan heb ik daar respect voor. Het mag van mij ook een adviserend lid of een agendalid zijn, maar ik wil dat er in ieder geval een kanaal is, zodat de JD ook op hoofdbestuur niveau, gevraagd en ongevraagd, kunnen meedenken en meepraten over de keuzes die wij in het hoofdbestuur maken. Er móet vernieuwing komen binnen D66 en daar hebben we echt de jongeren voor nodig.

Je zei dat we elkaar aanpraten een loser te zijn. Dan ga je er wel vanuit dat we het diep van binnen genoeg met elkaar eens zijn. Zijn de verschillen niet langzamerhand te groot geworden?

Nee, dat denk ik niet. Ik begrijp wel dat dat beeld kan ontstaan, dat is ook heel makkelijk te maken met de zogenaamde oude en nieuwe generatie. Dat verondersteld dat er een tweespalt is. Er zijn verschillende groeperingen binnen D66. So what? Daar heb ik helemaal geen moeite mee. Ik slaap er geen minuut minder om. Dat is alleen maar goed voor de discussie en het elkaar scherp houden, maar dat moet niet ontaarden in een beeld alsof we

elkaar de tent vervolgens uitvechten en alsof de standpunten zo radicaal zijn dat ze niet binnen één vereniging passen. We hebben geen discussie binnen de partij waarin de ene helft voor de doodstraf is en de andere helft tegen. Over de basiselementen zijn we het allemaal wel eens. Het zit in onze vels. Je ziet wel dat verschillende afdelingen andere accenten leggen. Prima. We moeten ons niet richten op één onderwerp of op één doelstelling, want als die doelstelling bereikt is, is het over. Wat moeten we dan nog? Laten we breed op verschillende terreinen aan de slag gaan met vernieuwingsideeën.

Dat is een kwestie van interesse, niet van inhoudelijke tegenstelling. Maar als we het hebben over, bijvoorbeeld, kernenergie. Dat is nogal wat. Dat is voor veel mensen misschien zelfs wel vergelijkbaar met de ene helft die voor de doodstraf is en de andere tegen.

Daar zit hem de kracht van D66. Wij zijn nooit uitgegaan van een heilige leer. We zijn er altijd trots op geweest dat we pragmatisch met problemen omgaan. We hebben ook geen touwtjes verbonden aan de vakbonden of werkgevers of wat dan ook, wij kunnen vrij onze eigen standpunten bepalen. Wij kijken sec naar de problemen en we kijken naar allerlei oplossingen en kiezen de beste oplossing. Dan ga ik er vanuit, en zoveel vertrouwen heb ik ook in de leden van D66, dat, als je kernenergie op de agenda zet en je zet argumenten op een rij pro en contra kernenergie en andere energievormen, dat wij heus in staat zijn een inhoudelijke discussie te voeren en er wel uit te komen. Wij hebben geen bijbel onder ons kussen met alle antwoorden voor nu en in de toekomst. Gelukkig niet, want dan staat de wereld wel stil en dat is niet de wereld van D66. ✎

Op weg naar waar we waren

Kiezen zonder keuzes in het pamflet van Boris Dittrich

Door Ton Monasso

Op het afgelopen paascongres laaide de immer woedende richtingstrijd binnen D66 weer eens op. De voorvechters van bestuurlijke vernieuwing namen het op tegen een flink aantal andersdenkenden. Het congres kon de verdeeldheid binnen de partij echter niet slechten. Om de strijd en het onduidelijke profiel van de partij voorlopig te kunnen bezweren, zegde Boris Dittrich toe een voorzet te geven voor een toekomstdiscussie. Zijn pamflet slaagt er echter niet in een onderscheidende visie voor de toekomst neer te zetten.

Het pamflet voorziet in een duidelijke behoefte aan een discussie over de toekomst binnen de partij. Die is hard nodig, enerzijds vanwege het slechte imago van D66 en de magere resultaten bij de kiezer, anderzijds vanwege grote interne verdeeldheid over het profiel en de prioriteiten van de partij. Gedeeltelijk worden die veroorzaakt doordat de duidelijke identiteit die D66 ooit had onder druk van externe ontwikkelingen is vervaagd. De ideologie van het sociaal-liberalisme is langzamerhand overgenomen door elke zichzelf respecterende partij. De bestuurlijke-vernieuwingsdrang is stukgelopen op een gebrek aan politiek momentum in het verleden, en is de partij sindsdien blijven achtervolgen. Wil D66 niet verworpen tot een splinterpartij, dan is het hard nodig om nieuw elan te kweken, op basis van een duidelijke politieke richting.

Wil een toekomstvisie waarde hebben voor de richtingendiscussie, dan moeten er duidelijke ideaalbeelden zijn over hoe de maatschappij er over enige tijd uitziet. Als die doelen te globaal zijn, zijn ze niet onderscheidend meer. Aan de andere kant mogen ze ook niet te concreet zijn, omdat de visie dan niet lang genoeg mee kan en we na korte tijd weer opnieuw kunnen beginnen. De doelen die gesteld moeten worden, moeten in zoverre haalbaar zijn dat als D66 alle parlementszetels in Nederland vulde, zij gerealiseerd zouden kunnen worden.

Helaas voldoet het pamflet van Boris Dittrich niet aan deze basale eisen voor een goede toekomstvisie. Hoewel het pamflet vaak geroemd is om de 'typische' D66-ideeën die het zou bevatten, is het een droombeeld dat nooit werkelijkheid zou kunnen worden. Daarvoor mist het pamflet duidelijkheid over de doelen die worden gesteld, over de onderlinge prioritering van die

doelen en over de haalbaarheid ervan. In de terminologie van Piet Paaltjens: "het pamflet steekt uit in onuitstekendheid!"

Middelen zonder doel

Een van de grootste fouten die in het pamflet wordt gemaakt, is dat vooral vanuit middelen wordt geredeneerd. Een flinke financiële injectie zou het onderwijs, de rechterlijke macht en de cultuurbeleving een behoorlijke slinger moeten geven. Wat willen we echter bereiken met deze investeringen? Een analyse van de problemen van nu, en een voorzet voor idealen voor de toekomst ontbreekt. Als de onderwijsuitgaven worden opgekrikt totdat we bij de topdrie van Europa behoren, zegt dat niets over de onderwijskwaliteit, als we niet weten waar die middelen worden ingezet. Heldere en ambitieuze doelstellingen zouden het pamflet sieren. Bijvoorbeeld het vergroten van het ontzettend lage aantal hoogopgeleiden in Nederland, wat een structurele bedreiging vormt voor de kenniseconomie. Is bij het onderwijs wellicht nog enigszins aannemelijk te maken dat er hoe dan ook meer geld geïnvesteerd moet worden om een sociaal-liberalere samenleving te bereiken, als het gaat om cultuur is dat veel minder duidelijk. Waar komt de roep vandaan om één procent van de rijksbegroting te besteden aan cultuur? Wat willen we, en nog belangrijker: wie willen we bereiken? Waar het elders een doodzonde is geld te reserveren zonder te weten waaraan het besteed moet worden, lijkt dat op dit terrein voor niemand een probleem te zijn.

Niet alleen zijn de achterliggende doelen onduidelijk, ook worden vaak middelen voorgesteld die het beoogde doel wel eens zouden kunnen frustreren. Dittrich stelt dat scholen kleinschaliger moeten zijn, collegegelden voor

maatschappelijk nuttige studies afgeschaft moeten worden en dat de rol van de provincie moet worden teruggedrongen. Stuk voor stuk maatregelen waarvan volstrekt onduidelijk is of zij ook zo zullen uitwerken als in het pamflet wordt gehoopt.

Moelijke keuzes niet gemaakt

Een ander serieus manco van het pamflet is dat veel lastige keuzes worden ontweken. Dit uit zich met name op het financiële vlak. Het pamflet hult zich in stilzwijgen als het gaat om de uitgangspunten van het begrotingsbeleid. Willen we echter alle pamfletpunten verwezenlijken, dan is duidelijk dat de overheidsuitgaven fors zullen worden vergroot. Nergens wordt aangegeven waar het extra geld voor investeringen vandaan moet komen. Ook over de welvaartsverdeling in het algemeen, met als belangrijk thema het belastingstelsel, blijft het pamflet vaag. Een visie die zich geen rekenschap geeft van financiële beperkingen is meer een droom, die bij het betreden van de politieke arena onmogelijk vertaald kan worden naar concrete beleidsmaatregelen en daadwerkelijke resultaten.

Het is een zwakte van het pamflet dat nergens expliciet wordt gemaakt waaraan D66 juist géén aandacht of géén geld wil besteden. Boris Dittrich heeft in toelichtingen meerdere malen aangegeven dat wat hem betreft niet geïnvesteerd hoeft te worden in bijvoorbeeld wegen; dit soort keuzes horen in een toekomstvisie. Juist omdat de overheid beperkte middelen heeft, zeggen de dingen die we niet willen misschien wel meer dan de dingen waar we wel voor staan.

Terug bij af

Hoewel het pamflet een aardige aanzet is tot discussie – alleen reacties als deze bewijzen al dat die is losgekomen – is het onvoldoende ambitieus, helder en realistisch om een basis te zijn voor de toekomstvisie van de partij. Daarmee zijn we inhoudelijk nog niet veel verder gekomen dan waar we al waren. Meer lef is absoluut noodzakelijk om D66 uit het slop te doen herrijzen: om gekozen te worden, moeten we eerst zelf durven kiezen!

Het pamflet: Veel lef, te weinig visie

Door Jan Paternotte

“Een verfrissende mix van over het algemeen verstandige maatregelen”, oordeelde het hoofdredactioneel commentaar van *De Volkskrant* op 19 mei 2005 over het pamflet van Boris Dittrich, de aanzet voor een nieuwe D66-koers. Volgens hoofdredacteur Pieter Broertjes doet Dittrich met zijn pamflet ook recht aan het feit dat D66 over een krachtige jongerenbeweging beschikt. “Politiek kapitaal dat hij moet benutten om zijn leider- schapspositie te verstevigen”.

Een interessante analyse van de *Volkskrant*. Naast het feit dat de opmerking over de positie van de Jonge Democraten terecht is ben ik het ook met de eerste zin eens: verfrissend en veel verstand. Een verfrissend verhaal vol met lef is het resultaat van Dittrich's pennenvrucht. Maar compleet is het verhaal nog lang niet, want de overdaad aan elitisme en het gebrek aan echte toekomstvisie maakt het verhaal toch te zwak. Wil D66 echt nieuwe politiek gaan bedrijven, moet op deze punten nog een hoop verspijkerd worden.

Lef, allereerst. Volgens Loesje het enkelvoud van leven. Het pamflet biedt dit enkelvoud. Heel verstandig kiest Dittrich ervoor om een aantal typische misstanden in de structuur van de Nederlandse samenleving aan te stippen: de pensioensleeftijd, die nu al vijftig jaar ongewijzigd is, de Nederlandse onderwijsbegroting die op het niveau van een ontwikkelingsland staat, de verzorgingsstaat die vooral fungeert als hangmat. Terechte kritiek van Dittrich op het feit dat al deze problemen door Nederlands web van stroperige besluitvorming van vakbonden, belangengroepen en conservatieve politiek, nog steeds niet opgelost zijn. Allemaal terecht.

Ook de oplossingen zijn niet mals. Verhogen van de AOW-leeftijd, het invoeren van een Greencard-systeem voor immigranten, straatverboden voor lastige jongeren, maar ook verplichte gymlessen. Zaken die hun uitwerking niet zullen missen! En wat de eerste twee betreft, dat zijn absoluut heilige huisjes die hij keihard omverschopt. Complimenten!

Echter, de grote Mieke Telkamp-vraag blijft onbeantwoord: Waarheen leidt

die weg? Integratie bijvoorbeeld, toch wel hét thema van deze tijd. De antwoorden van Dittrich:

1. Dubbele nationaliteit toestaan,
2. Verplichte opvoedingsondersteuning 'gericht op het gedrag van de jongere, de thuissituatie, de scholing en toeleiding naar werk',
3. Meer geld, meer preventie voor de rechtsstaat.

Dat zijn mooie uitgangspunten, maar enig idee wat we dan willen is niet duidelijk. “Een feestelijke ceremonie bij het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit” is een ander punt uit de integratieagenda van het pamflet. Dit soort voorstellen bewijzen voor mij alleen maar dat D66'ers vaak geen flauw benul hebben van de problemen in de oude wijken. Een definitie over het einddoel van de integratie, de definitie van een ingeburgerde Nederlander; het lijkt me onontbeerlijk voor een manifest dat Nederland beschrijft! Dit probleem gaat ook op voor de visie op vergrijzing. Ik zou graag in het pamflet verwerkt zien dat D66 streeft naar een land dat ingericht is op een grijze bevolking. Na de vergrijzingspiek in 2036 blijft Nederland namelijk voor onbepaalde tijd een land met een grote groep ouderen. Volgens de econoom Lans Bovenberg vereist die situatie dat iedereen in zijn/haar leven met meerdere carrières te maken krijgt. Productiewerk verdwijnt, de diensten- en kennissector zullen Nederland moeten financieren. Dit punt wordt door Dittrich aangestipt, maar niet gevat in een beeld waarin D66 deze ontwikkeling wil gaan zien, en naar wat voor Nederland die moet leiden.

Ook het elitisme komt teveel terug in het stuk. Dat D66 een partij is van de elite is bekend, en misschien is dat ook

helemaal geen probleem. Als alle hoogopgeleide Nederlanders op D66 stemmen heb je een politieke beweging van formaat. De partij pretendeert echter ook om een partij voor alle Nederlanders te zijn, maar veel maatregelen uit het pamflet zullen toch vooral de kansen bieden voor de mensen die weten hoe ze er mee om moeten gaan, en zekerheden afnemen van de minder sterken. In dat kader stelt Dittrich dat het huidige sociale vangnet niet houdbaar is, en dat is terecht. Wat daarvoor in de plaats moet komen voor de kansarme Nederlanders wordt niet duidelijk. Ook kiest Dittrich voor versoepeling van het ontslagrecht en de 'onthelving' van het minimumloon. Dat zijn zoals de meeste voorstellen verstandige maatregelen, maar slechts uitvoerbaar als de gevolgen voor de mensen die afhankelijk zijn van deze zekerheden ook meegerekend worden. D66'ers zijn over het algemeen verstandige, hoogopgeleide mensen. En die kunnen doorgaans hun eigen weg kiezen. Het tegelijkertijd bieden van zekerheden voor minder kansrijke mensen en daarmee stabiliteit creëren in de samenleving zie ik als een typisch sociaal-liberaal element. Het nalaten hiervan maakt D66 bovendien wel erg sterk een soort 'VVD light'. Mooi idee voor het manifest lijkt mij om het 'recht op werk' op te nemen. Niet alleen het idee dat iedere arbeidsgeschikte Nederlander 'kan' werken wordt zo verwerkt, ook het principe dat iedereen een steentje moet bijdragen aan de samenleving bouw je in. Dit recht kan ingevuld worden door bijvoorbeeld overheidsprojecten.

De start van de discussie over de toekomst van D66 als partij is van ongelofelijk groot belang, omdat we hard toe waren aan een nieuwe frisse koers. Het lijkt duidelijk dat bestuurlijke vernieuwing niet langer het vlaggenschip van D66 zal zijn, en dat is goed. Bij de keuze voor de nieuwe koers hoort het toekomstgerichte en ambitieuze denken dat uit het pamflet naar voren komt. Meer visie en meer duidelijke ideeën over de uitvoering van de mooie plannen zijn de ingrediënten die deze mix 'nog verfrissender' moeten maken.

Im Osten nichts neues – De Duitse Reformstau

Door Hugo van Haastert

Duitsland is in de war. Na 7 jaar rood-groen gaan veel dingen gigantisch mis bij onze Oosterburen. Met vijf miljoen werklozen, een chronisch begrotingstekort en een economie die maar niet wil draaien zorgt de eens geroemde economische motor van Europa vandaag de dag vooral voor veel stilstand. Maar de oppositie heeft het wanbeleid van Schröder niet kunnen benutten voor een parlementaire meerderheid. Voorlopig zullen de broodnodige koerswijzigingen in Duitsland uitblijven.

De rood-groene regering van sociaal-democraten en groenen onder leiding van kanselier Gerhard Schröder heeft 7 jaar lang Duitsland geregeerd. Maar de vraag is of de Duitsers er op vooruit zijn gegaan. Schröder had in 1998 nog beloofd dat hij de werkloosheid zou terugbrengen tot 3.5 miljoen. Vandaag de dag zijn er echter meer dan 5 miljoen Duitsers zonder baan. Het is de sociaal-democraat niet gelukt om de economie uit het slop te halen.

Nadat Schröders sociaal-democratische SPD de zoveelste provinciale verkiezingen had verloren (Noordrijn Westfalen) besloot hij eerder dit jaar om een nieuw mandaat te vragen aan de kiezer. Ook zijn eigen achterban was verdeeld over het beleid van de kanselier, die een economische hervorming in gang heeft gezet om de werkloosheid tegen te gaan. De Hartz IV hervormingen maken het makkelijker om mensen te ontslaan, versoberen de uitkeringen en verplichten langdurig werklozen om voor één euro per uur voor de overheid te werken om het werkritme te hervinden.

Dit hervormingsbeleid is door een deel van de SPD niet goed ontvangen. Daardoor zijn teleurgestelde SPD'ers opgestapt en samen met de communistische PDS hebben zij de Linkspartei gevormd. Deze partij keert zich tegen de Hartz IV hervormingen en werpt zichzelf op als enig alternatief voor de neoliberale partijen die Duitsland kent. De oppositie in de Rijksdag van CDU (christen-democraten) en FDP (liberalen) stond te trappelen om de regeringsverantwoordelijkheid op zich te nemen. Zwart-geel, naar de kleuren van de CDU en de FDP, zou de werkloosheid te lijf gaan met een ondernemersvriendelijk beleid. Angela Merkel, kanselierskandidaat van de CDU, heeft aangegeven de Hartz IV hervormingen krachtiger te willen doorzetten door de

vakbonden macht te ontnemen, de belastingen op lonen te verlagen en de arbeidsmarkt verder te flexibiliseren.

Op het gebied van het milieu staat het linkse blok van rood-groen lijnrecht tegenover het centrum-rechtse zwart-geel. Zo hebben de Groenen gezorgd voor de Atomausstieg: de komende 30 jaar worden geleidelijk alle Duitse kerncentrales van het energienet gehaald. Er is de laatste zeven jaar ook veel windenergie bij gekomen, waardoor de energievoorziening van Duitsland onzeker en onregelmatig is en de afhankelijkheid van buitenlandse stroom groot. Centrum-rechts voelt weinig voor die situatie en wil van de Atomausstieg afstappen. In onderwijs en zorg willen CDU en FDP collegegeld en liberalisering introduceren, terwijl SPD en Groenen daar van gruwelen.

De buitenlandse politiek van de CDU en de FDP zou zich veel meer richten op de Engelsen en de Amerikanen en veel minder op de Fransen. De regering-Schröder heeft sterke banden met

Parijs en Moskou, maar die banden weerhouden Berlijn van het innemen van een kritische houding ten opzichte van bijvoorbeeld het Europees landbouwbeleid of het gebrekkige functioneren van de Russische democratie. De CDU heeft zich uitgesproken tégen het lidmaatschap van Turkije van de Europese Unie, terwijl de SPD juist Turkije als gematigd islamitisch land in de Europese Unie wil verankeren. SPD en Groenen zijn niet gecharmeerd door het Amerikaanse optreden in Irak en kiezen daarom voor een zeer kritische houding richting Washington.

De rechts-liberale FDP wil naast radicale hervorming van de verzorgingsstaat zich ook sterk maken voor burgerrechten. Zo bepleit de FDP, in tegenstelling tot de CDU, het openstellen van het huwelijk voor homo's en wil de FDP dat in de strijd tegen het terrorisme en misdaad uitermate zuinig wordt omgesprongen met vrijheidsrechten.

De uitkomst van de verkiezingen wijst geen duidelijke winnaar aan. Rood-groen en zwart-geel hebben beiden geen meerderheid gekregen dankzij de opkomst van de nieuwe Linkspartei. Hierdoor zal de regering moeten bestaan uit óf CDU-SPD óf drie partijen. De drie-partijen combinaties worden door iedereen uitgesloten en dus ligt CDU-SPD het meest voor de hand. Een dergelijke Grote Coalitie zal mogelijk leiden tot stilstand, zoals ook Paars op belangrijke dossiers zoals de WAO, de zorg en de pensioenen voor stilstand zorgde. Deze stilstand noemen ze in Duitsland Reformstau. Reformstau is een opmerkelijk woord omdat het een blokkade van hervormingen betekent in een situatie waarin iedereen het eigenlijk wél eens is over de noodzaak van de hervormingen. Duitsland blijft een gevangene van haar eigenaardige cultuur waarin het verstand schreeuwt om hervormingen maar waarin desalniettemin het menselijk conservatisme de boventoon voert.

Uit het ledenbestand: Rosa van der Tas

Door Fleur de Groot

Elke Demo komt er JD-lid aan het woord in het item "Uit het ledenbestand". Deze keer is gekozen voor Rosa van der Tas. 19 jaar, studente Politicologie en breed in de functies die ze uitoefent binnen en buiten de JD. Zo was zij dit jaar voorzitter van de afdeling Leiden, penningmeester van Jongeren en Politiek te Leiden, en heeft ze een baan als fractie-assistent bij D66 Leiderdorp.

Verschillende factoren hebben ertoe bijgedragen dat Rosa, afkomstig uit een typische D66 familie, zich aansloot bij de Jonge Democraten. Op de middelbare school had zij als een van de weinige al interesse in politiek. Dat ze politicologie zou gaan studeren lag dan ook al vrij snel vast. "Bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen ben ik samen met mijn moeder naar een verkiezingsbijeenkomst van D66 geweest. Tijdens die verkiezingstijd heb ik besloten lid te worden van D66 en de JD. Dat is nu zo'n tweeënhalve jaar geleden. Het pragmatische sprak me aan".

Hoewel ze bij de afdeling Rotterdam begon, is ze afgelopen jaar voorzitter van afdeling Leiden geweest. "Toen ik actief werd bij de JD zat ik nog op de middelbare school. Ik had toen geen tijd om iets in het bestuur te doen. Dat kon pas toen ik ging studeren." En die bestuursfunctie kwam er. Ze rolde er min of meer in. Van de geïnteresseerden had zij de meeste ervaring in de JD, en niemand anders ambieerde het voorzitterschap. Ze heeft er nu een jaar opzitten, en besloot op te stappen. Haar belangrijkste doel, de afdeling Leiden wakker schudden en weer activiteiten voor de afdeling organiseren, is gerealiseerd. "We hebben veel activiteiten georganiseerd en de opkomst bij de activiteiten was

© Sebastiaan ter Burg - www.ter-burg.nl

goed. Mijn belangrijkste doel was daarmee gerealiseerd."

Ook de functie van penningmeester van het Jongeren en Politiek legt ze per 1 oktober neer. Jongeren en Politiek (JeP) is een overkoepelende organisatie van de Leidse PJO's die participatie van jongeren in de politiek moet bevorderen. Of dat doel gehaald is? Rosa vindt van wel. "We hebben een paar activiteiten gezamenlijk georganiseerd en de opkomst was redelijk goed." Dat ze als penningmeester stopt heeft een direct verband met het neerleggen van haar taak als voorzitter. Volgens Rosa is het belangrijk dat de functie binnen JeP uitgeoefend wordt door een bestuurder van de afdeling. Dat is goed voor de communicatie en het samenwerken.

Daarbij komt nog dat Rosa zich zeer waarschijnlijk kandidaat zal stellen voor Algemeen Secretaris van het Landelijk Bestuur. Maar ze wil benadrukken dat dat niets te maken heeft met haar keuze in Leiden haar functies neer te leggen. "Ik heb nog niets definitief besloten, dus dat maakt wel duidelijk dat het niets met elkaar te ma-

ken heeft."

Natuurlijk kan de volgende vraag niet uitblijven in een Demo die als thema "Toekomst" heeft: hoe zou Rosa de toekomst voor D66 willen zien? "Ik vond het pamflet van Boris Dittrich erg laf, al was ik het met de meeste punten wel eens. D66 zou meer durf moeten uitstralen. Persoonlijk hoop ik dan ook dat het manifest dat meer uitstraalt. D66 moet een eigen weg durven kiezen en voor een deel andere prioriteiten gaan stellen. Dus niet meer bestuurlijke vernieuwing: zo ben ik tegen een districtenstelsel. Onderwijs moet wel een prioriteit blijven. Voor mijzelf is een goed milieubeleid ook belangrijk, maar ik vraag me af of dat stemmen trekt. Op sociaal-economisch gebied wil ik niet het harde beleid van de VVD en ook niet het zwakke van de linkse partijen. D66 moet daartussenin gaan zitten met harde maatregelen, maar ook een met een sociaal gezicht. Dat sociale gezicht komt helaas niet naar voren in dit kabinet. "Misschien lijkt ik met deze punten een linkse JD'er, maar ik heb het idee dat ik toch redelijk in het midden zit."

Voorzittershamer: De zorgelijke zomer

Door Jan Paternotte

Afgelopen juni bezocht ik de afscheidsreceptie van de Amerikaanse ambassadeur in Nederland, Clifford Sobel. De fatsoenlijke Amerikaan nam met een clichématige toespraak over bitterballen, haringen en pinda's ("It's really

been such a tremendous experience for me and my wife to eat haring in Volendam") afscheid van Nederland om zich in de staat New Jersey kandidaat te stellen voor de Amerikaanse senaat. Als Republikein uiteraard, want Sobel is in Nederland benoemd door president George W. Bush.

Op deze receptie sprak ik ook Hans Hoogervorst, minister van Volksgezondheid. Zijn aanwezigheid kwam goed uit, want de JD had net de dag tevoren samen met de CDA-jongeren een onderzoek naar het nieuwe zorgstelsel gepresenteerd. Uit ons rapport bleek dat alle Nederlanders gecompenseerd gaan worden voor de nadelige gevolgen van het nieuwe stelsel, behalve studenten met een basisbeurs en een bijbaantje. Deze groep heeft namelijk geen studentenverzekering, maar zit door het feit dat zij een bijbaantje hebben in het ziekenfonds. De ziekenfondsverzekering is zo'n 150 euro per jaar goedkoper dan de studentenpolis, en heeft daarmee een belangrijke invloed op het inkomen van deze groep studenten op MBO, HBO en universiteit. Omdat ik me afvroeg of Hoogervorst zich dit had gerealiseerd sprak ik hem erop aan: "Honderdvijftig euro is behoorlijk veel geld voor studenten of hun ouders, zeker als ze meer studerende kinderen hebben."

Zoals het een echte VVD'er betaamt zegt die 150 euro Hoogervorst niet zoveel. Hij heeft immers jarenlang gewerkt als Banking Officer van de 'National Bank of Washington', en daar praat je toch over wat grotere bedragen. Zijn antwoord was dan ook: "Dan neem je toch nog een bijbaantje?". Even later voegde hij mij en CDJA-voorzitter Ronald van Bruchem nog toe: "Ik zie dat ze hier hamburgers uitdelen. Als ik jullie was zou ik me maar goed volstoppen. Dat scheelt weer."

Komische opmerking, maar ergens toch ook tragisch: Hans denkt er namelijk echt zo over. Het interesseert hem helemaal niets dat zijn nieuwe stelsel het voor ouders uit de middenklasse nog moeilijker maakt om een studerend kind te onderhouden. Het was voor

de JD in ieder geval een mooie stimulans om te gaan lobbyen voor compensatie voor alle studenten!

Als door een wesp gestoken gingen we aan de slag en al de volgende dag deelden we samen met CDJA en een studentenorganisatie droog brood uit aan een paar Tweede Kamerleden, die allemaal voor het eerst kennis namen van de gevolgen voor de studenten. Ursie Lambrechts van D66 stond met het droge brood in de mond de volgende dag nog in de 'Spits', waarbij ze ook meldde het raar te vinden dat studenten er op achteruit zouden gaan.

De afgelopen maanden hebben we veel gesproken over dit onderwerp, en enkele keren de publiciteit gezocht. Vooral bij D66 ging sterk de opvatting leven dat een onderwijspartij de studenten en hun ouders niet kon laten vallen. Onder druk van D66 is er dan ook een 'Dittrich-bonus' gekomen die voor alle studenten de basisbeurs jaarlijks met 150 euro ophoogt. Een bijzonder mooi resultaat van JD-acties en lobby. Ook Hans Hoogervorst verdient natuurlijk alle lof, omdat hij ons zo goed gemotiveerd heeft. Naar hem is een fruitmand onderweg.

Voor de JD is dit een mooie prestatie geweest, maar het voorbeeld is wel exemplarisch voor een groot probleem van het kabinetsbeleid: veel maatregelen worden rücksichtslos doorgevoerd, zonder dat goed is nagedacht over de gevolgen die dat voor veel mensen heeft.

In het voorbeeld blijkt het compleet ontbreken van politiek gevoel bij Hoogervorst als het gaat om het zorgstelsel: hij heeft het strategisch gedrag van verzekeraars (pas op het laatste moment offertes uitreiken) niet voorzien, heeft de bevolking slecht geïnformeerd, kan geen betrouwbare premie-indicaties geven, en heeft de administratie bij ziekenhuizen nog niet op orde. Dat is betreurenswaardig: er is reden bezorgd te zijn om een zorgstelsel dat niet zorgvuldig wordt ingevoerd.

Over dit en ander kabinetsbeleid kun je op het volgende congres van de Jonge Democraten vragen stellen aan Laurens-Jan Brinkhorst. Het congres vindt plaats in theater Concordia te Den Haag. We zullen hier naast Brinkhorst ook met Boris Dittrich, de burgemeesters Opstelten, Vreeman en Deetman en alle JD'ers veel discussies voeren op de politiek en de toekomst van D66. Ook kiest de JD een nieuw bestuur. Ik hoop dan ook zoveel mogelijk JD'ers daar te mogen begroeten. Voor vijftig euro word je twee dagen lang compleet verzorgd!

46^e Algemene Ledenvergadering der Jonge Democraten 29 & 30 oktober 2005 te 's Gravenhage

Op 29 & 30 oktober vindt in onze hofstad, 's Gravenhage, het 46^e Congres der Jonge Democraten plaats! Theater Concordia zal twee dagen lang onderdak bieden aan een grote verscheidenheid van interessante sprekers, inhoudelijke debatten en spannende verkiezingen.

Op het programma staan onder andere resoluties over Sociale Zekerheid en Onderwijs, een Burgemeestersdebat (met Wim Deetman, Ivo Opstelten en Ruud Vreeman, geleid door Frits Huffnagel), een wijziging van de beginselverklaring (1) van de vereniging en vele andere statutenwijzigingen, de verkiezing van een geheel nieuw Landelijk Bestuur en de finale van het nationale JD-debat! Na het enerverende programma overdag zal genoten worden van een diner in Trias, vlak bij het politieke centrum van Den Haag. De nacht zal worden doorgebracht in de StayOkay Den Haag, vlak bij de feestlocatie. De zondagochtend wordt geopend door vice-premier en minister van Economische Zaken Lourens Jan Brinkhorst, zondagmiddag is er de mogelijkheid te genieten van een historische stadswandeling: Kortom, dit congres mag je gewoon niet missen!

Aanmelden?

Vul het formulier in op www.congres.jongedemocraten.nl, of stuur een e-mail (met vermelding van je naam, e-mail, telefoon, of het je eerste JD-congres is, welke dagen je komt en of je vlees eet) naar congres@jongedemocraten.nl

**Jonge
Democraten**

DEMO

Democratie
op z'n
Azerbeidjaans

KERST
2005

Jonge
Democraten

Ik wil beter onderwijs! - de actie
Verslag najaarscongres 2005
Een nieuw Landelijk Bestuur
De ideologische worsteling
Privacy vs terrorismebestrijding
Ontwikkelingssamenwerking

Redactioneel

Door **Gijs ter Haar**

Het zal jullie vast niet zijn ontgaan dat de SGP-jongeren onlangs flink wat publiciteit wisten te scoren door een relletje te veroorzaken met een interview met onze minister Pechtold in hun ledenblad "Ons Contact".

Sindsdien heerst er op de redactie van de DEMO een sterk gevoel van 'dat willen wij ook!'. Helaas echter had van Aartsen had geen tijd voor een interview.

Maar niet getreurd, er is zoveel ander moois. Het congres is weer geweest en het nieuwe bestuur is geïnstalleerd. Gefeliciteerd! Voor wie ze nog niet kent: in deze DEMO stellen de dames en heren Landelijk Bestuur zich aan jullie voor in een gezamenlijk interview.

Naar aanleiding van de vorige editie vroegen sommigen op het congres zich af of we voortaan altijd themanummers gaan maken. Dat is niet het geval. Dit is de laatste DEMO die jullie dit jaar ontvangen, maar het is geen dubbeldik kerstnummer, gevuld met slechte recepten en paginagrote puz-

zels. Het is gewoon weer een DEMO als vanouds, waarin alle thema's aan bod komen. Althans, ze komen aan bod voor zover jullie ze aan bod laten komen door erover te schrijven natuurlijk. Tot vreugde van de redactie blijkt er echter altijd weer genoeg volk onder de Jonge Democraten dat zijn geletterdheid met gefundeerde meningen wil combineren.

Zo vind je in deze aflevering onder meer maar liefst twee artikelen over onderwijs, een kijkje in de keuken van de Azerbeidjaanse versie van democratie en een zeer doorwrocht stuk over liberalisme. Voed je grijze cellen en spoor ze aan tot nieuwe ideeën, die we dan hopelijk volgend jaar in de DEMO kunnen terugvinden.

Tot slot wens ik iedereen een fijne kerst en zo. Dank aan iedereen die dit jaar voor de DEMO geschreven heeft en voor iedereen geldt: zet op je lijstje met goede voornemens 'meer schrijven voor de DEMO'.

Gijs ter Haar,
Hoofdredacteur

Colofon

21^e Jaargang – nummer 5
kerst 2005

DEMO is een uitgave van de **Jonge Democraten**, onafhankelijke politieke jongerenorganisatie sinds 1984.

Oplage: 1300 exemplaren

DEMO redactie:

Gijs ter Haar, Fleur de Groot, Charlotte Meindersma, Hugo van Haastert, Lourens Dinger, Michiel Kellner en Rukiye Kaya

demo@jongedemocraten.nl

Deadline DEMO 1 van 2006:

30 januari 2006

Bijdrages in deze DEMO van:

Het Landelijk Bestuur, Alexander Scholtes, Anke Peters, Anja de Vries, Elize 't Hart, Friedolien de Fraiture en Stefan van der Esch.

Foto voorpagina:

© Thijs Brandenburg

Landelijk Bestuur JD

Postbus 660, 2501 CR Den Haag
fax: 070 – 364 19 17
info@jongedemocraten.nl
www.jongedemocraten.nl

Drukkerij Uleman

Goudstraat 6, 2718 RC Zoetermeer
tel: 079 – 361 40 26
info@drukkerijuleman.nl
www.drukkerijuleman.nl

Nieuw! Het JD Klankbord

Door **Bram Fokke**

Één van de doelstellingen die het nieuwe LB heeft geformuleerd is het beter betrekken van de leden bij het uitdragen van het JD geluid. Om ervoor te zorgen dat iedereen een gelijke kans heeft hierover mee te praten presenteren wij u: Het JD Klankbord!

Het Klankbord is een e-mail lijst, waarover het LB de leden kan verzoeken om een reactie bij beslissingen waarbij dit handig is. Ieder lid kan verzoeken op deze lijst geplaatst te worden, dus iedereen kan meepraten.

We hebben de volgende regels van gebruik opgesteld om handig mechanisme niet te veranderen in een spammonster van Dood en Verderf:

- Alleen LB'ers mogen mail sturen naar dit adres.
- Natuurlijk kunnen andere leden ook gebruik maken van dit mooie instrument, maar dat moet dan via het LB georganiseerd worden.
- De antwoorden worden verstuurd naar het betreffende bestuurslid, niet naar de hele lijst.
- We gaan niet voor ieder wisewasje een mailtje rondsturen.
- We geven reacties enige tijd, maar hoe later je reactie, hoe kleiner de kans dat deze meegewogen wordt. We proberen er naar te streven dat er minstens 24 uur tussen het rondsturen van de vraag en de beslissing zal zitten.

Dit alles om ervoor te zorgen dat als er een mailtje over de lijst verstuurd wordt, dat mailtje wel zin heeft en gelezen gaat worden.

Tot slot nog even de opmerking dat de uitkomsten van dit klankbord een belangrijke factor zijn, maar niet de enige factor in onze beslissingen.

Je kunt je opgeven voor het Klankbord door een mailtje te sturen naar:
pers@jongedemocraten.nl

Met vriendelijke groet,

Bram Fokke
Secretaris Pers en Vice-Voorzitter JD ➤

De JD wil beter onderwijs

Door Anke Peters

Op het afgelopen D66-congres in Delft zette de JD zich weer goed 'in the picture' met de nieuwe onderwijscampagne "Ik Wil Beter Onderwijs!". Gehuld in blauwe polo's en met een groot zelfgemaakt schoolbord met daarop de campagnetitel, zette een tiental JD'ers zich in om de leden van D66 te overtuigen van de noodzaak van vernieuwingen in het onderwijs.

Het idee voor de nieuwe campagne werd geboren op het laatste intro-weekend. Terwijl buiten de moties werden geschreven voor het oefencongres, bogen zich binnen de leden van de werkgroep onderwijs over enkele opiniestukken geschreven door diezelfde werkgroepleden. Tijdens het bespreken ervan, rees het gevoel dat er nog veel meer mee gedaan kon worden. We hebben meningen die uitgewerkt zijn in een aantal goede opiniestukken, maar die waarschijnlijk niet door veel mensen gehoord zouden worden. Duidelijk was wel dat we vooral D66 wilden overtuigen van onze ideeën en dat alleen het schrijven van artikelen voor kranten daarvoor niet genoeg is. Hoe kun je dat beter doen dan met een in het oog springende campagne op hun eigen territorium? De inhoud van de campagne kwam te bestaan uit de vier belangrijkste punten van de werkgroep: het persoonsgebonden budget, de integratie van het VMBO en MBO, open en democratische scholen door middel van een acceptatieplicht en het recht op speciaal onderwijs voor iedere leerling wanneer dat nodig is. De campagne was geboren, en al snel kreeg het ook een naam. De JD pleit voor beter onderwijs, en voor een samenleving die de ontwikkeling van het individu voorop zet. De combinatie daarvan maakt: Ik Wil Beter Onderwijs!

Nu was het tijd om in actie te komen. Met nog maar anderhalve maand te gaan voor het congres, moest er haast worden gemaakt om de campagne in elkaar te zetten. Onder het genot van een hapje en een drankje in Leiden werden begin oktober alle ideeën van de aanwezige onderwijs- en promotie-tijgers geïnventariseerd. Een hoop ideeën vlogen over tafel, variërend van het maken van een schoolboek met daarin cijfers over het huidige onderwijs tot een zelfgemaakt campagnelied! Aan het einde van de avond stond er een campagneteam klaar dat zin

had om aan het werk te gaan en waarvan iedereen een taak had. Er moest een site komen, folders gemaakt, teksten geschreven en een schoolbord in elkaar gezet worden met als uiteindelijk doel: onderwijs nog hoger op de kaart zetten bij D66 en daarmee ook hun uiteindelijke manifest beïnvloeden op het Congres van de Toekomst.

Ondanks dat er weinig tijd restte voor het campagneteam lukte het toch alles in orde te krijgen voor 5 november, de dag dat de campagne van start zou gaan. Al ruim voordat het congres van start ging was het campagneteam aanwezig om het schoolbord op te zetten en iedere D66'er die binnenkwam te attenderen op onze campagne en ze een folder in de vorm van een uitklapbaar schoolbord te geven. De flyer bevat in het kort een pakkende samenvatting van de campagnepunten. Daarnaast was er het plan om tijdens de 'fringemeeting' over opvoeding en ontplooiing de discussie zoveel mogelijk te domineren en onze overtuigingen te laten klinken. Dat plan slaagde. Onze portefeuillehouder kreeg meteen het eerste woord en daarmee ook de kans om de discussie een aftrap te kunnen geven. Op onze standpunten werd verdeeld gereageerd door de aanwezigen. De reacties waren soms heel positief en steunend, of mensen

waren het juist totaal niet met ons eens. Dat onderwerpen als bijzonder onderwijs leven bij de aanwezigen was duidelijk merkbaar aan de verhitte discussies. Na afloop van de bijeenkomst kwamen veel van de aanwezigen naar de campagnestand (het schoolbord) toe om na te praten en te discussiëren over de punten. Daar waren ook de vier opinieartikelen waar de campagne op was gebaseerd om in te lezen. Dat niet iedereen het met ons eens was, deed voor de meeste D66'ers niets aan af dat ze het initiatief goed vonden en de uitwerking ervan erg origineel.

Nu het onderwijs, mede dankzij de campagne, weer helemaal in de kijker stond bij D66, eindigt het niet bij alleen flyer en discussiëren tijdens een congres. We wilden D66 ook de kans geven om hun mening over onze standpunten te geven, en die kans kregen ze op 24 november. In een buurthuis in Amsterdam ging de portefeuillehouder onderwijs in debat met D66 kamerlid Boris van der Ham, een docent onderwijsbeleid en een medewerker van de wethouder onderwijs van Amsterdam, samen met het campagneteam en enkele geïnteresseerde D66'ers. Ieder onderwijspunt werd kort ingeleid, waarna twee leden van het panel een fel debat met elkaar erover aangingen en vervolgens bijval (of niet) kregen van het publiek. Over de gehele linie genomen was aan het einde van de avond het enthousiasme over de standpunten licht gedaald, maar dat doet niets af aan de fantastische campagne die is neergezet! ➤

Foto: © Jan Wouter Langenberg

“Logica is ook niet alles!”

Een verslag van het 46^e congres te Den Haag

Door Charlotte Meindersma

Afgelopen oktober was het weer tijd voor ons 46^e congres. Na jaren waren we weer terug in onze Hofstad. Congreslocatie was ditmaal theater Concordia. Het zou een bomvol congres worden. Nieuwe resoluties, veel moties en amendementen en ook aan sprekers zou het ons ook niet ontbreken.

Het congres werd geopend door Mei Li Vos. Voorzitster van AVV, alternatief voor vakbond. De nieuwe vakbond voor jongeren en freelancers. “Het lijkt weer 1966 (...) als alles goed gaat heffen wij onszelf op een gegeven moment ook weer op” De zaal leek het bijzonder met haar standpunten eens te zijn. Er bleken dan ook JD'ers in de zaal te zitten die al lid waren, en middels het congres andere partijgenoten aanmoedigden lid te worden. Het was een mooie voorloper op de latere discussie over het JD standpunt over vakbonden.

Ook een groot hoogtepunt was het burgemeestersdebat. Ivo Opstelten, Ruud Vreeman en Wim Deetman (resp. Burgemeesters van Rotterdam, Tilburg en Den Haag) debatteerden over verschillende onderwerpen onder leiding van VVD'er Frits Huffnagel. Hier bleek maar weer dat ook humor niet hoeft te ontbreken. De politici waren niet te beroerd om elkaars verleden op een leuke manier naar voren te halen. Zo raketde bijvoorbeeld Huffnagel een recent incident op uit de tijd dat Vreeman in Zaandam zat. Frits Huffnagel: “Daar zat een heel leuke gemeentesecretaris, begreep ik!” Ruud Vreeman: “Daar heeft u helemaal gelijk in”

Ze waren goed op dreef, dat staat buiten kijf. De heren, die nu misschien een wat ‘keurig’ voorkomen hebben bleken er vroeger wel wat van te kunnen. Zo biechtte Ruud Vreeman op dat hij vroeger nog op een biljart heeft staan dansen. Frits Huffnagel vond het in elk geval allemaal maar wat te roze wolkerig worden en ging over op een ander onderwerp: parkeerproblemen in de binnenstad. Ivo Opstelten maakte toen de intelligente opmerking: “Als ik

naar het centrum ga, dan neem ik nooit de auto, dan neem ik altijd de tram (...) dat werkt als een trein.” En ook de discussie met de zaal ontbrak niet. Zo bleek maar weer dat Frits Huffnagel ook niet alles weet, toen de volgende korte conversatie ontstond: Salima Belhaj: “Als je nou de Coolsingel afsluit voor automobilisten en daar een

Foto's: © Steven Rieder (www.stevenrieder.com)

de orgasmatron van Bas Nijboer (nieuw LB Promotie) in elk geval een van zijn speerpunten en zaten er in de kandidaatspeeches voor de functie van LB Secretaris Politiek hier en daar wat hartelijke stekeligheden. Overigens, als het aan Bas ligt zal het LB de komende tijd vast vaak in de kroeg te vinden zijn, want “De beste ideeën komen als je

groot terras bouwt voor studenten.” Frits Huffnagel: “Niet op de Erasmusbrug? Want daar kom je dan helemaal niet meer.” Salima: “Het is duidelijk dat u uit Amsterdam komt, maar dat geef niet.”

Natuurlijk bestond dit congres uit meer dan dat. Een heel nieuw Landelijk Bestuur moest gekozen worden. In tegenstelling tot de meeste congresgangers bleven de kandidaten voor het LB wel het hele congres scherp. Zo bleek

dronken bent, naar mijn mening. Maar misschien komt dat omdat ik vaak dronken ben.” Misschien herken je Bas Nijboer ook nog wel van de DEMO-voorpagina, oktober 2004, waar hij stond te debatteren met een biertje in zijn hand.

Wat is nou eigenlijk een JD congres zonder een discussie te hebben over organimo's? Gezien de beste ideeën ontstaan onder het genot van een biertje in de zaterdagavonduren van

een congres, werd door enkele JD-ers een motie ingediend waarin werd gepleit voor het verlaten van de organimo deadline naar 1.00 uur 's nachts. Toch werd de organimo afgewezen, waardoor er geen nachtelijke ideeën ingediend mogen worden. In elk geval wacht Bas een zware taak nu de organimo is aangenomen dat er JD-strings

de JD volledig tot uiting kwam. Naast station Hollandsspoor en op kruipafstand van de slaaplocatie konden wij feesten! Twee aardige vrouwen, een slecht aangesloten biertap met lauw bier en kleine koelkast voor wat fris zorgde voor onze feestvreugde. Een mooie plek om afscheid te nemen van het oude LB. Om er voor te zorgen dat

in die nacht ingaande wintertijd. Ze hadden er zelfs een wandeling van 20 minuten naar het Noordeinde voor over! Het feest werd doorgezet in een om 1.00 uur 's nachts nog lege kroeg. Nummers werden aangevraagd en opeens was gewone pils niet meer goed genoeg. Er werd gedanst, gezongen en gedronken om er de volgende dag met frisse moed weer tegenaan te kunnen gaan.

Op die volgende dag ontbraken D66'ers natuurlijk niet op ons congres. Laurens Jan Brinkhorst en Boris Dittrich mochten voor ons spreken. Over verleden, de toekomst en onderwijs. Een week later viel op het D66 congres ons de eer ten deel te merken dat wij de try-out waren geweest voor L.J.'s speech. D66 mag ons dankbaar zijn; dankzij ons zijn de slaperige stukken er grotendeels uitgehaald.

JD'ers zijn het niet altijd met elkaar eens. Dat bleek maar weer eens uit de primeur die we dit congres hadden: de finale van het nationaal JD debat. Groningen tegen Brabant. Inhoud versus humor en simpelheid. Een lastige beslissing voor de jury, bestaande uit Frits Huffnagel. Maar Brabant kwam, zag, overwon en vertrok.

Vele vragen aan kandidaat LB'ers, een zware strijd tussen de kandidaten secretaris Politiek volgden, maar we hebben het congres mooi af kunnen sluiten. Een geheel nieuw LB, een adjunct hoofdredacteur DEMO, twee nieuwe CPZ bestuursleden, wat willen we nog meer?

Over een half jaar reizen we in elk geval met z'n allen af naar het verre, maar mooie Groningen, waar al zo lang geen JD congres meer heeft plaatsgevonden. ➤

en flatteuze lady-fit polo's in vele kleuren en maten moeten komen. Hij hoeft gelukkig dan weer niet te zorgen voor strakke broeken voor de heren. Om bepaalde uitspraken en discussies te relativiseren kwam gelukkig Alexander Scholtes (oud-LB secretaris Politiek) met de uitspraak: "Logica is ook niet alles"

Zoals een goed JD congres betaamd was er zaterdagavond ook nog een mooi feest, waarin de borrelcultuur van

Jan Paternotte geen heimwee zou krijgen naar het LB-schap kreeg hij van zijn mede oud-LB'ers een prachtige kussensloop met een foto van zijn mede-bestuursgenootjes (zonder Jan) met op de achterkant, zo groot mogelijk een 'We love Jan'.

Maar de JD zou de JD natuurlijk niet zijn wanneer een groot deel van de feestgangers na sluitingstijd nog niet even een afzakkertje nam, waarbij optimaal gebruik werd gemaakt van de

De ideologische worsteling: 3 dilemma's in het liberale discours

Door Jeroen Mimpfen

Vrijheid is een felbevochten concept de laatste tijd. Waar het liberalisme toch nog steeds vaak een vieze bijmaak oproept, wordt het concept vrijheid door meer en meer partijen omarmd als centrale leidraad. Dit laat niet alleen de aantrekkingskracht van het begrip zien, maar meteen ook de meerduidigheid ervan. In deze tekst worden drie belangrijke liberale twistpunten uiteengezet, welke zich zowel tussen als binnen de politieke partijen ontpoppen.

Zowel vrijheid als (sociaal-)liberalisme zijn begrippen die binnen de JD en D66 een centrale rol spelen in de standpuntbepaling. Veelal wordt het concept vrijheid omschreven als de vrijheid en de mogelijkheid voor een ieder om zijn of haar eigen beslissingen te kunnen maken. Beide zijden van het liberalisme komen hier in terug. Enerzijds biedt de overheid de mogelijkheid aan een ieder om zichzelf volop te ontplooien en mee te doen aan onze maatschappij, anderzijds wordt je wel met rust gelaten voor zover je anderen geen kwaad doet met de keuzes die je maakt. In het kielzog van het gedachtegoed van politiek filosoof Isaiah Berlin komen zowel positieve als negatieve vrijheden terug in ons liberale ideaal. Onze liberale zusterorganisatie VVD beroept zich van oudsher op hetzelfde concept vrijheid, maar legt de verdeling tussen positieve en negatieve vrijheden net even meer in de richting van de negatieve vrijheden. Sinds kort beroepen echter ook de PvdA en GroenLinks zich op het begrip vrijheid. In het beginselenmanifest van de PvdA komt het begrip vrijheid bijvoorbeeld al vóór het begrip solidariteit te staan, terwijl GroenLinks naar hartelust boeken publiceert die zich geheel wijden aan de vrijheid als ideaal. Uiteraard leggen deze partijen meer de nadruk op de positieve vrijheden dan op de negatieve, en zo zie je dat een mooi spectrum aan liberale partijen zich ontpopt waarin meer of minder aandacht aan bepaalde aspecten van het liberalisme wordt gegeven. Dit is echter niet het einde van de discussie, aangezien de complexiteit van het begrip vrijheid en van de liberale stroming hiermee nog niet is teruggedrongen. Drie twistpunten kunnen onderscheiden worden in het liberale discours.

1 Allereerst is er een belangrijk twistpunt te vinden in de aard van het liberalisme zelf. Baukje Prins gaat in haar bijdrage aan het

vrijheidsdilemma van GroenLinks uitdrukkelijk in op het spanningsveld tussen autonomie en emancipatie welke terug te vinden is in het onderscheid tussen Politiek Liberalisme en Verlichtingsliberalisme. Terwijl de eerste vorm van liberaal denken voornamelijk van vrijzinnige aard is en de mens zo veel mogelijk zelf wil laten bepalen wat de juiste conceptie van het goede is, wordt in de tweede liberale stroming juist veel meer nadruk gelegd op het nastreven van bepaalde liberale waarden als zelfontplooiing, emancipatie en persoonlijke vrijheid. Een concreet voorbeeld maakt wellicht duidelijk wat hier nu mee bedoeld wordt. Het al dan niet verbieden van hoofddoekjes in openbare gelegenheden vormt hiervoor wellicht een goede casus. Een politiek liberaal zou zeggen dat het in principe aan mensen zelf is om te bepalen of men een religieus symbool wil dragen of niet, terwijl een verlichtingsliberaal een hoofddoekje zou verwerpen op grond van een gelijkheidsideaal tussen man en vrouw. Natuurlijk zijn hierin nog verschillende stromingen te onderscheiden. Immers, men zou in principe kunnen zeggen dat men het hoofddoekje wel kan dragen maar dat men er dan zeker van moet zijn dat de persoon ook echt zelf geloofd in het symbool, en het niet doet uit een dwingende sociale norm. Openbare discussie hierover waarbij de uiteindelijke keuze toch bij het individu ligt, lijkt dan een tussenoplossing.

2 Een tweede twistpunt is te vinden in een discussie die zich bezighoudt met een centraal concept in het liberalisme: keuzevrijheid. Vanuit de oorsprong van het liberalisme wilde men het menselijk geluk zo groot mogelijk maken door mensen zo veel mogelijk keuzevrijheid te geven. Immers, hoe meer je zelf je leven in kan richten, hoe gelukkiger je zou zijn. Tegenwoordig is deze maximalisatie van keuzevrijheid steeds vaker onder

druk komen te staan en wordt steeds meer kritiek geuit op deze keuzevrijheid. Het lijkt alsof we op sommige punten genoeg keuzevrijheid hebben, en niet de behoefte hebben deze nog te vergroten. Een verdere vergroting zou zelfs kunnen leiden tot een mindere geluksbeleving omdat men geconfronteerd wordt met keuzes waarmee men niet goed kan of wil omgaan. Zo kan wel een onderscheid worden gemaakt tussen keuzes van primaire aard en keuzes van secundaire aard. Keuzes van primaire aard volgen direct uit je identiteit en zijn erg belangrijk voor je vrijheidsbeleving. Vrijheid van godsdienst, van meningsuiting, van onderwijs, het zelfbeschikkingsrecht, en bescherming van privacy zijn allemaal voorbeelden van deze essentiële vrijheden, waarvan blijkt dat mensen deze nog steeds heel erg belangrijk vinden. Secundaire keuzevrijheden kan men eerder vinden in allerlei praktische keuzes: het merk pindakaas dat je in de supermarkt koopt, de keuze voor een energieleverancier, en natuurlijk je zorgverzekeraar. Hierbij gaat het niet zozeer om een identiteitskeuze, maar om een technische keuze, waarbij mensen voornamelijk geïnteresseerd zijn in een goed product voor een fatsoenlijke prijs. Het zijn nu juiste deze keuzes die moeilijk te maken zijn en minder lijken bij te dragen aan je geluksbeleving. Dit wordt nog eens versterkt als men geconfronteerd wordt met te veel keuzes en te weinig informatie. Helemaal moeilijk voor een overheid wordt het als men rekening moet houden met verschillende preferenties en capaciteiten om met deze keuzes om te gaan. De vraag wordt dan of het mogelijk is om mensen zelf te laten kiezen hoeveel keuzevrijheid ze zouden willen en kunnen dragen.

3 Een derde twistpunt gaat in op de verstrekkendheid van het liberalisme. Het liberalisme is van oorsprong een politieke stroming die geen grenzen kent: mensen zijn gelijkwaardig en moeten allen een gelijkwaardige kans krijgen om te participeren in de maatschappij. Zeker als men zowel negatieve als positieve vrijheden opneemt in het vrijheidsbegrip moeten grenzen geen allesbepalende rol spelen in de hoeveelheid vrijheid waar men uiteindelijk mee geconfronteerd wordt.

Een bepaalde basishoeveelheid aan kansen lijkt op zijn minst vanuit dit perspectief te rechtvaardigen. Tegelijkertijd zien we dat praktisch elke Nederlandse politieke partij die zich enigszins verbonden voelt met het liberale gedachtegoed zich allereerst bekommert om het eigen electoraat. Zowel Femke Halsema en Wouter Bos, als Jozias van Aartsen en Boris Dittrich maken zich allen voornamelijk druk om de Nederlandse hypotheekrenteaftrek, het Nederlandse onderwijsstelsel, en de Nederlandse staat van de democratie. Als het gaat om mondiaal denken, scoren allen ver onder de liberale maat. Natuurlijk moet toegegeven worden dat een eerste verantwoordelijkheid ligt bij het eigen – aan geografische grenzen verbonden – electoraat, maar men lijkt te vergeten dat men vanuit liberale principes in de huidige – op natiestaten gebaseerde – mondiale structuur ook een verantwoordelijkheid heeft voor mensen over de grenzen heen. In hoeverre een nationalistisch of collectivistisch perspectief nu echt te rechtvaardigen is, komt slechts zelden expliciet aan bod in het politieke debat, terwijl men bij de verschillende politieke partijen toch duidelijke verschillen ziet in verstrekkendheid van het universalistische karakter van het liberalisme.

Bovenstaande twistpunten vormen de kern van de verschillen in het huidige liberale politieke spectrum. Naast verschillen in de balans tussen positieve en negatieve vrijheden, zijn dit kenmerken waarbij elke partij een eigen positionering behoeft. De discussie over deze liberale twistpunten blijft echter veel te vaak onderbelicht. Hoewel zij de kern van het liberale gedachtegoed raken, maken politieke partijen geen expliciete keuzes. Te vaak blijft in het midden welke standpunten men nu inneemt op basis van welke liberale uitgangspunten. Een goede liberale discussie vraagt allereerst om duidelijkheid. Nu elke politieke partij zich met zijn beginselen klaar begint te maken voor de verkiezingen, wordt het tijd om kleur te bekennen. Men zal een positie in moeten nemen tussen het Politiek Liberalisme en het Verlichtingsliberalisme. Men zal zich moeten positioneren tussen maximalisatie en optimalisatie, of misschien wel differentiatie van vrijheid, en men zal een keuze moeten maken in de verstrekkendheid van het universalistische karakter van het liberalisme. ➔

Interview met het nieuwe Landelijk Bestuur

Door Lourens Dinger en Fleur de Groot

Nu op het congres in oktober een volledig nieuw Landelijk Bestuur was gekozen, is het zaak deze mensen aan een intensief verhoor te onderwerpen. "Ik ben heel benieuwd wat voor interview dit wordt." zei een van hen tegen ons vlak voor het interview. Het klonk wat achterdochtig, en daar was ook wel reden toe. In deze Demo staan voldoende serieuze interviews met een politiek correcte inhoud, tijd voor wat nutteloze vragen en politiek incorrecte antwoorden. Het Landelijk Bestuur heeft immers op het congres alle gelegenheid gehad om zich serieus te presenteren.

Nadat het voltallige bestuur eindelijk was gearriveerd konden eindelijk de vragen gesteld worden.

Zowel Thijs, Rosa en Hugo komen uit (de afdeling) Leiden. Heeft de afdeling Leiden een coup gepleegd afgelopen congres?

Rosa van der Tas: Nou ja, er zitten maar twee ex-bestuursleden uit Leiden in dit LB. Oh, Thijs komt ook nog uit Leiden. Eigenlijk hadden Hugo en ik het zo naar ons zin, dat we samen besloten door te gaan.

Hugo van Haastert: We gingen er gewoon voor, zonder vooropgezet plan eigenlijk.

worden. Leiden vind ik daarentegen wel gevaarlijk worden.

Welke activiteit zal komend jaar het slechtst bezocht worden?

TD: Dat sjoelen in Friesland, of was het nou Groningen, vast en zeker. Erg veel interesse in die sjoelbak is er niet.

Bas Nijboer: Voor het fusiecongres van het CDJA en JOVD verwacht ik weinig aanloop komend jaar.

Welke afdeling zal als eerst worden opgeheven?

Anita Vink: Brussel denk ik.

Reinout de Vries: Wat is dit nou voor vraag? Wageningen is net opgericht!

Dat vroegen we niet, Reinout.

Tjeerd Dierckxens: Weer zo'n negatieve vraag.

Bram Fokke: Friesland natuurlijk!

AV: Mooi niet! En ja, ik weet dat wij van afdeling Friesland in de minderheid zijn, maar dan doen we maar even niet aan democratie.

TD: Minderheden moeten beschermd

Waarmee zijn jullie omkoopbaar?

BF: Vlees en vrouwen

AV en RvdT: Mannen!

Jeroen Mimpen: Seks, en dat geldt voor iedereen hier, ongeacht man of vrouw.

TD: En natuurlijk 30 zetels voor D66.

Komt er nog een site van het huidige LB?

Tijs Brandenburg en BF: Wij bouwen een site als wij oud-LB zijn, gewoon om het dan nieuwe LB af te zeiken. Over een jaar dus.

Wie maakt er de mooiste carrière in de politiek?

TB: Om maar even politiek correct te zijn: de voorzitter natuurlijk.

AV en BF: Wij beginnen als catering voor de lunch in de Tweede Kamer om daar een glansrijke carrière te starten. Dan kunnen we in elk geval zeggen dat we elke dag met topfiguren lunchen.

JM: Wie wil daar nou zijn carrière van maken?

Van wie komen als eerst de memoires uit?

RdV: Ik heb een weblog...

BF: Ja, dat moeten jullie wel even noemen, want daar komt namelijk niemand.

RdV: Er zit zo'n teller op waarbij je kan zien hoeveel mensen de site bezocht hebben. Dat zijn er tot nu toe nul dus...

AV en RvdT: Wij komen met een boek over het samenwerken met zeven mannen.

BF: Dat boek zou moeten komen van een bloemrijk persoon binnen dit LB.

BN: Zeker met "ik was het niet, het was de drank" als titel?

We weten dat enkelen van jullie een sterke ideologische inslag hebben, dus: welke politieke kleur heeft dit LB?

JM: Wij bepalen als LB helemaal geen kleur.

TB: Transparant zou wel mooi zijn.

Je bedoelt dat jullie helemaal niet zichtbaar willen zijn?

TD: Nee joh, dan ben je kleurloos. Dat zijn we niet.

BF: Beetje links, beetje rechts... we komen toch weer bij paars uit.

BN: ...met een roze randje.

De banden met D66 loslaten of aanhalen: hoe belangrijk zijn deze banden?

RdV: Die zijn heel belangrijk.

BF: Best belangrijk, vind ik.

JM: Nou ja... Het LB is het er over eens

dat er geen JD afgevaardigde in het bestuur van D66 moet zitten, op Jeroen na.

BF: Het is ons ook niet gevraagd, het kwam voor in een interview met voorzitter Dales van D66 in een blaadje...

Zo maak je geen vrienden bij de redactie Bram.

BF: Zo wordt je medeverantwoordelijk voor het beleid van D66, en dat is niet de bedoeling. De manier waarop het voorgesteld is door Dales is niet juist, en op de huidige manier kunnen we als JD ook invloed uitoefenen op D66.

JM: Aanzitten is wat mij betreft een optie, een soort compromis tussen werkelijk stemrecht krijgen in het bestuur en er afstand van houden.

De bekende discussie laait weer op, waarin de voorstanders toch duidelijk in de minderheid zijn.

Als laatste vraag een keuze: sinterklaas of de kerstman?

Allen, wederom behalve JM: Sinterklaas!

BN: Waar moeten Lange Frans en Baas B anders over zingen?

Uiteindelijk kunnen we wel concluderen dat het een kleurrijk gezelschap is, dit nieuwe Landelijk Bestuur. Gelukkig konden we al de eerste dagen na dit interview Reinout in het NRC terugvinden waar hij samen met zijn CDJA en JOVD tegenhangers zijn beklag deed over de huidige regering. Daarmee gaan we er van uit dat we nog vaak en veel van deze mensen zullen horen. Wij wensen ze dan ook allen succes toe. ➔

Foto: © Michiel Kollner

JD'ers als verkiezingswaarnemers in Azerbeidjaan

Door Thijs Brandenburg en Anja de Vries

Leren jassen, gouden tanden, paternalisme en gelatenheid. Daar zal ons verslag over onze reis naar Azerbeidjaan over gaan. Vier JD'ers, Bram Houtenbos, Luc Vocks, Anja de Vries en Thijs Brandenburg zijn samen met dertig andere afgevaardigden van onze liberale zusterorganisaties en AEGEE afgereisd naar Azerbeidjaan. Activiteiten: kennismaken met de oppositie en jongerenbewegingen, hen vragen naar de toestand van het land, seminars houden over democratie en jongerenwerk, natuurlijk de waarneming van de parlementsverkiezingen zelf en tot slot de rapportage door het houden en bijwonen van persconferenties.

De reis is begonnen door ons met inlezen voor te bereiden op de verkiezingsdag. Diverse rapporten over de stand van het land hebben we verslonden, vooral van de OVSE. Daarin worden onder andere het mediabeleid sterk aangevallen. Stel je voor dat op alle nationale televisiezers de regering voor uren aan het woord is, dat er altijd positief over de regering wordt gesproken in 'het nieuws'. Dat er pro-overheid demonstraties worden gehouden, waarvoor scholen gesloten worden zodat er in ieder geval veel mensen aanwezig zijn, en dat deze urenlang 's avonds op de televisie te bewonderen zijn. Daarnaast hebben we ook gelezen over wat het inhoudt om een waarnemer te zijn. Onafhankelijkheid staat bovenaan. Een waarnemer stelt vragen, maar zal niet interveniëren. Een waarnemer zal geen politieke stelling nemen, anders dan ter bevordering van de democratie. En je leest dat het moet gaan om (1) echte, (2) eerlijke en (3) vrije verkiezingen. Er

moet echt wat te kiezen zijn, de procedure mag geen enkele kandidaat voortrekken en er mag geen intimidatie plaatsvinden van kandidaten of kiezers. Azerbeidjaan heeft daar naar onze observaties op een behoorlijk aantal punten niet aan kunnen voldoen. Op de verkiezingsdag zijn we in groepen van twee waarnemers, een Lada met chauffeur, een lijst van te bezoeken stemlokalen, een felblauw jasje met 'Friends across borders' erop, en soms met een vertaler op pad gegaan. Bij het gemiddelde verkiezingslokaal werden we opgewacht door een haag van leren jassen met gouden tanden. Mannen die een hand krijgen van bijna iedereen die komt stemmen en die ook nog even vertellen wat er ook alweer gestemd moet worden. Als wij ze vragen wat ze doen, komen er smoesjes en soms een waarnemingskaart. Soms weten we ze weg te krijgen, maar we zouden hen gewoon tegenkomen bij het volgende lokaal. Buiten zien we dat minibusjes af en aan rijden om vrou-

wen en dienstplichtigen aan te voeren voor begeleid en - naar verluid - ook betaald stemmen. Binnen is het in sommige gevallen een chaos: te kleine of te drukke lokalen, een vluchtige scan op de onzichtbare inkt (die moet voorkomen dat mensen dubbel stemmen), mensen die meekijken, overijverige officials die aanwijzingen geven, soms verdekt soms overduidelijk. Wel worden we met respect behandeld. Als we vragen stellen over wat dan ook, wordt erop gereageerd en bijna altijd direct vindt er verbetering plaats. Maar aan het eind van de dag zie je de mensen, waar het woord 'corrupt' met hoofdletters op hun voorhoofd staat, steeds meesmuilender kijken, met het gezicht: 'wij hebben toch gedaan wat wij wilden en wij weten dat het resultaat in ons voordeel zal zijn'.

Dat was dan ook terug te vinden in het eindresultaat. De oppositie zou 5% van de zetels krijgen, terwijl dat tenminste 25% had moeten zijn naar onze schatting. Op het platteland (waar wij zaten) was intimidatie voldoende; het paternalisme zit er goed genoeg in. In de hoofdstad verdwenen hele stapels stemmen en zou er zelfs paniek zijn geweest onder de mensen die de verkiezingen 'in goede banen moesten leiden'. De weg naar democratie is weer voor tenminste twee jaar geblokkeerd tot de volgende verkiezingen. Met 5% kan de oppositie zich niet voldoende hard maken, met 25% had het misschien wel gekund...

Wij hebben er veel van geleerd en willen deze kennis gaan inzetten voor de komende waarnemingsmissies. We hebben een land leren kennen van binnenuit, we hebben samengewerkt met onze zusterorganisaties en we weten waar we op moeten letten bij een waarnemingsmissie. Het is goed uit te leggen waarom Jonge Democraten hierbij actief zijn: democratie gaat verder dan onze landsgrenzen en we kunnen, ook al is het maar op kleine schaal, met onze zusterorganisaties in Europa bijdragen aan een verdere democratisering in Oost Europa en voormalige Sovjetunie. Die kans hebben we gelukkig in Azerbeidjaan niet onbenut gelaten. ➤

Foto: © Thijs Brandenburg

Wil je meer weten, ook over komende activiteiten op dit gebied, stuur dan een mailtje naar: bestuur.inco@jongedemocraten.nl

(Letterlijk) Uit het ledenbestand: Marco Brandt

Door Fleur de Groot

Toen hij op het voor hem laatste congres in Den Haag decharge kreeg als Landelijk Penningmeester, dacht Marco dat hij meer vrije tijd zou hebben. Het tegendeel bleek echter waar te zijn. Deze medewerker van ProRail had pas na drie weken tijd voor een interview met de Demo, vanwege activiteiten voor D66 Den Haag en zijn fulltime baan. Eenmaal in gesprek ging het niet alleen over Marco, maar vooral over hoe Marco denkt over de huidige positie van de JD en D66.

In tegenstelling tot andere LB'ers heeft Marco geen ervaring in een JD afdelingsbestuur, maar heeft hij deze ervaring opgedaan in het bestuur van zijn studievereniging. "Ik vind dat de jongere mensen in de vereniging die kans moeten krijgen. Je leert er een hoop van, en eigenlijk was dat ook mijn reactie toen ik het LB gevraagd werd door Peter Luijten. Pas enkele weken voor het congres in Amsterdam heb ik me kandidaat gesteld. Maar nog steeds vind ik dat jongeren voor gaan in dit soort functies." Hoewel hij niet in een afdelingsbestuur heeft gezeten, heeft hij toch een redelijke geschiedenis binnen de Jonge Democraten. In de tijd waarin Commissie Politieke Zaken voornamelijk bedoeld was om een politiek programma te schrijven, was Marco portefeuillehouder van de werkgroep Mobiliteit. Nadat het politieke programma geschreven was, is Marco zich ook gaan richten op het congressteam, waarmee hij twee congressen heeft georganiseerd.

Vier jaar geleden koos hij voor de JD. Allereerst vanwege D66, het beeld waarmee de JD tóch geassocieerd wordt. "D66 spreekt mij aan vanwege de moreel-ethische kwesties, zoals euthanasie en abortus. Op deze punten is D66 een voorvechter. Daarom de JD eigenlijk. Wat mijn liberale houding betreft zou ik me ook thuis hebben gevoeld bij de JOVD, maar toch had ik daar de diversiteit van de JD gemist. Dat is namelijk de kracht van de JD. Bovendien vind ik de rederingen van de JOVD vaak echt te kort door de bocht op sociaal gebied." Nu Marco binnenkort 30 wordt, en dus met ingang van 1 januari lid-af is, wordt hij actief in D66 Den Haag. "Ik ben door de stemadviescommissie voor de komende gemeenteraadsverkiezingen op plek 6 gezet, en daar ben ik heel tevreden mee. Dat hoop ik te handhaven na de ledenstemming. D66 heeft in Den Haag drie zetels, dus de kans dat ik in de

gemeenteraad kom is niet zo groot. Al zou lid worden van de gemeenteraad wel erg druk worden met een full-time baan. Dacht ik van het gepuzzel met tijd af te zijn na het Landelijk Bestuur. Mooi niet dus."

Foto: © Sebastiaan ter Burg (www.ter-burg.nl)

De vraag over de verandering binnen de JD relativeert hij enigszins. "De JD is snel. Veranderingen gaan snel en het geheugen van de vereniging is maar kort. Maar enkele mensen weten wat er op congressen vier jaar geleden is gebeurd. En die veranderingen kunnen positief of negatief zijn, dat ligt maar net aan de persoon die ze doorvoert. Individuele leden kunnen een grote stempel drukken op hoe de JD overkomt en hoe het in elkaar zit."

Het vorige bestuur heeft het best goed gedaan, vindt Marco. "Het oude LB heeft de vereniging goed geprofileerd. De campagne voor de Europese Grondwet, het verhaal rond vergrijzing en solidariteit tussen generaties; het is allemaal goed opgepikt door de media. Dat is positief, en moet absoluut ge-

koesterd worden." Maar dat geen enkel bestuur perfect is, ziet hij ook in. "De JD is een politieke jongerenorganisatie, en is dus idealiter breed maatschappelijk georiënteerd. Onderwerpen als Sociale Zekerheid en Onderwijs worden zeker goed belicht, maar die oriëntatie kan soms toch beter en vooral breder. De JD is een selecte groep, en bestaat uit overwegend blanke, goed opgeleide jongeren. Er wordt voornamelijk vanuit de studentenwereld geredeneerd. Vanuit dat oogpunt vind ik dat de JD vaker de samenleving in mag duiken; Jan Paterotte en Nienke Ruijs zijn met Perspectief, de jongeren van de Christen Unie, naar een bejaardenhuis gegaan. Dat soort dingen zou ik graag vaker zien. Dat initiatief kan heel goed worden genomen door afdelingen en werkgroepen. Het heeft een grote toegevoegde waarde om maatschappelijke items actief bekijken vanuit een andere omgeving dan waar je zelf in leeft."

Natuurlijk komt de D66 ook ter sprake, als eerst de verschillen en overeenkomsten tussen de JD en D66. Het verschil in ideeën valt nog wel mee, maar toch zijn JD'ers liberaler en individualistischer ingesteld dan de leden van D66. "Het laatste congres viel mij vooral het collectivisme op van de oudere leden binnen D66. Ik zou bijna zeggen dat zij nog nét niet de opvatting van het CDA hebben. Van de andere kant valt de kloof tussen generaties bij D66, in vergelijking met andere partijen nog mee. Bijvoorbeeld het CDA heeft veel vergrijzing in de partij. Dat moet voor de jongeren lastig zijn. Het huidige kabinetsbeleid van D66 spreekt jongeren wel aan. De Tweede Kamerfractie zit ook grotendeels op één lijn met de JD. D66 staat voor de uitdaging om heldere keuzes te maken en daarmee naar de kiezer te gaan. De JD moet er voor waken dat D66 niet vervalt in het sluiten van compromissen binnen de partij. Compromissen sluiten doe je tussen partijen na de verkiezingen. Ik ben ervan overtuigd dat heldere keuzes en standpunten een grotere achterban opleveren, en dan zijn de leden en stemmers die je ermee verliest niet erg." En dan komen er in 2007 weer verkiezingen. Is het verstandig om als D66 bij een eventuele linkse coalitie aan te sluiten? "Het hangt maar net af

van de uitslag en de andere partijen natuurlijk. Maar ik ben van mening dat D66 een grote linkse coalitie inclusief de SP in geen geval mogelijk moet maken. De SP haalt elk de motor van het eigen initiatief weg uit de maatschappij en staat mijlenver van D66 af. Maar in een coalitie met bijv. Groen Links en PvdA zouden we veel standpunten uit het politieke programma kunnen uitvoeren. Neem het duurzaamheidsbeleid of de standpunten tegen de bio-industrie, die zouden er in een rechts kabinet nooit door komen. Aan de andere kant wordt nu na de besluiten van de huidige rechtse coalitie de WAO hervormd, de nieuwe zorgverzekering ingevoerd en de liberalisering van de energiemarkt doorgevoerd. D66 is een pragmatische middenpartij en heeft om zijn standpunten te verwezenlijken zowel rechtse al linkse coalities nodig."

De toekomst van de JD is voor Marco heel duidelijk "Het is de JD eigen om een onafhankelijke partij te willen zijn, overigens met subsidiëring. De JD kijkt kritisch naar D66 en dat moet in de toekomst ook gewoon zo blijven. De formele banden moeten niet nauwer worden aangehaald, ook omdat dat is moeilijk terug te draaien is. En daar komt de rol van individuele leden weer terug. Hoe de banden met D66 zullen zijn hangt maar net af van de op dat moment actieve leden." Hij ziet ook

wel een nauwere samenwerking tussen de PJO's "Het afgelopen jaar zijn de CDJA en de JD veel samen naar buiten getreden. Dat kan ook met andere PJO's; de JD is een van de grootste politieke jongeren organisaties, dus wij hebben op dat gebied redelijk veel in te brengen. Al ligt het er maar net aan hoe goed de besturen door een deur kunnen."

En voordat we het gesprek beëindigen met een beschouwing van het oude LB en tips voor het nieuwe LB, komt toch weer het nieuwsitem van D66 ter sprake: het aankomende lijsttrekkerschap, en dan met name de persoon van Alexander Pechtold. "Pechtold is partijvoorzitter geweest heeft recent een paar statements gemaakt, en dat laatste was erg verfrissend. Maar hij wordt te vanzelfsprekend gezien als de nieuwe lijsttrekker. Dat vraagt namelijk meer dat verfrissende statements. Een lijsttrekker moet een generalist zijn, dus van alle markten een beetje thuis. Dat herken ik bij Dittrich en ik hoop dat Pechtold de kans aangrijpt om dat ook te tonen. Mensen laten zich te veel leiden door charisma en leiderschap, in plaats van de inhoud. D66 moet durven kiezen voor de inhoud. Als laatste nog over de oude en nieuwe LB's. Wat is er goed gegaan, en wat moet het nieuwe LB oppikken of beter doen? "Sociale Zekerheid en de discussies met de vakbonden zijn goed geweest van

het oude LB. De JD heeft zich daarmee goed profileert, en het is duidelijk overgekomen. Maar je kunt daar niet oneindig op verder borduren, omdat je dan het risico loopt gezien te worden als als een actieclub met hoogopgeleide jongeren die zich alleen maar bezighouden met vergrijzing. Gelukkig hebben we nog veel meer gedaan, bijvoorbeeld rondom de Europese Grondwet. Het nieuwe LB zou Milieu tot speerpunt kunnen maken, na het opstarten van de succesvolle werkgroep Milieu. Ook het debat over Europa heeft nieuwe impulsen nodig, niet zozeer qua inhoud, maar vooral qua proces. En het is absoluut noodzakelijk om D66 te dwingen heldere keuzes te maken. Verder moet er voeling met de maatschappij blijven: op straat praten met mensen, verder kijken dan je eigen groep. Dat zul je ook nodig hebben als je een campagne rond de gemeenteraadsverkiezingen wil organiseren. Er is veel te leren als zaken worden bekeken vanuit een ander oogpunt. JD'ers moeten niet klakkeloos ideeën van D66 overnemen, maar als sprekers juist ook mensen met een andere mening uitnodigen. En niet altijd partijpolitiek gebonden, neem bijvoorbeeld columnisten die de maatschappij bekijken uit een andere, frisse hoek. Ik heb veel vertrouwen in het nieuwe bestuur. En Reinout heeft al landelijke bestuurservaring opgedaan en dat kan hij nu mooi laten zien als voorzitter." ➤

Handel als sleutel tot ontwikkeling

Door *Stefan van der Esch*, Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking

Met de vergadering van handelsministers in Hong Kong van 13 tot 18 december is het dit keer buigen of barsten voor de World Trade Organization (WTO). De Doha Ontwikkelingsronde, waarin afspraken worden gemaakt over de wereldhandel, komt dan in een cruciale fase. De onderhandelingen richten zich vooral op de ontwikkeling van de armste landen door middel van handel. Belangrijkste punt hierin is de handel in landbouwproducten, een sector die hevig beschermd wordt door veel westerse economieën, de EU voorop.

Handel als sleutel

De internationale handel groeit bliksemsnel. China en India zijn voorbeelden van landen die sterk groeien, en die groei wordt vooral gestimuleerd door hun internationale handel met het rijke westen en de wereldmarkten. En door deze sterke economische groei gaan nu en in de toekomst ook miljoenen van de armste mensen ter wereld

genieten van een hogere levensstandaard. Export van producten, handel tussen landen, vergroot de afzetmarkt voor de producten van een land en biedt daarmee meer mogelijkheden en efficiëntie op het gebied van productie, uitwisselen van technieken, en het versterken van industrieën. Het vergroot dus de inkomsten van een land, waardoor de mogelijkheid ontstaat om

de bestaande productie uit te breiden met ingewikkeldere processen en de productie wordt daarmee gestimuleerd. Handel is dus een sleutel tot ontwikkeling en het lijkt dus logisch dat ontwikkelingslanden dezelfde ruimte krijgen op de internationale markten als de rijke landen. Hier schort het echter aan. De belangrijkste producten voor ontwikkelingslanden zijn namelijk vaak agrarische producten, in tegenstelling tot de rijke landen die vooral duurdere industriële producten exporteren. De tarieven op agrarische producten echter, liggen vele malen hoger dan die op industriële producten. De Europese Unie bijvoorbeeld, heeft voor de komende onderhandelingen voorgesteld om het maximum tarief op agrarische producten op 100

procent te stellen, als het tarief op industriële producten maar op 15 procent gezet wordt. Met andere woorden: een koffieboer uit Latijns Amerika moet om zijn koffiebonen te importeren in Europa 100 procent importbelasting betalen. Zonder een oneerlijke machtsverdeling zou zo een voorstel natuurlijk belachelijk lijken.

Ontwikkelingslanden

Tarieven op import zijn niet de enige manier waarop ontwikkelingslanden worden gehinderd. Subsidies aan boeren in rijke landen zijn zo hoog dat zij hogere kosten kunnen maken dan de boeren in ontwikkelingslanden, en zelfs zoveel kunnen produceren dat ze het overschot op de wereldmarkt kunnen dumpen. De prijzen die ontwikkelingslanden kunnen krijgen voor hun producten worden dus gedrukt door deze oneerlijke concurrentie. Deze handelsverstoringen hebben voor de economie van een ontwikkelingsland gevolgen op de korte en de lange termijn. Op de korte termijn komen boeren in problemen door te lage prijzen voor hun producten, veroorzaakt door dumping, en is hun markt kleiner omdat ze niet kunnen exporteren naar rijke landen. Op de lange termijn ervaart een ontwikkelingsland vooral een verstoring van haar productie. Bijvoorbeeld: wanneer Europa de import van suiker belemmert om haar eigen suikerbieten te beschermen en de import van tabak wel toestaat, zal een land als Jamaica, dat eigenlijk veel voordeliger suiker kan produceren dan tabak, zich niettemin meer gaan richten op de productie van tabak. Zodra er veranderingen optreden in de mate van bescherming van producten in de EU heeft dit gevolgen voor het type product dat ontwikkelingslanden produceren. Het omgekeerde is natuurlijk ook waar: bewegingen richting meer vrije handel van ontwikkelingslanden naar Europa hebben hetzelfde effect. Hetzelfde geldt voor een ander belangrijk gegeven in de internationale handel; dat van handelspreferenties. Handelspreferenties worden door rijke landen aan de armste ontwikkelingslanden toegekend, en verlenen het recht om geen tarief te betalen. Dit lijkt heel mooi, maar het verstoort de productie van een ontwikkelingsland op dezelfde manier als hierboven beschreven, terwijl ze vaak ook niet gelden voor ontwikkelingslanden die al iets verder zijn maar nog steeds niet op eigen benen kunnen staan. Kortom, elke verande-

ring in het internationale handelsregime heeft aanpassingen tot gevolg; een ontwikkelingsland kan deze echter veel moeilijker incasseren dan een rijk land. Een laatste hindernis, maar zeker niet de minste, is de aanwezigheid van steeds hogere tarieven voor steeds verder bewerkte producten; ook wel tariefescalatie genoemd. Het tarief op cacao ligt bijvoorbeeld lager dan dat op verwerkte cacao (bijvoorbeeld chocola). Verwerkte producten leveren vaak wel veel meer inkomsten op, omdat er meer waarde aan toe is gevoegd door de bewerking. Tariefescalatie bevoordeelt dus verwerkende producenten in rijke landen, terwijl het ontwikkelingslanden hindert bij het opbouwen van een industrie die gebaseerd is op hun primaire exportproducten.

Foto: © Michiel Kellner

Vormalig portefeuillehouder Jeroen "Mimp My Workshop" Mimpen leidt de druk bezochte workshop 'Banaan!' tijdens het Introweekend Najaar 2005.

Fortress Europe

De paradox van het bestaan van deze handelsverstoringen is dat het land dat subsidies verstrekt en tariefmuren opwerpt hier zelf het grootste slachtoffer van is. Allereerst kost het verstrekken van subsidies in de EU aan boeren miljarden euro's per jaar, op te brengen door de belastingbetaler. Daarnaast is de consument de dupe van de prijzen die kunstmatig hoog worden gehouden. De importheffingen uit de tarieven compenseren maar een fractie van deze kosten. Klaarblijkelijk kunnen boeren (nog geen 2 procent van de Europese beroepsbevolking) een enorme druk uitoefenen en landbouw is traditioneel een emotionele factor in Europese politiek. Andere argumenten zijn die van voedselzekerheid en kwaliteit. Regulering maakt controle hierop mogelijk, maar is geen rechtvaardiging voor het opwerpen van tariefbarrières en het dumpen van overschotten. Het traditionele belang van de agrarische sector kan op betere manieren worden beschermd, bijvoorbeeld door het

vinden van andere mogelijkheden. Een voorbeeld hiervan is geleidelijke overgang van boer naar natuurbeheerder.

WTO

Het grote verschil in de tarieven die de handel beperken tussen agrarische en industriële producten ligt voor een deel aan de scheve verhoudingen in de WTO en andere internationale organisaties als het IMF en de Wereldbank. Omdat rijke landen deze organisaties vaak sponsoren hebben zij een onevenredige invloed, nog vergroot door hun mogelijkheid van het toekennen van ontwikkelingsgelden. Daarbij komt voor ontwikkelingslanden het tekort aan inhoudelijke kennis op het gebied van de WTO dossiers, vaak door een gebrek aan geld voor vertegenwoordigers.

Ontwikkelingslanden hebben vaak ook verschillende belangen en kunnen zich daardoor ook minder krachtdadig opstellen. Deze internationale organisaties zien handelsliberalisatie vaak als meest probaat middel tot de ontwikkeling van ontwikkelingslanden. Hulpverlening worden dan ook vaak gekoppeld aan de verplichting om de grenzen open te gooien voor internationale handel. Hierbij wordt echter vergeten dat ontwikkelingslanden vaak een groot deel van hun inkomsten betrekken uit importheffingen, en daarnaast hun eigen producten op de wereldmarkt niet eens aan de rijke landen kwijt kunnen raken door handelsbarrières.

Aanpak

Wat moet er nu dan gaan gebeuren? Om te beginnen zullen de overheden van de rijke westerse landen in moeten zien dat ze de eigen consument en belastingbetaler in de vingers snijden met hoge barrières voor voedselproducten. Het belang van de agrarische

industrie voor Europa kan ook op minder storende manieren worden beschermd. Daarnaast zullen de rijke landen het belang van een vrijere handel in agrarische producten voor de ontwikkeling van de armste landen moeten erkennen. De aanpassingen die handelsliberalisering zullen vereisen in ontwikkelingslanden zullen moeten worden gesteund door het westen, op financieel en technisch gebied, om eindelijk een houdbare economie op te bouwen die niet afhankelijk is van de grillen van westerse landbouwministers. Het belangrijkste is echter dat er wordt afgestapt van het 'voor wat hoort wat' idee. Nu eisen rijke landen compensatie van arme landen op het gebied van vrijhandel (bijvoorbeeld vrije toegang tot een ontwikkelingsland voor machines) voor concessies op landbouwgebied, en wordt dit beleid aangemoedigd door het IMF en de Wereldbank. Vergeten wordt echter dat de rijke landen ook zijn begonnen met het beschermen van hun jonge industrieën en het heffen van belastingen op import als inkomstenbron. De grenzen gingen pas later open, op het moment dat de infrastructuur (bijvoorbeeld het bankwezen en de wetgeving) voldoende was. De insteek moet zijn dat handelsliberalisatie door rijke landen een uiterst effectieve manier is van ontwikkelingshulp. Het stelt ontwikkelingslanden in staat om *zelf* hun productie uit te bouwen, een industrie te ontwikkelen en inkomsten te verwerven.

Kortom...

...een uiterst effectieve manier om een ontwikkelingsland te helpen zich zelfstandig en vrij van buitenlandse afhankelijkheid te ontwikkelen is unilaterale handelsliberalisatie door de rijke landen, en dan in het bijzonder op het gebied van de landbouw- en voedselproducten. Dit is een koers die Nederland dient te volgen bij het aanwenden van haar invloed; binnen de EU en internationaal. Het tonen van durf door maatregelen voor te staan waar niet direct iets voor terug ontvangen wordt, maar die op termijn het beste zijn voor ontwikkelingslanden en rijke landen samen.

De werkgroep Ontwikkelingssamenwerking is actief sinds begin juli 2005. Het eerste onderwerp waar de werkgroep zich op heeft geworpen is vrijhandel. Voor meer informatie aangaande dit artikel of de werkgroep kun je contact opnemen met de portefeuillehouder, Stefan van der Esch, op ph.os@jongedemocraten.nl

Niets te verbergen, niets te vrezen?

Door *Elze 't Hart* en *Alexander Scholtes*

De Commissie Politieke Zaken bruist van de politieke activiteit; bestaande werkgroepen komen met interessante voorstellen en opvallende activiteiten, en een aantal leden heeft het initiatief genomen om nieuwe werkgroepen op te starten. Binnenkort zal ook de nieuwe werkgroep terrorisme van start gaan, waarin je felle discussies kunt verwachten over de spanning tussen veiligheid en vrijheid, de grenzen aan privacy, concrete voorstellen van de overheid en politietop en meer!

Het debat over terrorismebestrijding en al dan niet benodigde vrijheidsbeperkende maatregelen lijkt eindelijk te gaan leven. Tot nu toe wisten voorstanders van vrijheidsbeperkende maatregelen critici iedere keer weer te verlammen met het argument dat nieuwe tijden nieuwe maatregelen vereisen, en met het motto "wie niets te verbergen heeft, heeft niets te vrezen". Amper discussie dus, met als gevolg dat er steeds makkelijker werd gedacht over het inperken van de privacy en vrijheid van mensen. Maar na het moeiteloos invoeren van de ID-plicht en de zeer beperkte discussie over slotgrachten, de meldplicht en het verbod op godslastering hebben het voorstel voor een verbod op apologie en de verschillende ideeën over een apart wetboek voor terrorisme toch wat stof doen opwaaien. Helaas lijkt het erop dat zorgvuldigheid en rationaliteit bij bepaalde politici nog ver te zoeken zijn.

Dat is zeer kwalijk, want vrijheid is geen begrip waar men lichtvaardig mee dient om te gaan. Politieke en maatschappelijke vrijheid is niet iets wat mensen van nature bezitten, maar iets wat hen kunstmatig moet worden gegeven. De bekende verlichtingsfilosoof Montesquieu schreef al in zijn *De l'Esprit des Lois* dat vrijheid het gevolg is van wetten, van een bepaalde maatschappelijke ordening. Uit dit type denken komt onder andere het idee van de rechtsstaat voort, dat samenhangt met het ideaal van de democratie. Een democratie kan alleen functioneren wanneer mensen zich vrij kunnen ontwikkelen, hun eigen mening kunnen vormen, kortom: kunnen emanciperen. Juist privacy is een belangrijke voorwaarde voor emancipatie, omdat het ervoor zorgt dat mensen beschermd worden tegen ongewilde

en diepgaande manipulatie van de eigen ontwikkeling door anderen: personen, instellingen en ook de overheid. Vrijheid en privacy vormen derhalve de basis voor het functioneren van een democratie, en de rechtsstaat moet die vrijheid garanderen. Het is dan ook belangrijk om bij al die voorstellen te kijken naar de effectiviteit en naar de mate waarin zij eventueel de rechtsstaat ondermijnen. Nog veel belangrijker is het echter om te kijken naar het totale plaatje: wat is het gezamenlijke effect van al die verbrokkelde plannen op de rechtsstaat en de democratie?

Onlangs werd Samir A. door het Haagse gerechtshof in hoger beroep vrijgesproken. De rechters twijfelden niet aan de terroristische intenties van de verdachte, maar oordeelden dat de voorbereidingen "in een zodanig pril stadium en zo onbeholpen en primitief" waren dat daar geen reële dreiging vanuit ging. Het bleef dus beperkt tot "gedachten en intenties", en die zijn niet strafbaar volgende de Nederlandse wet. Politiek Nederland kon niet snel genoeg reageren: zo noemde CDA-fractievoorzitter Verhagen het vonnis "onacceptabel" en kondigde hij aan de wet te willen wijzigen. Geert Wilders en de PvdA zijn dat met Verhagen eens. Veel geschreeuw dus, en dat doet vrezen dat bepaalde politici ook nu weer met ondoordachte voorstellen komen. Verrassend genoeg was het CDA-minister Donner die tot voorzichtigheid maande: "Als we mensen veroordelen enkel en alleen om wat ze denken of zeggen te gaan doen, dan maken we in ons rechtssysteem een heel fundamentele stap". Laten wij Jonge Democraten eenzelfde voorzichtigheid betrachten in deze discussie van formaat!

Heb je interesse in de nieuwe werkgroep terrorisme, stuur dan een mailtje naar terrorism@jongedemocraten.nl

Niet wachten tot het te laat is...

Over de noodzaak van innovatie in het onderwijs

Door Friedolien de Fraiture

Als gevolg van een lage innovatiekracht benut Nederland op dit moment haar menselijk en economisch potentieel onvoldoende. Daarom heeft de Nederlandse overheid in 2004 het Innovatieplatform in het leven geroepen. Hiervan zien we in het hoger onderwijs echter niet veel terug. Ruimte om nieuwe onderwijsmethoden te bedenken is er voor docenten niet. Het hoger onderwijs is steeds meer gericht op concurrentie met het buitenland. Zonder ruimte voor innovatie kan Nederland niet voldoende toponderwijs bieden. Dit artikel is een aanzet tot een discussie hierover.

Een veranderende maatschappij

Onder invloed van verschillende maatschappelijke, economische en technologische ontwikkelingen is de maatschappij onderhevig aan veranderingen. Er wordt echter geen actief vernieuwingsbeleid gevoerd in het hoger onderwijs. Universiteiten werken gebrekkig samen met de maatschappij. Naast theoretische kennis zouden zij meer met hun voeten in de maatschappij moeten staan om de vorming en toepassing van kennis te ontwikkelen. Het toepassen van nieuwe kennis zorgt voor een betere benutting van het economisch en menselijk potentieel. Echter, een actief vernieuwingsbeleid wordt niet nodig geacht vanwege de goede naam van instellingen, of het is niet mogelijk vanwege organisatorische of financiële redenen. Er zijn veel docenten die de inhoud van hun onderwijs haast niet herzien. De maatschappij verandert, maar het onderwijs aan de mensen die (straks) werken in deze maatschappij verandert nauwelijks.

Geduchte concurrentie of niet?

Het Nederlandse hoger onderwijs moet concurreren met het hoger onderwijs van buitenlandse universiteiten. Er moet dan wel gezorgd worden dat er ook geconcurrereerd kan worden. In het bedrijfsleven, waar internationale concurrentie ook centraal staat, is innovatie een centraal onderdeel. Op allerlei manieren wordt geprobeerd om met nieuwe technieken te komen om de concurrentie voor te blijven. Bij grote bedrijven wordt er extra tijd ingeruimd om nieuwe projecten te ontwikkelen. Wanneer er geen vernieuwing ontwikkeld wordt verliest men de concurrentiepositie. Als we naar het onderwijs kijken, zien we juist dat docenten steeds minder tijd krijgen om hun lessen voor te bereiden en te vernieu-

wen. Soms wordt er wel de intentie om te innoveren in een plan verwerkt, maar veel ziet men hier niet van terug.

Grenzen verder verleggen dan 1 cm

Vernieuwend bezig zijn is niet grensverleggend in Nederland. Onder onderwijsinnovatie wordt te vaak alleen maar verstaan dat er meer gebruik wordt gemaakt van technische innovatie. Voorbeelden hiervan zijn het een keer online staan van een college of het groeiende gebruik van blackboard. Dit is niet voldoende voor het bieden van toponderwijs, dit is hooguit het verschuiven van grenzen met 1 centimeter. Inhoudelijke en methodologische innovatie spelen geen centrale rol in het onderwijsbeleid. Het Nederlandse hoger onderwijs moet een voorloper worden in vernieuwend en kwalitatief goed onderwijs. Innovatie moet ervaren worden als een noodzaak.

Prikkelen

Op dit moment zijn er weinig structurele prikkels voor innovatie of voor het monitoren van innovaties elders. Docenten innoveren voornamelijk omdat ze dat zelf willen. Er moet meer ruimte voor docenten komen om nieuwe en betere onderwijsvormen te bedenken en hiermee te experimenteren. Essentieel hierbij is ook een mentaliteitsverandering. Sommige docenten zijn niet bereid of niet in staat hun onderwijs aan te laten sluiten op de onderwijsbehoeften van studenten. We moeten van onderwijskwaliteit een prioriteit maken. De mogelijkheden tot selectie en aansturing van docenten moeten wellicht verscherpt worden. Wanneer je naar buitenlandse topuniversiteiten kijkt zie je dat de bereidheid tot innoveren van docenten een belangrijke voorwaarde is. Pas dan kan de staf innovatie echt faciliteren.

Voorlopers

De overheid en het bestuur van universiteiten en hogescholen moeten ruime voorwaarden scheppen voor onderwijskundige experimenten. Een topuniversiteit als Harvard geeft veel meer ruimte aan experimenteren en stimuleert de ontwikkeling van nieuwe methoden van lesgeven. Dit heeft onder andere geleid tot de ontwikkeling van probleemgestuurd onderwijs: de beroemde "Harvard case method". Er worden cases beschreven door verschillende docenten uit verschillende disciplines die het probleem aanscherpen en belichten vanuit verschillende invalshoeken. De stof wordt op die manier uitdagend benaderd, geeft vele inzichten en zorgt voor een hoge kwaliteit van opleidingen. Wellicht zullen Nederlandse universiteiten zich nooit kunnen meten met Harvard, toch zou dit meer ons streven moeten zijn. Er moet minimaal een actief beleid zijn, gericht op het inventariseren van innovaties in het hoger onderwijs elders, zodat we deze innovaties over kunnen nemen in ons hoger onderwijs.

Visie en actie

Er moet in Nederland nu echt actie ondernomen worden om het hoger onderwijs op het gewenste niveau te tillen. Er is nog geen visie over de innovatiedoelstellingen die consistent is met een algemene ontwikkelstrategie om van Nederland een hoogwaardig innovatief kennisland te maken. Er moet een visie komen met een uitgekende doel-middel relatie. Hoe gaan we in Nederland zorgen voor innovatief vernieuwend en actueel onderwijs? Wat moet daarvoor gebeuren? Hoe zouden we de structuur of mentaliteit moeten veranderen? Hoe komen we tot daadwerkelijke actie? Welke middelen moeten ingezet worden op korte termijn?

Aan de gang

Met onderwijsinnovatie moet je niet wachten tot het nodig is. Dan is het namelijk te laat. Daarom is het goed om binnen de JD de discussie te starten hoe we deze innovatie in Nederland het beste op gang kunnen brengen. Wat is er nodig? Wat moeten we doen? De JD moet staan voor een sterker, doelgericht en vernieuwend onderwijsbeleid, zodat we in deze veranderende wereld met veel concurrentie onze positie kunnen behouden en versterken. ➤

De Voorzittershamer

Door Reinout de Vries

Na maanden hard werken, discussiëren, aan workshops meedoen en schrijven was het op 5 november eindelijk zover. Het toekomstpamflet van de Jonge Democraten was klaar en op het congres van D66 in Delft mocht ik dat als kersvers voorzitter aanbieden aan de voorzitter van D66, Frank Dales. In mijn speech gaf ik aan

hoe sociaal-liberale politiek volgens mij gevoerd moest worden en op welke thema's D66 zich volgens mij moest richten. Ik heb mij daarvoor zoveel mogelijk gebaseerd op de uitkomsten van de Toekomsttour en op het uiteindelijke pamflet.

Ook de Toekomstenquête had ik meegenomen in mijn speech. Jullie gaven aan dat het optreden van D66 nu gemiddeld een kleine zes kreeg. Ik noemde dat in mijn speech om de verschillende D66-politici tot hogere krachten te stuwen, maar de aanwezige journalisten pikten dit juist op met het idee: "De Jonge Democraten zijn negatief over het optreden van D66". Wel, het was nog net voldoende, dat wel, maar erg positief was de enquête inderdaad niet.

Mijn eerste drie weken als voorzitter waren daardoor redelijk druk. Naast alle drukte door het hebben van een nieuw bestuur, kreeg ik na het D66-congres ook mensen van NRC Handelsblad en TROS Kamerbreed aan de lijn, die wilden weten wat ik wel niet van D66 en het kabinet vond. Wel, natuurlijk was ik kritisch, in de peilingen staat onze moederpartij sinds de komst van Peter R. de Vries op drie zetels en daar moet wat aan gebeuren – liefst voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Wat dat betreft scheelt het dat de PRDV in ieder geval niet zal meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen, want zijn programma lijkt op veel punten op dat van D66. Het enige afwijkende punt is dat PRDV niet zoveel heeft met privacy en dergelijke. Een DNA-databank voor alle Nederlanders is voor hem geen probleem. Laten we ons daar nu verre van houden, want D66 is een partij die persoonlijke vrijheden en

privacy hoog in het vaandel heeft staan. Dat was veertig jaar geleden zo en dat is nu nog steeds zo.

Het lijkt er toch op dat D66 het moeilijk gaat krijgen bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart en de Tweede Kamerverkiezingen in 2007. Het kabinet zal – als alles goed gaat – nog ongeveer anderhalf jaar hebben om het beleid uit te voeren dat zij wenselijk achten en dat zal dan ook verkocht moeten worden. D66 mag best een keertje op zijn strepen gaan staan als het om échte D66-punten gaat zoals persoonlijke vrijheden, onderwijs en milieu. Daarop kan D66 de onderscheidende factor in dit kabinet zijn!

Maar het is alweer bijna 2006 en dus zijn deze dagen in december ook een mooi moment om terug te kijken op wat bereikt is het afgelopen jaar. De Europese Grondwet is helaas afgewezen, ondanks de grondwetcampagne van de JD. We hebben een jongerenzetel het gebouw van de Sociaal-Economische Raad binnengedragen. We hebben meer media gehaald dan in de afgelopen 21 jaar van ons bestaan bij elkaar en zelfs mensen in Japan en Finland weten nu van het bestaan van de JD, al heeft men daar waarschijnlijk het vermoeden dat we een onderhoudsvereniging voor caravans zijn.

Het volgende jaar liggen er nog meer kansen om uit te buiten. We kunnen invloed krijgen op de politiek, zoals we ook al hebben gezien bij de Dittrich-bonus, die mede dankzij onze lobby erdoor kwam in de Tweede Kamer, en afdelingen en commissies zullen moeten bloeien als nooit tevoren. Daarnaast moet er een geweldige campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen opgezet worden, waarin we onze eigen punten duidelijk maken.

Op het afgelopen D66-congres wonnen de Jonge Democraten de aspergebokaal, die ieder jaar wordt uitgereikt aan de organisatie binnen of gelieerd aan D66 die de beste campagne heeft opgezet. Wij kregen hem voor de Grondwetcampagne. Ik hoop van harte dat we hem volgend jaar niet weer winnen, maar dat D66 zelf zo'n sterke campagne neerzet dat de gemeenteraadsverkiezingen een succes worden voor de sociaal-liberale politiek. Dan rest mij nog om jullie allemaal prettige feestdagen en een gelukkig en sociaal-liberaal 2006 toe te wensen!

**Zorg jij dit keer voor
een doorbraak?
(in de discussie!)**

PI-weekend 2006

**Inschrijving geopend!
11-12 februari 2006**

Ben jij geïnteresseerd in de politieke inhoud?

(Natuurlijk, anders was je geen JD'er...)

**Meld je dan nu aan voor het komende
Politiek Inhoudelijk Weekend (PI-Weekend)
op 11 en 12 februari 2006 in Hulshorst en
bepaal de koers van de Jonge Democraten!
Aanmelden kan via www.jongedemocraten.nl**